

GAZİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

GAZİ JOURNAL OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS SCIENCES

Cilt
Sayı
Temmuz

XV
3
2010

Volume
Issue
July

İÇİNDEKİLER

SPOR SAĞLIK BİLİMLERİ

Kreatin Yükleminin Badminton
Performansına Etkisi

3 - 16

Alpan CİNEMRE
Caner AÇIKADA
Tahir HAZİR
Ömer ŞENEL

SPORTS HEALTH SCIENCES

Effects of Creatine Supplementation on
Badminton Performance

SPORDA PSİKOSOSYAL ALANLAR

Türk Ocaklarından Halkevlerine:
Türkiye'de Sporun Erken Dönem
Öyküsü

17 - 32

Nurullah CANDAN
Tanju BAĞIRGAN

PSYCHO – SOCIAL AREAS IN SPORT

From Turkish Hearth to Community Centers:
Early-Period History of Sport in Turkey

HAREKET VE ANTRENMAN BİLİMLERİ

Elit Erkek Hentbol, Futbol ve Buz
Hokeyi Kalecilerinin Reaksiyon
Zamanlarının Karşılaştırılması

33 - 40

Alper KABAKÇI
Serdar ELER
Defne ÖCAL
Erdal ARI

MOVEMENT AND TRAINING SCIENCES

The Comparison of Reaction Times of
Elite Handball, Football and Ice Hockey
Goalkeepers

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETİMİ

Yeni İlköğretim Beden Eğitimi Dersi
Öğretim Programının Uygulanabilirlik
Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından
İncelenmesi

41 - 59

Murat ERDOĞDU
Mehmet ÖÇALAN

TEACHING OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS

Examining the Level of Applicability of the
New Teaching Program of Primary Schools
Physical Education Lesson in Terms of
Different Variables

KREATİN YÜKLEMENİN BADMINTON PERFORMANSINA ETKİSİ

Alpan CİNEMRE*, Caner AÇIKADA*, Tahir HAZIR*, Ömer ŞENEL **

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; creatin (Cr) yüklemenin, elit badminton oyuncularının egzersiz performansına olan etkisini araştırmaktır. Dokuz erkek badminton oyuncusu (yaş = 19.22 ± 2.16 yıl; boy = 174.53 ± 6.98 cm ve vücut ağırlığı = 66.25 ± 10.54 kg), badminton sahasında; herhangi bir badminton oyuncusunun, üst düzey bir şampiyonada karşılabileceği hareket kalıplarını ve çalışma - dinlenme oranlarını yansıtacak şekilde 'gölge' badminton testine alınmışlardır. Deneklere, 5 gr creatin (Cr) + 5 gr dextroz (pudra şekeri) veya 10 gr dextroz verilmiş ve deneklerden kendilerine verilen maddeyi; 5 gün boyunca, günde 4 kez öğünlerle birlikte ve 250 ml ılık suda karıştırarak içmeleri istenmiştir. Üç kez ölçüm yapılmıştır. İlk ölçüm denekler herhangi bir madde almaksızın, ikinci ölçüm denekler rastgele creatin veya placebo yükleme yaptıktan sonra, üçüncü ölçüm ise 28 günlük arınma periyodu sonrasında, çift kör çapraz deneme desenine göre yapılmıştır. Deneklerin setler boyunca kat ettikleri mesafe değerleri video analizi yöntemi ile belirlenmiş, deneklere ait Laktat (La), Kalp Atım Hızı (KAH) ve Algılanan Zorluk Derecesi (AZD) değerleri kaydedilmiştir. Deneklerin ölçümler arasındaki performans ve metabolik değer değişimleri; Tekrarlı Ölçümlerde Tek Yönlü Varyans Analizi istatistiksel yöntemi ile test edilmiştir. Varyansların homojenliği için Mauchly testi, varyansların düzeltilmesinde ise Greenhouse-Geisser düzeltme faktörü kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak seçilmiştir. Bu araştırma bulgularına göre; KAH, La gibi bazı metabolik ölçütler ile; AZD gibi, subjektif ölçüt değerleri bakımından her üç ölçüm arasında anlamlı bir değişim gözlenmemiştir. Setlerde kat edilen mesafe bakımından yükleme dönemleri arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Creatin yükleme, elit badminton oyuncularının bazı performans değerlerinde anlamlı değişikliğe neden olmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Creatin Yükleme, Badminton, Gölge Badminton, Çift Kör Çapraz Deneme Deseni.

Geliş Tarihi: 03.10.2011; Yayına Kabul Tarihi: 13.11.2011.

* Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu, ANKARA.

** Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, ANKARA.

EFFECTS OF CREATINE SUPPLEMENTATION ON BADMINTON PERFORMANCE

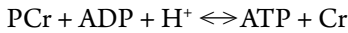
ABSTRACT

The purpose of this study was to determine the effects of creatine (Cr) supplementation on exercise performance level of elite badminton players. Nine badminton players (age = 19.22 ± 2.16 years; height 174.53 ± 6.98 cm and body weight = 66.25 ± 10.54 kg) were tested on the badminton court according to the work - rest ratio of elite badminton match play, by 'ghost badminton' playing routine. Subjects were used either 5 gr Cr + 5gr dextroze or 10 gr dextroze four times in a day through the 5 days with meals and in 250 ml warm water. They were tested three times. First measurement was made without loading, second measurement was made randomly after creatine or placebo supplementation. Third measurement was made according to the double-blind crossover design after 28 days later. Distances, the subject run through the sets were determined by video analyze method and Lactate (La), Heart Rate (HR) and Received Percieved Exertion (RPE) values were recorded. Data were analyzed with One Way Anova for Repeated Measures statistical methodology and p<0.05 significance was used. Mauchly test was used for the homojenity of variances and in order to correct the variances, Greenhouse-Geisser correction factor was used. There were no statistically significant changes of elite badminton players performance level among three measurements. Creatine supplementation has no effects on the performance level of elite badminton players.

Key Words: Creatine Supplementation, Badminton, Ghost Badminton, Double Blind Crossover Design.

GİRİŞ

Kreatin (Cr), büyük çoğunluğu karaciğerde sentezlenen bir amino asit olup, sentezlenen kreatinin hemen hemen hepsi iskelet kasında depo edilir. Cr'nin fosforilize formu olan fosfokreatin (PCr), kasta, anaerobik enerji üretiminde temel rol oynar. PCr, kreatin kinaz reaksiyonu yoluyla adenozin tri-fosfat'ın (ATP) üretilmesinde doğrudan yer alır:

Yüksek şiddetli ve patlayıcı egzersizlerin ilk 5-10 saniyesinde kas içerisindeki tepe PCr düzeyi (endojen), kas kasılması için gereken ATP miktarını karşılayabilecek düzeydedir. PCr miktarı sınırlı olduğu için bu tip aktivitelerde bu kaynakların tüketilmesi yorgunluğun temel sebeplerinden biri olarak değerlendirilmiştir (Harris ve ark., 1992; Greenhaff ve ark., 1993; Dawson ve ark., 1995). Exojen (dış kaynaklı) kreatinin alımı ise, kas içi Cr ve PCr depolarını arttırmak için kullanılabilir (Harris ve ark., 1992; Greenhaff ve ark., 1993). Genel olarak; 5 gün boyunca, günde 20 gr yükleme dozunu takiben, toplam kas Cr (TCr) depolarının %20- 30 civarında artış gösterdiği belirtilmiştir (Harris ve ark.,

1992). Bu ilk kısa süreli yükleme dönemini takiben, günlük 2-5 gr kreatin ile (idame dozu), arttırılmış kas içi Cr düzeylerinin bir 22-28 gün daha korunabileceği tavsiye edilmiştir (Vanderberghe ve ark., 1997; Terjung ve ark., 2000). Bununla birlikte; 5 günlük yükleme dönemi sonrasında, kas içi Cr ve PCr depolarındaki artışa ve bu artışın 6 hafta boyunca günlük 2 gr idame dozu ile korunmasına rağmen, kas içi Cr ve PCr düzeylerinin azaldığı ve başlangıç seviyesine döndüğü gözlemlenmiştir (Van Loon ve ark., 2003).

Bir çok çalışma kreatin yüklemenin egzersiz performansı üzerine olan etkilerini araştırmış ve kreatin alımı sonrasında en büyük performans artışının, tekrarlayan yüksek şiddetli egzersizler sonrasında gerçekleştiği rapor edilmiştir. Tekrarlı maksimal bisiklet egzersizi sonrasında elde edilen güç değerleri (Balsom ve ark., 1993; Birch ve ark., 1994); tekrarlı istemli maksimal kas kasılması sırasında edilen tork güç değerleri (Greenhaff ve ark. 1993; Vanderberghe ve ark., 1997) ve tekrarlı orta mesafe koşularını tamamlamak için geçen süre miktarı (Harris ve ark., 1993) gibi değerlerin hepsinde artış bulunduğu gösterilmiştir. Bu performans artışı için ise; kas kasılması sırasında ATP'nin sentezlenmesi için artmış PCr bulunabilirliği (Balsom ve ark., 1993; Birch ve ark., 1994; Greenhaff ve ark., 1993); egzersiz sonrası toparlanma sırasında PCr'nin yeniden sentezlenebilmesi için artmış serbest kreatin bulunabilirliği (Balsom ve ark., 1993; Greenhaff ve ark., 1993,1994) ve artmış kas tamponlama kapasitesi (Harris ve ark., 1992; Balsom ve ark., 1993; Greenhaff ve ark., 1993) gibi mekanizmalar öne sürülmüştür (Hopwood ve ark., 2006)

Ancak, kreatin ile ilgili olarak yapılan bilimsel çalışmaların sayısı 1000'i aşmış (Greenwood, 2008) ve bu çalışmaların % 70'i, Cr'nin ergojenik etkisinin bulunduğunu ileri sürmüş olsa bile (Kreider, 2003) bu çalışmaların bir çoğu, iyi düzeyde antrenmanlı sporcularda ve yarışma veya maç sırasında veya yarışma veya maç benzeri egzersizler şeklinde düzenlenmemiştir. Gerçekten de; bu güne kadar yapılan çalışmaların sadece çok azında yarışma veya maç ortamının yarattığı stresi yansıtan performans ölçümleri çalışılmış ve ergojenik desteğe verilen cevaplar bağlamında denekler arası farklılık olarak bile değerlendirilmemiştir. Dolayısıyla; iyi düzeyde antrenmanlı veya elit atletler ele alındığında; artmış laboratuvar performansı, gelişen yarışma veya maç performansı anlamına gelmemektedir (Mujika ve Padilla, 1997).

Badminton; tekrarlayan yüksek şiddetli oyunların (rally) kısa dinlenme araları ile kesildiği, yüksek düzeyde aerobik ve anaerobik güç özelliklerinin önemli olduğu düzensiz aralıklı bir spor aktivitesi olarak tanımlanmıştır (Faccini ve Dal Monte, 1996; Cabello Manrique ve Gonzalez-Badillo, 2003; Faude ve ark., 2007). Bir badminton maçında oyun; yön değiştirmelerin, smaçların, ani hareketlerin, kısa sprintlerin sıklıkla kullanıldığı bir karışımı ifade etmektedir (Omesegaard, 1996) ve badminton oyununa özgü metabolik gereklilikler bizzat Cr yüklemenin etkilerinin gözlenebileceği bir spor dalı olarak gözükmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı; Cr yüklemenin, badminton sporcularının performanslarına olan etkilerini, gerçek maç bulgularının yansıtıldığı ve badminton oyuncularının antrenmanlarının bir parçası olarak kullandıkları 'gölge' badminton saha (kort) testine verilen cevaplar yoluyla araştırmaktır.

YÖNTEM

Araştırma Grubu: Bu çalışmada araştırma grubu; Türkiye Badminton 1. Ligi'nde aktif spor yaşamlarını sürdüren (yaş = 19.22 ± 2.16 yıl; boy = 174.53 ± 6.98 cm ve vücut ağırlığı = 66.25 ± 10.54 kg) 9 erkek badmintoncudan oluşturulmuştur.

Deney Deseni: Denekler; 5 gr kreatin (Cr) + 5 gr pudra şekeri (dextroz) veya 10 gr. dextroz almışlardır. Deneklerden kendilerine verilen maddeyi; 5 gün boyunca günde 4 kez öğünlerle birlikte ve 250 ml ılık suda karıştırarak içmeleri istenmiştir. Üç kez ölçüm yapılmıştır. İlk ölçüm denekler herhangi bir madde almaksızın, ikinci ölçüm denekler rastgele kreatin veya placebo yükleme yaptıktan sonra, üçüncü ölçüm ise 28 günlük arınma periyodu sonrasında, çift kör çapraz deneme desenine göre yapılmıştır. Denekler ilk ölçümün yapıldığı sahada ve benzer hava ve sıcaklık koşullarında teste alınmışlardır. Denekler herhangi bir ölçüm yapılmadan önce 'Gölge Badminton' saha testini bir kez uygulamışlardır. Araştırmaya başlamadan önce, araştırma grubunu oluşturan bireylere, çalışmayla ilgili ayrıntılı bilgi içeren, olası risk ve rahatsızlıkları belirten bir metin okutulmuş ve imzalatılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için, Hacettepe Üniversitesi Tıbbi, Cerrahi ve İlaç Araştırmaları Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Gölge Badminton Testi: Gölge Badmintonu; badmintoncuların ayak hızlarını ve saha içi çabukluklarını arttırmak için kullandıkları bir antrenman yöntemidir. Sporcu sahada merkezde, elinde raketiyle, sırasıyla bütün köşelere çapraz ve dört yöne doğru olmak üzere badinton adımlama ve vuruş tekniklerini kullanmaktadır. Bu antrenman yöntemi aynı zamanda bir performans test yöntemi olup benzer spor dallarında (squash, tenis) da ilgili spor dallarının özelliklerini yansıtmak üzere kullanılmıştır (Ming-Kai, C. ve ark., 1995; Majumdar, P. ve ark., 1997; Op't Eijnde, B. ve ark., 2001). Çalışmaya katılan deneklerin hepsi gölge badmintonundan haberdar olup, daha önce antrenmanlar sırasında sıklıkla kullandıklarını bildirmişlerdir. Test sırasında kullanılacak hareket kalıplarının ve saha içerisinde hangi bölgelerden yapılacağı belirlenmesi ve oyun - ara sürelerin standartlaştırılması için ise bazı ön çalışmalar yapılmıştır.

Oyun - Ara Sürelerinin Belirlenmesi: Bu amaçla; 1999-2000 yılı Türkiye Büyükler Şampiyonası yarı final ve final maçlarını da içeren 4 maç görüntüleri kameraya alınmış ve analiz edilmiştir. Toplam 129 oyun analiz edilmiş olup, 1. ve 2. set görüntülerinin oyun-ara zamanlarının ortalama süreleri bir zaman sayıcı ile hesaplanmıştır. Zaman sayıcı saniyede 50 kare hareket edebilme yeteneğine sahip olup; hareketin başlangıç veya bitiş noktasını belirlemek için topun tam olarak rakete, yerle veya file ile temasına getirilmiştir. Bu noktada sayaç sıfırlanarak, görüntü saniyede 50 kare hareketle izlenebilecek hassasiyetle değerlendirilmiştir. Oyun (Rally) süresi; servis atışından itibaren topun rakete temasından

başlayarak, topun oyunda kaldığı süreyi; ara süresi ise; topun yere düşerek veya fileye çarparak oyun süresinin tamamlanması olarak tanımlanmıştır (Hughes, 1995). Buna göre incelenen maçlar sonucunda ayrı ayrı setlere ait aşağıdaki oyun - ara süreleri elde edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. İncelenen Badminton Maçları İle İlgili Tanımlayıcı Bilgiler

	1.Set ($\bar{X} \pm SS$)	2.Set ($\bar{X} \pm SS$)
Oyun Süresi (kişi / sn)	3.92 $\pm$ 1.33	3.50 $\pm$ 1.3
Ara Süresi (kişi / sn)	5.5 $\pm$ 1.3	5.39 $\pm$ 1.02
Oyun - Ara Oranı	0.71 $\pm$ 0.14	0.65 $\pm$ 0.08
Oyun Sayısı	6.22 $\pm$ 1.6	6.0 $\pm$ 1.15
Toplam Set Süresi (sn)	546 $\pm$ 273	787 $\pm$ 76

Ortalama hareket sayısı olarak belirtilen 1. setteki 6.22 $\pm$ 1.66 adet hareket, 6 hareket olarak düzeltilmiştir. İncelenen maçlar sonrasında; top, yere düşmeden iki oyuncu arasında ortalama olarak 6 kez arka arkaya gidip gelmektedir. Set süreleri ve oyun - ara süreleri 1. ve 2. set için farklı olup, oyuncunun gölge badminton testi sırasında aktif olarak test edildiği toplam süre her bir set için şu şekilde hesaplanmıştır:

$$\text{Toplam Test Süresi} = \text{Oyun Sayısı} \times \text{Oyun süresi}$$

Oluşturulan saha testi test süreleri 1. ve 2. setler için şu şekilde belirlenmiştir (Tablo 2.)

Tablo 2. Gölge Badminton Testinde Denekler Tarafından Kullanılacak Oyun-Ara Süreleri

	1.Set ($\bar{X} \pm SS$)	2.Set ($\bar{X} \pm SS$)
Oyun Süresi (sn)	25	20
Ara Süresi (sn)	35	30
Oyun - Ara Oranı (Şiddet)	0.71	0.66
Oyun Sayısı	6	6
Toplam Set Süresi (sn)	540	780

Buna göre denekler; 1. sette 25 sn oyun oynayıp 35 sn dinlenirken, ikinci sette ise 20 sn oyun oynayıp 30 sn dinleneceklerdir. Her bir sette geçirilen ortalama toplam süre ise; 1. sette 540 sn, 2. sette ise 780 sn'dir.

Kullanılacak Özel Hareket Kalıplarının ve Saha İçerisindeki Yerlerinin Belirlenmesi:

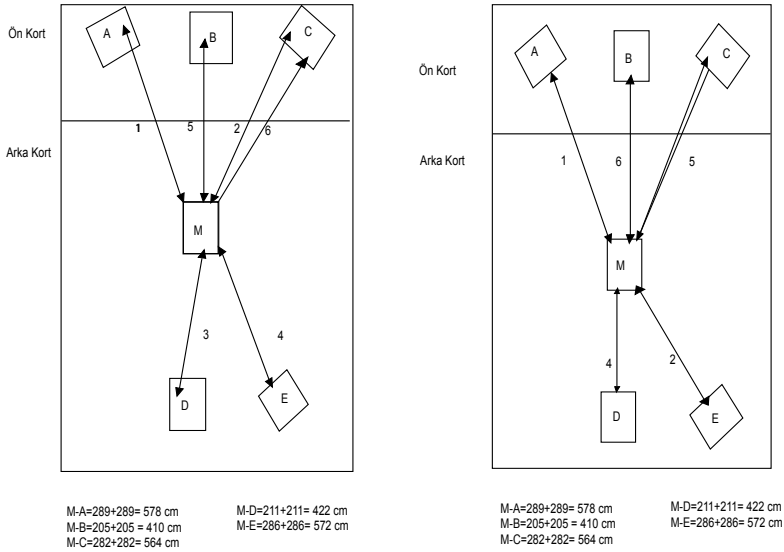
Test sırasında denekler tarafından kullanılacak hareketlerin müsabaka koşullarında kullanılan hareket kalıplarını yansıtması amacı ile; oyun - ara oranının belirlendiği maç görüntüleri deneyimli oyuncular ve antrenörler tarafından tekrar analiz edilmiştir. Maçlar sırasında sporcuların her bir sette yaptıkları özel hareketler incelenmiş ve bu hareketlerin kullanım sıklığı % olarak belirlenmiştir. Hareketler yüksek %' den düşük %'ye doğru

sıralandığında, bir önceki çalışmada, topun yere düşmeden oyunda olduğu 6 sayısı test sırasında kullanılacak olan hareket çeşidini ve sayısını belirlemek için kullanılmıştır. Buna göre test sırasında denekler aşağıda %'leri belirtilen hareketleri aynı sıra ile uygulamışlardır.

Tablo 3. Test Sırasında Denekler Tarafından Kullanılacak Hareket Kalıpları

HAREKETLER	1.SET (%)	2.SET (%)
Paralel Net Drop	12.61	15.77
Paralel Lobe	12.31	8.79
Paralel Smaç	11.11	6.94
Paralel Drop	7.80	9.02
Çapraz Net Drop	6.30	6.71
Çapraz Lobe	6.00	5.32

Elde edilen görüntülerin analizi sonucunda belirlenen hareket kalıplarının sahanın neresinden yapabileceğine yine deneyimli oyuncular ve antrenörler tarafından karar verilmiştir. Buna göre, gölge badminton testi 1. ve 2. seti farklı olacak şekilde aşağıdaki şekilde oluşturulmuş ve bütün ölçümlerde aynı şekilde kurulmuştur.

Şekil 1. 1. ve 2. sette kullanılacak olan hareket kalıplarının saha içerisindeki konumları ve mesafeleri (m).

Test Sırasında Kat Edilen Ortalama Mesafenin Hesaplanması:

Test sırasında kat edilen ortalama mesafe; saha üzerinde konumları ve birbirlerinden uzaklıkları belirlenen matlar arasında, deneklerin kat ettikleri mesafelerin video analizi ile hesaplanmasından elde edilmiştir. Buna göre denekler; ellerinde raketleri ile merkezde (M) beklemişler ve ön çalışma bulgularından elde edilen hareket kalıpları ve oyun - ara süreleri doğrultusunda yüksek şiddetli olarak 2 set olacak şekilde 'gölge' badminton antrenmanı yapmışlardır. Setler arasındaki dinlenmeler, uluslararası oyun kuralları gereğince 1,5 dak. olarak verilmiştir. Çekilen görüntüler daha sonra analiz edilerek deneklerin her oyun süresinde ne kadar mesafe kat ettikleri hesaplanmıştır. Ölçümler arasındaki standardizasyonun sağlanması için; ön kortta hareketin yapılacağı yöne doğru, fileye tüy toplar yerleştirilmiş ve deneğin her oyunda topa vurması istenmiştir. Deneklerden belirlenen her özel hareketin sonunda merkeze dönmeleri ve tekrar merkezden hareket etmeleri sağlanmıştır.

Gölge Badminton Testinin Güvenirliği ve Ölçümün Standart Hatası (ÖSH):

Kreatin yüklemenin badminton performansına olan etkisini ölçmek için ön çalışmalar doğrultusunda standartlaştırılan gölge badminton egzersiz testinin güvenilirliği üç ölçümde, kat edilen mesafe değerleri üzerinden sınıfiçi korelasyon katsayıları hesaplanarak elde edilmiştir. Buna göre 1. sette ve 2. sette sınıf içi korelasyon katsayıları ve ölçümün standart hata değerleri sırasıyla $R = .89 \pm 1.83$ ve $R = .64 \pm 1.86$ dır. Elde edilen R değerleri doğrultusunda; uygulanan gölge badminton testinin, 1. set için yüksek ($R > 0.80$) 2. set için ise orta düzeyde güvenilirliğe ($R = 0.60-0.80$) sahip olduğu söylenebilir (Alpar, 2000).

Kan Laktik Asit (La) ve Kalp Atım Hızı (KAH) Değerlerinin Ölçümü:

Egzersiz sonrası La değerlerinin belirlenmesi amacıyla, 2. set sonrasında 1 dakika içerisinde kulak memesinden alınan kan örnekleri bekletilmeden ve hiçbir işleme tabi tutulmadan YSI 1500 Laktik Asit analizörü ile analiz edilmiştir. Deneklerin farklı şiddet düzeylerine ve her şiddet düzeyindeki farklı setlere vermiş oldukları Kalp Atım Hızı (KAH) değerleri ise telemetrik olarak kaydedilmiş ve daha sonra analiz edilmiştir (Polar Software Analysis Program, 3.02).

Algılanan Zorluk Derecesi (AZD) Değerlerinin İşaretlenmesi:

Denekler teste girdikten sonra, laktik asit düzeylerinin belirlenmesi amacı ile kan örnekleri alınmadan hemen önce, sadece kendilerine ait bir skala üzerinde, egzersiz bitiminden hemen sonra hissettikleri egzersiz şiddetini işaretlemeleri istenmiştir. Birbirlerinden etkilenmemeleri için, işaretlemeyi deneklerin tek başına yapmalarına ve işaretleme sırasında diğer deneklerle birlikte olmamalarına dikkat edilmiştir .

Verilerin Analizi:

Tüm değişkenlerin tanımlayıcı istatistiği yapıldıktan sonra kreatin yüklemenin; kat edilen mesafe, La, AZD, KAH, vücut ağırlığı (VA), değerleri üzerine olan etkileri, Tekrarlı Ölçümlerde Varyans Analizi istatistiksel yöntemi ile test edilmiştir. Varyansların homojenliği için Mauchly testi kullanılmıştır. Varyanslar homojen değilse serbestlik derecesinin düzeltilmesinde, Greenhouse-Geisser (ϵ) düzeltme faktörü kullanılmış, yanılma düzeyi 0.05 olarak belirlenmiştir. Ölçümler arasında anlamlı farklılık bulunursa *Post-hoc* testi olarak Bonferroni testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma grubunu oluşturan bireylerin, çift kör çapraz deneme desenine göre, 3 farklı dönemde elde edilmiş ölçüm değerleri verilmiştir. Buna göre; herhangi bir yüklem yapılmaksızın alınan ilk ölçüm değerleri (Yönc) ile kreatin (Cr) ve placebo (Pl) alan grupların ölçülen metabolik ve performans değerleri Tablo 4'te sırası ile belirtilmiştir.

Tablo 4. Deneklerin (Yönc), Cr ve Pl 'lu Dönemlerine Ait Ölçüm Değerleri

	Yönc Ort $\pm$ SS	Cr Ort $\pm$ SS	Pl Ort $\pm$ SS	yy:2	E	F
Vücut Ağ. (kg)	66.25 $\pm$ 10.54	66.96 $\pm$ 11.51	66.60 $\pm$ 10.95	2.44	.772, p=.294	F(2,12) = 1.37, p = .282
Mesafe (m) (1.set)	54.77 $\pm$ 4.62	56.37 $\pm$ 5.81	54.98 $\pm$ 5.14	1.98	.802, p=.372	F(2,12) = 1.35, p = .286
Mesafe (m) (2.set)	46.100 $\pm$ 2.84	45.98 $\pm$ 2.96	44.84 $\pm$ 3.09	2.81	.752, p=.245	F(2,12) = 0.49, p = .593
KAH (a/dk) (1.set)	160.0 $\pm$ 11.93	159.33 $\pm$ 10.14	157.88 $\pm$ 10.50	3.48	.718, p=.175	F(2,12) = 0.19, p = .751
KAH (a/dk) (2.set)	170.44 $\pm$ 6.91	168.00 $\pm$ 11.09	179.11 $\pm$ 7.50	0.98	.884, p=.610	F(2,14) = 0.38, p = .664
La (mmol/L)	6.84 $\pm$ 2.45	5.64 $\pm$ 2.99	5.31 $\pm$ 2.21	5.01	.662, p=.082	F(2,11) = 2.17, p = .169
AZD	17.11 $\pm$ 1.05	16.77 $\pm$ 1.20	16.67 $\pm$ 1.87	2.46	.771, p=.291	F(2,12) = .292, p = .696

Bu sonuçlara göre; kreatin yüklemesi sonucunda, yapılan yüklemeye yöntemine bağlı olarak, deneklerin vücut ağırlığında anlamlı artışlar meydana gelmemiştir (Tablo 4). Denekler her üç test döneminde de egzersiz testine benzer vücut ağırlıkları ile girmişlerdir. Uygulanan egzersiz testi sonucunda 1. ve 2. sette kat edilen mesafe bakımından da anlamlı değişiklikler meydana gelmemiştir (Tablo 4). Egzersiz testine verilen metabolik yanıtlar ve algılanan zorluk derecesi bakımından her üç dönem arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$), (Tablo 4).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kreatin, sportif performansı arttırmak için; elit veya amatör düzeydeki bir çok sporcu tarafından bu güne kadar kullanılan en yaygın ergojenik maddelerden biridir

(Buford ve ark., 2007). Kreatinin, WADA (Dünya Dopingle Mücadele Birliği) tarafından dopingli ilaçlar kapsamında bulunmaması; kreatin kullanımının TCr ve PCr metabolizması üzerindeki olumlu etkileri (Silber, 1999); kreatinin ergojenik bir yardımcı olarak antrenmanlarda kullanılabilmesinin bazı bilimsel yayınlarla desteklenmesi (Greenhaff ve ark., 1993; Balsom ve ark., 1994), şu ana kadar bilinen en büyük yan etkisinin kilo alımı olması ve rehabilitasyon amaçlı olarak kullanılması ve bir takım popüler anektodal yayınlar, kreatinin bu yaygın kullanımının bir nedeni olabilir. Ancak; deney desenindeki hatalar (rasgele, çift kör çapraz deneme deseni kullanılmaması), denek sayısındaki azlıklar (< 15); denek gruplarının çalışma öncesi TCr düzeylerinin farklılık göstermesi ve bunun önceden belirlenmesinin zorluklar içermesi (kas biyopsisi), kullanılan denek gruplarının elitlik düzeyi, Cr'nin etkisini ölçmek için kullanılan laboratuvar testlerinin saha koşullarını yeterince yansıtmaması veya saha testlerinin yeterince güvenilir ve geçerli olmaması gibi nedenlerden dolayı birbiriyle çelişen sonuçlar elde edilmiştir (Lemon, 2002).

Bu çalışmada deneklerin yükleme öncesi vücut ağırlığı değerleri ile Cr veya Pl yükleme dönemleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Halbuki bu güne kadar yapılan çalışmaların bir çoğunda Cr yüklemeyi (20 gr/gün x 5-14 gün) takiben ilk 3 günde deneklerin vücut ağırlığında ortalama olarak 0,5-2 kg düzeyinde anlamlı derecede artışlar meydana geldiği bildirilmiştir (Balsom ve ark., 1993; Volek ve ark., 1997; Greenhaff ve ark., 1994; Güner ve ark., 1999). Hultman ve ark., (1996), Cr alımının ilk günlerinde idrar hacminde anlamlı derecede azalmalar meydana geldiği ve vücut ağırlığındaki artışın temel olarak bu şekilde açıklanabileceğini ileri sürmüşlerdir. Bu bulgu; Ziegenfuss ve ark.'nın (1998), kısa süreli Cr yüklemeyi takiben MR yöntemi ile ölçtükleri sporcuların bacak kas hacimlerinde % 6.6 ve yine çok frekanslı biyoelektrik impedans yöntemi ile ölçtükleri toplam vücut ve hücreler arası sıvı hacminde ise % 2-3 oranında artış bulguları ile desteklenmiştir.

Cr yüklemenin etkili olabilmesi için kas içi TCr ve PCr depolarında artış olması beklenmektedir. Ancak, Greenhaff ve ark., (1994); kısa süreli Cr yükleme sonrasında kas içi TCr depolarında anlamlı artış gösteren ve göstermeyen bireyleri karşılaştırdıklarında; kas içi TCr depolarında anlamlı artış gösteren bireylerin, çalışma öncesi kas içi TCr depolarının normal seviyeden düşük (120 mmol kreatine/kg kuru kas) olduğunu belirtmişlerdir. Yüklemeden olumlu anlamda en çok bu gruba artış gösterdiğini ve diğer grubun yeterince artış göstermediğini çünkü kas içi TCr depolarının zaten normal düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Buna rağmen Green ve ark., (1996a); kreatini, basit karbonhidratla birleştirerek verdiği kas içi TCr depoları normal seviyede olan bireylerde dahil olmak üzere, Cr taşınımının arttığını belirtmişlerdir. Ancak literatürde VA'da anlamlı artışlar bulamayan çalışmalar da bulunmaktadır (Dawson ve ark., 1995; Earnest ve ark., 1997; Vanderberge ve ark., 1996; Godly ve ark., 1997; Grindstaff ve ark., 1997; Hamilton-Ward ve ark., 1997; Prevost ve ark., 1997; McKenna ve ark., 1999; Duetekom ve ark., 2000).

Cr yükleme sonucunda VA değerlerinde anlamlı artışlar bulunmaması, deneklerin TCr depolarında anlamlı artışlar olup olmadığı sorusunu akla getirebilir. Ancak, McKenna ve ark. (1999) yaptıkları araştırmada; 5 gün boyunca 20 gr Cr alan deneklerin VA değerleri

anlamli derecede artış göstermemesine rağmen, kas biyopsisi yoluyla belirlenen TCr değerlerinde anlamli artışlar bildirmişlerdir. Yine Vandenberghe ve ark., (1996); VA değerlerinde anlamli artışlar gözlenmemesine rağmen PCr depolarının yaklaşık % 4-6 oranında artış gösterdiğini kaydetmişlerdir. Earnest ve ark., (1997) ve Prevost ve ark., (1997); Cr yükleme sonrasında yapılan toplam iş miktarı, yorgunluğa ulaşmak için geçen zaman gibi çeşitli performans parametrelerinin anlamli değişiklik gösterdiğinin bulunduğu çalışmalarında, VA değerlerinde anlamli değişiklikler bulamamışlardır. Bu çalışmada deneklerin kas içi TCr ve PCr düzeylerini belirleyecek herhangi bir uygulama yapılamadığı için deneklerin çalışma başlangıcındaki ve öğünlerle birleştirilmiş Cr alımı sonrasındaki TCr ve PCr düzeyleri hakkında yorum yapılamamaktadır.

Gölge badminton testi uzun süredir biliniyor ve halen kullanılıyor olmasına rağmen bu testte veya bir badminton maçında katedilen mesafe değerleri açısından literatürde herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak yapılan maç analizleri sonucunda bir badminton maçının oyuncu üzerinde yarattığı metabolik stres; rallylerin uzunluğu, yüklenme-dinlenme oranı (oyun - ara oranı), maç sırasında sergilenen KAH ve maç sonrasında elde edilen laktik asit değerlerinden yola çıkarak yorumlanabilmektedir. Chin ve ark., gölge badminton testi ile sporcuların gerçek performans değerleri arasında ilişki ($r = 0.65$) bulmuşlardır. Yine Wonisch, M ve ark. (2003) da geliştirdikleri gölge badminton testi, KAH ve Anaerobik Eşik değerleri ile; PWC testindeki KAH değerleri arasında ve Modifiye Conconi Testi Anaerobik Eşik Hız değerleri arasında yüksek ilişki bulmuşlardır, (sırasıyla, $r = 0.78$; $r = 0.93$).

Ön çalışmada elde edilen bulgular, literatürle karşılaştırıldığında rally süreleri ve yüklenme - dinlenme oranlarının literatürle benzerlik gösterdiğini göstermektedir. Docherty (2003) oyun - ara oranını yaklaşık olarak 0.5 (1:2) olarak bulurken, oyun (rally) süresinin 5 sn civarında olduğu farklı araştırmacılar tarafından da rapor edilmiştir (Docherty 1982; Cabello Manrique ve Gonzalez-Badillo, 2003; Faude ve ark., 2007; Chen ve Chen, 2008). Bir badminton maçının; genel olarak yüksek KAH değerleri veya yüzdeleri ile oynandığı ve maksimal KAH değerlerinin yüzdesi olarak ifade edildiğinde, bu değerin % 82 - 97'si arasına (Reilly, 1990; Faccini ve Dal Monte, 1996; Cinemre ve ark., 2000; Faude ve ark., 2007) karşılık geldiği rapor edilmiştir. Bu çalışmada ise denekler setleri % 79-84 KAH aralığında oynamışlardır. Romer ve ark. (2001), squash oyuncularında yaptıkları 2 tekrarlı 10 setlik 'Gölge Squash' (Ghosting Squash) antrenmanı sonrasında Cr yüklemenin tekrarlı sprint performans değerlerine anlamli olumlu etkisini bulurken, KAH değerleri arasında anlamli bir farklılık bulunamamıştır (2001).

Bir badminton maçı sonrasında elde edilen La değerleri, araştırma sonuçları arasında farklılıklar görülse bile ortalama olarak 3-5.7 mmol/l arasında değişiklik göstermektedir (Reilly, 1990). Cinemre ve ark. (2000) 17-18 yaşındaki 8 erkek badmintoncuda yaptığı çalışma sonrasında La değerlerini 4.06 ± 1.43 mmol/l bulurken, Faccini ve Dal Monte (1996) elit badmintoncularda 2.9 ± 0.7 mmol/l olarak bulmuşlardır. Cabello Manrique ve Gonzalez-Badillo (2003) ise, 11 elit badmintoncu üzerinde yaptıkları çalışmada maç sonrası

La değerlerini 3.79 ± 0.91 olarak elde etmişlerdir. Hughes ve Fullerton (1995) ise bir gölge badminton antrenmanı sonrasında elde edilen La değerlerinin 4.0 - 4.9 mmol/l arasında değiştiğini bildirirken Ghosh ve ark., (1995) 3.9-6.2 mmol/l olarak belirtmişlerdir. Bu çalışmada yüksek şiddetli test sonrasında elde edilen La değerleri, diğer gölge badmintonu testinden elde edilen La değerleri ile uyusmaktadır. Bir badminton maçında oyun; yön değiştirmelerin, smaçların, ani hareketlerin, top için beklemelerin, yürüme ve koşmaların sıklıkla kullanıldığı bir karışımı ifade edip, iyi düzeydeki bir badminton maçında oyun ve ara ortalama süresi 5 sn civarındadır (Docherty,1982). Dolayısıyla anaerobik alaktik güç tek bir rally de baskın rol oynamaktadır ve 1:2 lik dinlenme sırasında biriken La vücuttan uzaklaştırılmaktadır (Omesaagard, 1996). Literatürde, Cr yüklemenin, badminton performansına etkisini araştıran herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır ancak diğer raket sporlarında Cr alımı ile ilgili benzer çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar; Cr yüklemenin, top hızı, vuruş geçerliliği ve kort hareketlerini içeren seçilmiş bazı tenis parametreleri üzerinde anlamlı etkisini bulamamışlardır (Op't Eijnde, B. 2001 ve Pluim, B.M. ve ark., 2006). Romer ve ark., (2001) ise squash oyuncularında yaptıkları 2 tekrarlı 10 setlik 'Gölge Squash' (Ghosting Squash) antrenmanı sonrasında Cr yüklemenin tekrarlı sprint performans değerlerine anlamlı olumlu etkisini bulurken, Cr alımı sonrasında La değerlerinde azalma bulmuşlardır. Bu farklılık Squash ve Badminton oyunları arasındaki metabolik farklılık bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Cr yükleme sonrasında laktat eşiği ve zirve güç çıktısının (PPO) kısmen geliştiğini destekleyen çalışmalar olsa da Cr yüklemenin dayanıklılık performansını etkilediği ile ilgili yorumlar yapılırken dikkatli olunması gerekmektedir, çünkü Cr yükleme sonrasında elde edilen laktat konsantrasyonları çok geniş değer aralıklarında yer almaktadır ve bu da yorum yapılmasını anlamsız hale getirmektedir. Yine de Cr yükleme sonrası laktat konsantrasyonlarında azalma olduğunu gösteren çalışmalar egzersizin tipine, şiddetine ve süresine bağlı olarak değişiklik göstermektedir ve genel olarak bisiklet egzersizlerinde ve 3-4 dakikalık, bitkinliğe kadar geçen süreli egzersizler sonucunda laktat konsantrasyonlarında anlamlı değişiklikler gözlenebilmektedir (Cramer, 2008).

Sonuç olarak; maç analizi bulgularından yola çıkılarak oluşturulmuş 'gölge badminton' saha testi sonrasında, elit sporcularda, LA, KAH, AZD ve kat edilen mesafe bakımından Cr yüklemenin badminton performansına etkisi bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

1. Alpar, R. (2000). Spor Bilimlerinde Uygulamalı İstatistik. GSGM. 137-138.
2. Balsom, P.D., Ekblom, B. Söderlund, K., Sjodin, B. Hultman, E. (1993). Creatine Supplementation and Dynamic High - Intensity Intermittent Exercise. Scand. J. Med. Sci Sports . 3: 143 - 149.
3. Balsom, P.D., Söderlund, K., Ekblom, B. (1994). Creatine in Humans with Special Reference to Creatine Supplementation. Sports Med. 18(4): 268 - 277.

4. Birch, R., Noble, D., Greenhaff, P.L. (1994). The Influence of Dietary Creatine Supplementation on Performance During Repeated Bouts of Maximal Isokinetic Cycling in Man. *Eur. J. Appl. Physiol.* 69: 268 – 270.
5. Buford, T.W., Kreider, R.B., Stout, J.R., Greenwood, M., Campbell, B., Spano, M., Ziegenfus, T., Lopez, H., Landis, J., Antonio, J. (2007). International Society of Sports Nutrition Position Stand: Creatine Supplementation an Exercise. *J. Int. Soc. Sports. Nutr.* 30: 4-6.
6. Cabello, M.D., Gonzalez-Badillo, J.J. (2003). Analysis of the Characteristics of Competitive Badminton. *Br. J. Sports Med.* 37: 62-66.
7. Chen, H-L., Chen, T.C., (2008). Temporal Structure Comparison of the New and Conventional Scoring System for Men's Badminton Singles in Taiwan. *J. Exerc. Sci. Fit:* 6(1): 34-43.
8. Chin, M-K., Wong, A.S.K., So, R.C.H., Siu, O.T., Steininger, K., Los, D.T.L. (1995). Sport Specific Fitness Testing of Elite Badminton Players. *Br. J. Sports. Med.* 29(3): 153-157.
9. Cinemre, A., Açıkada, C., Hazır, T., Şenel, Ö. (2002). Genç Badminton Oyuncularının Müsabaka Ortamında Gözlenen Laktat ve Kalp Atım Hızı Değerleri. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi.* 13(4): 22-31.
10. Craemer, J.P. (2008). Creatine Supplementation in Endurance Sports. In Eds. Stout, J.R., Antonio, J., Kalman, D. *Essentials of Creatine in Sports and Health.* 45-101. Humana Press Inc. Totowa, New Jersey.
11. Dawson, B., Cutler, M., Moody, A., Lawrence, S., Goodman, C., Randall, N. (1995). Effects of Oral Creatine Loading on Single and Repeated Maximal Short Sprints. *Aust. J. Sci. Med. Sport.* 27(3): 56-61.
12. Deutekom, M. Beltman, J.G., de Ruiter, C.J, de Konning J.J., de Haan, A. (2000). No Acute Effects of Short Term Creatine Supplementation on Muscle Properties and Sprint Performance. *Abstract. Eur. J. of Appl. Physiol.* 82(3): 2223-2229.
13. Docherty, D. (1982). A Comparison of Heart Rate Responses in Racquet Games. *Br. J. Sports Med.* 16(2): 96-100.
14. Earnest, C.P., Almada, A.L., Mitchell, T.L. (1997). Effects of Creatine Monohydrate Ingestion on Intermediate Duration Anaerobic Treadmill Running to Exhaustion. *J. Strength and Cond. Res.* 11(4): 234 – 238.
15. Faccini, P., Dal Monte, A. (1996). Physiological Demands of Badminton Match Play. *Am. J. Sports. Med.* 24(6): 64 – 67.
16. Faude, O., Meyer, T., Rosenberger, F., Fries, M., Huber, G., Kindermann, W. (2007). Physiological Characteristics of Badminton Match Play. *Eur. J. Appl. Physiol.* 100(4): 479-485.
17. Ghosh, A.K., Goswami, A., Ahuja, A. (1993). Evaluation of Sport Specific Training Programme of Badminton Players. *Indian J. Med. Res (B).* 98: 232-236.
18. Godly, A., Yates, J.W. (1997). Effects of Creatine Supplementation on Endurance Cycling Combined with Short, High-Intensity Bouts. *Med. Sci. Exerc.* 29: 251.
19. Green, A.L., Hultman, E., MacDonald I.A., Sewell, D.A., and Greenhaff, P.L. (1996a). Carbohydrate Ingestion Augments Skeletal Muscle Accumulation During Creatine Supplementation in Humans. *Am. J. Physiol. Endocrinol. Metab.* 271: E821-826.

20. Greenhaff, P.L., Bodin, K., Harris, R.C., Hultman, E., Jones, D.A., McIntyre, D.B., Soderlund, K., Turner, D.L. (1993). The Influence of Oral Creatine Supplementation on Muscle Phosphocreatine Resynthesis Following Intense Contraction in Man. *Journal of Physiology*. 467: 75.
21. Greenhaff, P.L., Bodin, K., Söderlund, K., Hultman, E. (1994). Effect of Oral Creatine Supplementation on Skeletal Muscle Phosphocreatine Resynthesis. *Am. J. Physiol.* 266 (Endocrinol. Metab. 29): E725 – E730.
22. Greenwood, M., (2008). Creatine Overview: Facts, Fallacies and Future. (Stout, J.R., Antanio, J., Kalman, D. Eds.). *Essentials of Creatine in Sports and Health*. 211-241. Humana Press Inc. Totowa, New Jersey.
23. Grindstaff, P.D., Kreider, R., Bishop, R., Wilson, M., Wood, L., Alexander, C., Almada, A. (1997). Effects of Creatine Supplementation on Repetitive Sprint Performance and Body Composition in Competitive Swimmers. *Int. J. Sports Nutr.* 7(4): 330-46.
24. Güner, R., Kunduracıoğlu, B., Özkara, A. (1999). Kreatin Yüklemenin Yüksek Şiddetli Aralı Egzersizlerdeki Sprint Performansı Üzerine Etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*. 11(1-2-3-4), 56-63.
25. Hamilton-Ward, K., Meyers, M., Skelly, W.A., Marley, R.J., Saunders, J. (1997). Effects of Creatine Supplementation on Upper Extremity Anaerobic Responses in Females. *Med. Sci. Sports Exerc.* 29: 145.
26. Harris, R.C., Viru, M., Greenhaff, P.L., Hultman, E. (1993). The Effect of Oral Creatine Supplementation on Running Performance During Maximal Short Term Exercise in Man. *Journal of Physiology*. 467: 74.
27. Harris, R.C., Söderlund, K., Hultman, E. (1992). Elevation of Creatine in Resting and Exercised Muscle of Normal Subjects by Creatine Supplementation. *Clinical Science*. 83: 367–374.
28. Hoopwood, M.J., Graham, K., Rooney, K.B. (2006). Creatine Supplementation and Swim Performance: A Brief Review. *Journal of Sports Science and Medicine*. 5: 10-24.
29. Hughes, M.G. ve Fullerton, F.M. (1995). Development of On-Court Aerobic Test for Elite Badminton Players. In: T. Reilly, M. Hughes, A. Lees (Eds). *Science and Racket Sports*. (33-37). University Press, Cambridge. 51-59.
30. Hultman, E., Söderlund, K., Timmons G., Cederblad, G., Greenhaff, P.L. (1996). Muscle Creatine Loading in Men. *J. Appl. Physiol.* 81(1): 232-237.
31. Kreider, R.B., Melton, C., Rasmussen, C.J., Greenwood, M., Lancaster, S., Cantler, E.C., Milnor, P., Almada, A.L. (2003). Long-term Creatine Supplementation does not Significantly Effect Clinical Markers of Health in Athletes. *Mol. Cell Biochem.* 244(1-2): 95-104.
32. Lemon, P.W. (2002). Dietary Creatine Supplementation and Exercise Performance: Why Inconsistency Results? *Can. J. Appl. Physiol.* 35(5): 769-776.
33. Majumdar, R., Khanna, G.L., Malik, V., Sachdeva, S., Arif, M., Mandal, M. (1997). Physiological Analysis to Quantify Training Load in Badminton. *Br. J. Sports Med.* 31(4): 342-345.
34. McKenna, M.J. Morton, J., Selig, S.E., Snow, R.J. (1999). Creatine Supplementation Increases Muscle Total Creatine but not Maximal Intermittent Exercise Performance. *J. Appl. Physiol.* 87(6): 2244–2252.

35. Mujika, I., Padilla S. (1997). Creatine Supplementation as an Ergogenic Aid for Sports Performance in Highly Trained Athletes: A Critical Review. *J. Sports Med.* 18: 491-496.
36. Omosegaard, B. (1996). *Physical Training for Badminton.* (8-21). Denmark: Malling Beck. Peyrebrune, M.C., Nevill, M.E., Donaldson, F.J., Cosford, D.J. (1997).
37. Op 't Eijnde, B., Vergauwen, L., Hespel, P. (2001). Creatine Loading does not Impact on Stroke Performance in Tennis. *Int. J. Sports. Med.*, 22: 76-80.
38. Pluim, B.M., Ferrauti, A., Broekhof, F., Deutekom, M., Gotzmann, A., Kuipers, H., Weber, K. (2006). The Effects of Creatine Supplementation on Selected Factors of Tennis Specific Training. *Br. J. Sports. Med.* 40: 507-512.
39. Prevost, M.C., Nelson, A.G., Morris, G.S. (1997). Creatine Supplementation Enhances Intermittent Work Performance. *Res. Quar. Exerc. Sport.* 68(3): 233-240.
40. Reilly, T. (1990). The Racquet Sports: Badminton. In T. Reilly, N. Secher, P. Snell, C. Williams, (Eds). *Physiology of Sports.* (350-354). London: E&F.N. Spon.
41. Romer, L.M., Barrington, J.P., Jeukendrup, A.E. (2001). Effects of Oral Creatine Supplementation on High Intensity, Intermittent Exercise Performance in Competitive Squash Players. *Int. J. Sports Med.* 22(8): 546-552.
42. Silber, M.L. (1999). Scientific Facts Behind Creatine Monohydrate as Sport Nutrition Supplement. *J. Sports Med. Phys. Fitness.* 39: 179-188.
43. Terjung, R.L., Clarkson, P., Eichner, E.R., Greenhaff, P.L., Hespel, P.J., Israel, R.G., Kraemer, W.J., Meyer, R.A, Spriet, L.L., Tarnopolsky, M.A., Wagenmakers, A.J., Williams, M.H. (2000). ACSM Roundtable. The Physiological and Health Effects of Oral Creatine Supplementation. *Med. Sci. Sports Exerc.* 32(3): 706-717.
44. Vandenberghe, K., Goris M., Van Hecke, P., Van Leemputte, M., Vangerven L., Hespel, P. (1997). Long Term Creatine Intake is Beneficial to Muscle Performance During Resistance Training. *J. Appl. Physiol.* 83(6): 2055-2063.
45. Van Loon, L.J., Oosterlaar, A.M., Hartgens, F., Hesselink, M.K., Snow, R.J., Wagenmakers, A.J. (2003). Effects of Creatine Loading and Prolonged Creatine Supplementation on Body Composition, Fuel Selection, Sprint and Endurance Performance in Humans. *Clin. Sci.* 104(2): 153-162.
46. Volek, J.S., Kraemer, W.J., Bush, J.A., Boetes, M. (1997). Creatine Supplementation Enhances Muscular Performance During High-Intensity Resistance Training. *J. Am. Diet. Assoc.* 97: 765-770.
47. Wonisch, M., Hoffman, P., Schwabegger, G., von Duvillard, S.P., Klein, W. (2003). Validation of a Field Test for the Non-Invasive Determination of Badminton Specific Aerobic Performance. *Br. J. Sports Med.* 37: 115-118.
48. Ziegenfuss, T., Lowery, L.M., Lemon, P.W. (1998). Arute Fluid Volume Changes in Men During Three Days of Creatine Supplementation. *J. Exerc. Physiol.* 1: 1-9.

TÜRK OCAKLARINDAN HALKEVLERİNE: TÜRKİYE'DE SPORUN ERKEN DÖNEM ÖYKÜSÜ

Nurullah CANDAN*, Tanju BAĞIRGAN**

ÖZET

Dünya spor tarihi araştırıldığında, sporun değişik amaçlar doğrultusunda kullanıldığı kolayca fark edilir. Aydınlanma'yı, Endüstri devrimini, monarşilerin yıkılışını ve ulus devletlerin doğuşunu yaşayan 19. yüzyılda her yerde geniş kapsamlı sosyal ve kültürel huzursuzluklar baş göstermişti. Bu kaotik ortamda eğitim ve sporun yeniden yapılandırılması ve yeni yaklaşımların ortaya konulması yönünde çabalar sarf edildi. Bireyin jimnastik ve spordan beklentilerinin karşılanmasında Alman Jimnastiği (Turnen), İsveç Jimnastiği ve İngiliz Sporunu kullanıldı.

Aynı dönemde Osmanlı İmparatorluğu da Avrupa'da yaşanan büyük gelişmeleri izliyor ve birçok alandaki reform hareketleriyle bu gelişmeleri yakalamaya çalışıyordu. Yüzyılın ilk yıllarında Türk Milliyetçiliği akımı ortaya çıkmış ve yaygınlaşmıştı. 1912'de kurulan Türk Ocakları, dağılmaya yüz tutmuş İmparatorluğun geleceğinin belirlenmesinde büyük rol oynamıştı. Türk Ocakları 1932'de kapatıldı ve yerine aynı yapıda Halkevleri kuruldu. Her iki kuruluşun da hedefi, insanları modern bir düşünce ve yaşam tarzına kavuşturmaktı. Bu amaç doğrultusunda sağlık, kültür, spor vb. alanlarda etkinlikler gösteriliyordu.

Bir dizi benzerlikleri bulunan iki kuruluş arasındaki bazı farklılıklar, zamanla Türkiye'deki politik yaşamı derinden etkiledi. Bu çalışmada, her iki kuruluşun Türk halk yaşam tarzı üzerindeki etkileri, özellikle spor yaşamıyla ilişkisi içerisinde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Cumhuriyet Dönemi, Spor, Türk Ocakları, Halkevleri.

Geliş Tarihi: 14.07.2010; Yayına Kabul Tarihi: 10.10.2010.

* Celal Bayar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, MANİSA

** Spor Eğitmeni, ANKARA.

FROM TURKISH HEARTH TO COMMUNITY CENTERS: EARLY-PERIOD HISTORY OF SPORT IN TURKEY

ABSTRACT

When the history of the world sport is studied, it can be easily seen that sport has been performed for various purposes. 19th century witnessed the age of enlightenment, industrial revolution, monarchies collapsing and nation states being established instead. There was widespread social and cultural unrest everywhere. In this chaotic atmosphere efforts were made to rebuild education and sport and new approaches were presented in this area. German Turnen, Swedish Gymnastics, British Sport currents were used to train individuals who can answer the needs of the new age using talents for gymnastics and sport.

In the same age, the Otoman Empire observed the great developments in Europe and tried to reach them via several reforms. In early years of the century, Turkish nationalism current occurred and spread widely. In 1912, Turkish Hearths were established and these organizations played a great role in forming the future of the Empire which had started to collapse. In 1932, Turkish Hearths were closed down and Community Centers were established on the same structure. Both Turkish Hearths and Community Centers aimed to serve people for having a modern lifestyle and modern thoughts. For this purpose, they both organized activities in the area of sport, people's health etc.

Those two organizations had a lot of similarities and some differences, by time the differences influenced the political life in Turkey deeply. In this study, we are going to deal with these influences and how the two organizations affected Turkish people's lifestyle, especially in respect of sports.

Key Words: Turkey, Republican Period, Sport, Turkish Hearth, Community Centers.

1. GİRİŞ

Dünya sporunun öyküsü okunduğunda, sporun tarih süreci içinde farklı işlevleri ile benimsendiğini görebiliriz. 19. yüzyılda aydınlanma dönemi, sanayi devrimi ve imparatorlukların dağılıp ulus devletlerinin kurulma dönemi hep birlikte yaşanmıştır. Bu hareketli yüzyılda sosyal ve kültürel alanda büyük çalkantılar yaşanırken; eğitim ve sporda da yeniden kurgulanma ve gelişim sürecine girilmiştir. Dönem içinde ortaya çıkan Alman Turnen, İsveç Jimnastiği ve İngiliz Spor akımları, jimnastik ve hareket becerileri yoluyla, çağın ihtiyaçlarına cevap verecek insanı yetiştirmek için kullanılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu çeşitli reformlar yoluyla Avrupa'daki büyük gelişmeleri izleyerek zamana tutunmaya çalışmıştır. 20. yüzyılın başında Türkçülük hareketi hızla gelişmiş 1912 yılında Türk Ocakları kurulmuştur. *Türk Ocakları* dağılıma sürecine giren imparatorluğun geleceğini şekillendirmede, düşünce açısından etkili olmuştur. 1932 yılında Ocaklar politik nedenlerle kapatılmış ve aynı yapının üzerinde *Halk Evleri* kurulmuştur.

Türk Ocakları ve Halk Evleri halk'ın çağdaş bir düşünce ve yaşam tarzına kavuşması için çalışmışlardır. Jimnastik, spor ve toplum sağlığına bakışları birbirine çok yakındır. Bu konuda Alman Turnen akımının etkileri görülür. İki örgütün çevresinde oluşan iki farklı akım Türkiye siyasi yaşamını derinden etkilemiştir.

Bu çalışmada bu iki kültür kurumunun; arka planda dönemin siyasi gelişmeleri de dikkate alınarak; Türkiye' de halk eğitimine ve özellikle spora katkıları üzerinde durulacaktır.

2. 19. Yüzyılda Osmanlı Devletini Etkileyen Fikir Akımları

19. yüzyıl içinde Hıristiyan Yunanlılar (1829), Sırlar ve Bulgarlar (1878) bağımsız devletler kurarak imparatorluktan ayrıldılar. Bu ayrılıklar dönemin fikir akımlarını kuvvetli bir şekilde etkiledi. Özellikle öne çıkan fikir akımları Yusuf Akçura (2007: 221)'ya göre, *Osmanlıcılık* (1870'lere dek), *İslamcılık* (1870–1909 arası güçlü) ve *Türkçülük* (1910'dan sonra) akımlarıdır.

Osmanlıcılık fikrinin halkları bir arada tutmakta yetersiz kaldığı görüldüğünden, devlet içinde Müslüman unsurların birleştirilmesiyle dağılmanın durdurulabileceği düşüncesiyle daha sonra İslamcılık fikri öne çıkmıştır. Arap ve Arnavut krizleri İslamcılık anlayışının da Müslüman halkları bir arada tutmaya yetmediğini göstermiştir. Kurtuluş için üçüncü yol ve son çare olarak Türkçülük akımı öne çıkarıldı ve güç kazandı.

2.1. Türkçülük Fikrinin Gelişmesi

Türkçülük akımı, dil, edebiyat ve tarih alanındaki çalışmalarla başlamıştır (Akşin, 2002: 47). Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde daha önce başlayan Türkoloji çalışmalarının da katkılarıyla ağırlık kazanmıştır. Türkçülük fikrinin "*Türk Ulusalçılığına*" dönüşmesi *İttihat Terakki* (İTF) örgütü ile sağlanmıştır (Akşin, 2002: 47). Ancak bu fikrin imparatorluğun tasfiyesini etkileyeceği düşüncesi ile ihtiyatlı davranılmıştır. İttihat Terakki'nin Temmuz 1910'da Selanik'te düzenlediği kongresinde Türkçülük tavrı kararlılıkla vurgulanmıştır (Beşikçi, 2007: 108). 1912 Balkan Savaşı ve yenilgisi sonrasında bu konu açıkça ele alındı. Türklüğe dayalı bir devlet tasarlamaya başlandı. Yinede Türklüğe olduğu kadar İslamiyet'e de vurgu yapılıyordu. Osmanlı devletini Türk unsuru etrafında örgütlemek İttihat Terakki'nin çok önemli bir çabasıydı; ancak bazı pürüzler vardı. Ermeniler, Rumlar, Kürtler, Kızılbaşlar bu örgütlenme içinde nasıl yer alacaklardı (Beşikçi, 2007: 107).

Bu süreçte; II. Meşrutiyetin ilanından sonra 7 Ocak 1909'da bir Kültür girişimi olarak "Türk Derneği", 31 Ağustos 1911'de "Türk Yurdu Cemiyeti" kuruldu. Bu örgütün yayını olan "Türk Yurdu Dergisi" çıkarıldı. Bu dergi daha sonra da Türk Ocağı bünyesinde sürdürülmüş ve Türkçülük fikriyatını derinden etkilemiştir (Üstel, 1997: 43). Bu sürecin sonunda, 25 Mart 1912'de Türk Ocakları hayata geçirilecekti. Daha sonra Türk Ocakları ve Genç Kalemler Dergisi birlikte Türkçülük fikriyatının güçlenmesi misyonunu yüklenmişlerdi.

2.2. İttihat Terakki Fırkası'nın Paramiliter Örgütleri

Top yekûn savaş fikri Osmanlı askeri gündemine 19. yüzyıl sonlarında Almanlarla yürütülen ortaklık sonucunda girmiştir. Osmanlı ordusunda değişik pozisyonlarda görev yapmış Helmuth von Moltke, Erich Ludendorff, Otto Liman von Sanders ve Colmar von der Goltz bu fikrin inançlı savunucularıydılar. Özellikle Friedrich Ludwig Jahn'ın Turnen akımından etkilenmiş bu Alman subaylarından Colmar von der Goltz, -Osmanlı ordusunun Goltz Paşa'sı- savaşa topyekûn hazırlık fikrinin en ateşli destekçisi ve gençlere paramiliter eğitim verilmesini hararetle savunan bir subaydı. Goltz Osmanlı ordusunun yeniden örgütlenmesinde ve subay eğitiminde en etkili isim olmuştur. 1884'te yazdığı "Das Volk in Waffen" adlı kitabı iki yıl sonra "Millet-i Müsellaha" adıyla Türkçeye çevrilmiştir. Kitapta Goltz, "Savaşız dünya uzak bir hayaldir, savaşlar vatandaşların topyekûn katılımı ile kazanılabilir" tezini yaymaktaydı. Sonuç olarak ITF'yi paramiliter örgütlenmeye sevk eden Goltz Paşa'dır. Paşa aynı görevi daha önce "Alman Birliği" nin sağlanmasında da üstlenmişti. İlginçtir bu yaklaşım 1940 yılında Türk vatandaşlarına "Beden Terbiyesi Mükellefiyeti"ni getirmekte de etken olmuştur. Top yekûn savaşın paramiliter eğitim yaklaşımı ile 15 Mayıs 1914'de *Enver Paşa'nın* önderliğinde *Osmanlı Güç Dernekleri* kurulmuştur. On yedi yaşından büyük Osmanlı gençlerinin ülke çapında teşkilatlanmasına devlet okulu öğrencilerinin zorunlu, özel ve azınlık okulları öğrencilerinin ise gönüllü katılımları öngörülmüştür. Derneğin kuruluş amacı, "gençliği fiziken ve manen ülke müdafasına hazırlamak ve hayat boyu sürecek milliyetçi duygular aşılacaktır". Almanya ile ilişkiler sonuçta Alman fizik-kültür anlayışının giderek yoğunlaşmasına ve bu alanı domine etmesine yol açtı. Uygulama eğitim sistemine dâhil olmayan gençlere ulaşmak için *Osmanlı Genç Dernekleri* adında ek organizasyonlarla 12-17 yaşlar arası guruba da yansıtıldı. Bütün Osmanlı gençleri için yeni teşkilata üye olmak ve idmanlara düzenli olarak katılmak mecburiydi. Genç derneklerinde de gençliğe savaş için gerekli temel bedeni becerileri kazandırarak halk sağlığı, kişisel hijyen, ilk yardım gibi konularda temel bilgileri vermek amaçlanıyordu. Bu uygulama ile gençliğin okul dışı kalan yüzde 80'lik kısmı kapsama alınmıştır. Enver Paşa'ya göre zafer sadece askeri başarı demek değildir, aynı zamanda gençleri her türlü zorluğun üstesinden gelebilecek bir karakterde yetiştirmek, onları cesur ve iyi huylu kılabilmektir. Genel Müfettiş Von Hoff Paşa'ya göre derneklerdeki eğitim, ordunun başarısı için olduğu kadar, Osmanlı Milletinin geleceği içinde de büyük önem taşımaktaydı. Güç Dernekleri ve Genç Dernekleri uygulanan formatıyla ve çalışmalarıyla Osmanlı'da eğitim anlayışına farklı bir renk katmıştır. Dernekler kendilerinden önce gelen hazırlık mahiyetindeki teşkilatlarla birlikte İttihatçı Fizik Kültürü denebilecek modelin ortaya çıkması için uygun bir ortam yaratmışlardır. Bu model kolektif hijyen ve beden sağlığından, düzeltici ve beceri kazandırıcı fizik egzersizlerden, askeri eğitimlerden ve milliyetçi bir söylem etrafında örülen kuvvetli bir moral regülasyonu öğelerinden müteşekkildir. II. Meşrutiyet sonrasında İttihatçılar tarafından inşa edilen fizik kültür anlayışını sahiplenen bir diğer paramiliter örgüt; *Osmanlı Donanma Cemiyeti* ya da *Milli Müdafaa Cemiyeti*'dir. Bu yarı resmi kurum kimi zaman İstanbul'da ve taşrada spor kulüplerini destekliyor, kimi zamanda kendisi spor yarışmaları düzenliyordu. Spor faaliyetleri için saha ve ekipman sağlıyordu (Akın, 2004: 131-142).

3. Türk Ocakları

İmparatorluk içinde Türkçülük fikriyatının gelişmesi, bu fikriyatın en güçlü ve döneminin en uzun ömürlü derneği olan *Türk Ocakları*'nın kurulması ile sonuçlanmıştır. Resmi kuruluş tarihi 25 Mart 1912'dir. 1912'de yayınlanan "Türk Ocağı Esas Nizamnamesi"nde cemiyetin amacı şöyle belirtilmiştir: Türklerin milli terbiye ve ilmi, içtimai, iktisadi seviyelerinin terakki ve ilâsıyla Türk ırk ve dilinin kemaline çalışmaktır (Madde 2); Cemiyet maksadını elde etmek için *Türk Ocağı* adlı kulüpler açarak, dersler, konferanslar, müsamereler tertip, kitap ve risaleler neşredek, mektepler açmaya çalışacaktır. Milli serveti korumak ve çoğaltmak için her türlü meslek ve sanat erbabıyla görüşerek iktisadi ve zirai teşvik ve irşatlarda bulunacak ve bu gibi müesseselerin doğup yaşamasına elinden geldiği kadar yardım edecektir (Madde 3); Ocak maksadını tahsile çalışırken sırf milli ve içtimai bir vaziyette kalacak, asla siyaset ile uğraşmayacak, hiçbir vakit siyasi fırkalara hadim bulunmayacaktır (Madde 4).

Görüldüğü gibi, dernek amaçlarında başlangıçta spor yoktur. Siyaset ile uğraşılmayacaktır ve hiçbir siyasi partiye tabi olmayacaktır. Ancak çok uluslu bir toplumda Türklerin yükseltilme arzusu bile yeterince siyasi bir hedef oluşturmuştur (Üstel, 1997: 70). Ayrıca Türk Ocağı ile İTF arasında organik bir ilişki olduğunu savunanlar vardır. Bu görüşe göre ocaklar bu partinin ideolojik alanda rehberliğini üstlenmiş, onun maddi ve manevi desteğinden yararlanarak yeni şubeler açmayı başarmıştır. Bir başka yaklaşıma göre ise Türk Ocağı bu ilk dönemlerde görelî özerkliğini korumayı başarmıştır. İttihatçılardan Türk Ocağına nüfuzu daha sonra Ziya Gökalp ile olmuştur. İttihat ve Terakki önce ocakları Merkez-i Umumi'nin birer kültür şubesi halinde tutmak istemiş, I. Dünya Savaşı sonlarında ise siyasi bir rakip gibi görme eğilimi güç kazanmıştır (Üstel, 1997: 79).

3.1. Türk Ocakları 1918 Yılı Kongresi

1918 yılı kongresinde *Türk Ocağı* 35 şube ve 2005 üyeye sahiptir ve çoğu savaşa gitmiştir. Kongre 150 kişiyle toplanır. Kongre sonrası etkili bir telkin ve içtima çalışması başlar. Düzenli konferanslara planlanır, konuşmacılar arasında Ocak karşıtı olanlar da yer almaktadır. Konferanslar sonrası açık tartışmalar yapılmaktadır. Türk Ocağı üyelerinden bir kısmı 18 Mart 1918 de *Köycüler Cemiyetini* kurmuşlardır. Bu hareketin amacı, Türk Ocağı içinde "*Halka Doğru*" gitmek; Anadolu'ya köycülük hareketi yaklaşımıyla örnek köyler kurarak, doktor, öğretmen, mühendis, ziraatçılardan oluşan köycülerle Anadolu için yeni bir hayatın tesis edilmesini sağlamaktır. Hareketin başkanı merkezde *Halide Edip* olmuştur.

Ocaklar 12 Ocak 1920 tarihinde işgal kumandanlığınca kapatılmıştır. Cumhuriyetin ilanından hemen önce ise Türk Ocağı'nın Anadolu'nun çeşitli yerlerinde hızla örgütlenmeye başladığını görüyoruz. Bu dönemde *Türk Yurdu* dergisi yeniden yayımlanmaya başlamıştır. Ayrıca Ocağın sesini İstanbul'da *Yeni Mecmua*, Adana'da *Altın Yurt*, Sinop'ta *Türk Bahçesi* duyurmaktadırlar. Cumhuriyet dönemi sonrası ocakların örgütlenme faaliyetlerinde önemli bir aşama teşkil eden İstanbul Türk Ocağı Kongresi 29 Temmuz 1923'de yapılmıştır.

3.2. Türk Ocakları I. Umumi Kongresi (1924)

Kongre 23-24 Nisan 1924'de toplanmış ve milletvekili, asker-sivil yüksek bürokratlardan oluşan 64 delege katılmıştır. Başkan *Hamdullah Suphi* konuşmasında; Türk Ocaklarının lisan hudutlarını istilalara karşı korumakla belirlenen, manevi Türk vatanının bekçiliği ve Türk Devriminin bekçiliği olmak üzere iki temel görevi olduğunu ve özellikle kayıtsız şartsız millet egemenliği ilkesinin, korunması gereken “devrimler” arasında ilk sırayı aldığını vurgulayarak, bütün Türklüğe ve yeni Türk Devletine karşı tutumunu dile getirmiştir (Üstel, 1997: 146). Ayrıca Türk milletini teşhiz etmek, ikaz etmek amacıyla “*milliyet siyaseti*” güdüldüğünü ve ocakta yasak olanın “*zümre ve fırka siyaseti*” olduğunu belirterek, siyasete ilişkin (kısmen yeni olan) tutumunu belirtmiştir. Diğer bir yeni yaklaşıma göre, uzman encümenler vasıtasıyla ocaklarda iktisat, sağlık ve spor gibi alanlarda faaliyet gösterilecektir. Spor, ocak kayıtlarında ilk kez bu anlamda geçmektedir. Bu konu ayrıca Türk Ocağı Yasası 2. maddesinde nizamnameye sokulmuştur. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'in kongre nedeniyle yaptığı açıklamada sarf ettiği, “*Milletin bütün müstakbel ümitleri Türk Ocakları etrafında toplanmış olan Türk gençliğine matuftur*” (Üstel, 1997:159) sözleri büyük önem taşımaktadır.

3.3. Türk Ocakları II. Kurultayı (1925)

Doğuda isyan ve sıkıyönetim nedeniyle 1925 yılı Cumhuriyet için zor ve hareketli bir yıl olmuştur. *Şark İstiklal Mahkemesi*'nin kurulması, suçluların yargılanması ve cezalandırılması, *Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası*'nın kapatılması, şapka ve kıyafet kanunu kabulü, Musul sorunu bu yıla damgasını vurmuştur. Türk Ocağı gelişmeler karşısında izlediği politika ile *Hükümet-i Cumhuriyye*'nin yanında olduğunu göstermiş irticaya karşı mitingler düzenlemiştir. 1925 yılı Türk Ocakları'nın hükümet politikası ve buna bağlı olarak *Cumhuriyet Halk Fırkası* ile bütünleşme sürecinin başlangıcını oluşturmaktadır (Üstel, 1997:166). Yine aynı yıl Türk Ocakları'nın *Halkevleri*'ne dönüşmesi yönünde bazı görüşlerin ortaya atıldığını görmekteyiz. II. Kurultay 23 Nisan 1925'de yapılmış, 85 delege yer almıştır (Üstel, 1997: 170).

3.4. Türk Ocakları III. Kurultayı (1926)

İlk toplantısını 23 Nisan 1926'da yapan III. Kurultay'a 109 delege katılmıştır. Okunan yıllık faaliyet raporu; önceki yıl 135 olan şube sayısının 217'ye ve üye sayısının da 30.000'e yükseldiğini ve gelişmenin daha ziyade Doğu ve Güneydoğu'da gerçekleştiğini göstermiştir. Kurultay beklenenden uzun (5 gün) sürmüş, ayrıntılı tartışmalar yapılmıştır. Kültür (Hars) çalışmalarının yetersizliği vurgulanmıştır. Dil konusunda Türkçe'nin yerleşmesi için daha yoğun çaba ve yasal önlemler alınması üzerinde durulmuştur. *Reşit Galip*, Türk Ulusunun çağdaş uygarlık düzeyine erişinceye kadar Türk Ocaklarının faaliyette bulunacaklarını belirtmiş, her şubede İdare Heyetine bağlı olarak; İrşat ve Tenvir, Temsil, Spor, Müzik, Sıhhi Muavenet, Köylüye Yardım adları altında toplam 6 heyetle faaliyetlerin sürdürülmesi kararlaştırılmıştır. Bu amaçla Türk Ocakları Terbiye-i Bedeniyye Programı hazırlanmış ve çalışmalar bu program doğrultusunda düzenlenmiştir (Üstel, 1997: 225).

Bu program yayınlandığında Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) kurulalı hayli zaman geçmişti. Ancak Türk Ocağı spor konusuna ilk defa ayrıntılı bir programla girmektedir. Bu durum TİCİ ile farklı koridorlarda spor alanında etkinlikte bulunmak isteği olarak değerlendirilebilir.

3.5. Türk Ocakları IV. Kurultayı (1927)

23 Nisan günü 170 delegenin katıldığı Kurultay, başkanlık seçimi ile başlamıştır. Aynı yılın 21 Mart günü Ankara'da yeni *Türk Ocağı* binasının temel atma töreninde *Başşekil İsmet Paşa* yaptığı konuşmada “*Millet fikriyle biz bütün mesaimizi vatan hudutları dâhilinde feyyaz bir istikamette teksif imkânı buluyoruz*” sözleriyle Türk Ocaklarının faaliyet alanı sınırlarını çizmiştir. Hamdullah Suphi de, *Türk Ocakları*'nın “*İnkılâpçı ve Cumhuriyetçi hükümetin mesaisine kendi mesaisini ilave ederek çalıştığını*” vurgulamıştır (Üstel, 1997: 231). Yine Akçura, Kurultaydan hemen sonra Hukuk Mektebi'nde verdiği konferansta “*Türkçülük fikri, yarım asır evvel nihayet birkaç kişinin dimağ ve kalplerinde (...) bir nazariyeden ibaret idi. Bu nazariye o zamanlar muhite o kadar yabancı idi ki taraftarı olanlar, onu açıkça yazmaktan bile çekiniyorlardı. Hâlbuki bugün o fikir tahakkuk etmiştir. Türkçülük fikrinin tahakkuk ettiren dahi Gazi Mustafa Kemal Paşa'dır.*” demektedir. Bu gelişmelerden sonra Türk Ocağı nizamname değişikliği ile “*CHF ile devlet siyasetinde beraber*” olduğunu açıklamış daha sonra ise CHF'nin “*murakabesi altında bir kuruluş*” sayılmıştır.

3.6. Türk Ocakları V. Kurultayı (1928)

Türk Ocakları 5. Kurultayı 28 Nisan 1928'de başlamıştır. Seçilen Merkez Heyeti üyelerinin CHF ağırlıklı bir heyet tarafından oluşturulması CHF'nin Ocalara karşı başlattığı denetleme çabasının anlatımıdır. Dil, kültür ve yönetim konularına ilişkin tartışmalar yine yoğundur. Türk Yurdu Dergisi'nin yeni düzenlemesinde aylık “*Ocak Haberleri*” başlıklı bölümün dışında *gençlik* ve “*bedenî terbiye*”ye ilişkin yazılara ağırlık verilmesi de dikkat çekmektedir. Selim Sırrı (Tarcan), *Türk Ocakları Merkez Heyeti*'ne verdiği ve Türk Yurdu'nda “*Türk Ocakları ve Bedenî Terbiye*” başlığı altında yayınlanan raporda, “*Çekoslovakya'daki Sokol teşkilatını incelemek ve buradan faydeli dersler almak Ocaklar için lazımdır itikadındayım. Maalesef sıhhat-i umumiyesi pek yerinde olmayan milletimize bazen gıda, bazen deva mahiyetinde olan jimnastiği verecek yere, kuvvetli doz da spor verecek olursak farkına varmadan, iyilik yapalım derken fenalık etmiş oluruz. Sokolların Çekoslovaklar'da yaptığını, bizde Türk Ocakları yapabilir. Zaman kaybetmeden Ocaklar jimnastik teşkilatına başlamalıdır. Ocaklarda faaliyet-i bedeniyeye bir zevk, bir eğlence, bir distraksiyon mahiyetinde değil, milli bir vazife şeklinde tatbik edilmelidir*” demektedir (Bkz. Üstel, 1997: 296). Selim Sırrı'nın Türk Ocakları'na önerileri arasında; Hamdullah Suphi'nin Çapa Kız Muallim Mektebi yakınında inşa ettirdiği “*Beden Mabedi*” örneği doğrultusunda parasal olanağı olan şubelerin jimnastik salonu yapmaları, Maarif'in düzenlediği kurslarda yetişen beden terbiyesi öğretmenlerinin gözetimi altında ve belirli program dâhilinde Ocak üyelerine sabah ve akşam jimnastik kursları düzenlenmesi, Genel Merkezce saptanacak bir günde, Ocak jimnastikçilerinin yılda bir kez “*Jimnastik bayramı*” yapmaları da vardır (Üstel, 1997: 296).

3.7. Türk Ocakları Olağanüstü Kurultayı ve Ocakların Kapatılması (10 Nisan 1931)

1930 Kurultayı öncesi Türk Ocakları 250'yi aşan şubesi 30.000'i aşkın üyesi ile gücünün doruğuna ulaşmıştır. Tek parti rejimi ile mahalli düzeyde önemini koruyan Türk Ocakları arasında, tepedeki yakınlaşmaya karşı, belli bir muhalefetin varlığı söz konusudur. Kemalist İktidar, Jön Türkler döneminden kalma sivil toplumun son kalıntılarını ortadan kaldırmaya karar vermiştir. Bu amaçla Türk Ocaklarının, arkasından da Türk Muallimler Birliği ve Mason Dernekleri'nin faaliyetlerine son verilmiştir. Türk Ocaklarının kapatılmasında dış etkenlerin rolü de vardır tezi Ocakların "Turancı" eğilimlerinin, iyi ilişkiler içinde bulunduğumuz SSCB tarafından kendi varlığına karşı tehdit olarak algılanması noktasında yoğunlaşmaktadır. 1930-1931 dönemi SSCB'nin Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçisi bu konuda Tefik Rüştü (Aras) Bey'i uyarmıştır. 1930 yılında sonra Türk Ocaklarının milliyetçilik anlayışı, sol muhalefet tarafından da gündeme getirilmiştir. Bazı Ocak üyelerinin Serbest Cumhuriyet Fırkası ile ilişkiye girmeleri, H. Suphi'nin CHF'ye karşı yer yer çoğulculuğun ve düşünce özgürlüğünü savunan konuşmaları, kapatılma sürecinde önemli rol oynamıştır. Kapatma CHF'nin genel mantığı ile tutarlıdır. Gerçekte Halkevleri, Türk Tarih Tezi, Güneş Dil Teorisi gibi uygulamalar CHF'nin bir yandan tüm güçleri tek bir merkezde toplama ve olası muhalefet odaklarını ortadan kaldırma çabasının, öte yandan da kültürel hayatı partinin ideolojisi doğrultusunda yönlendirme isteğinin bir anlatımıdır. Türk Ocakları'ndan sonra açılan Halkevleri'ne tüm Ocak üyelerinin doğal üye olarak kabul edilmesi, CHF'nin gerek üye sayısı gerekse şubeleriyle oldukça geniş ve hazır bir kitle örgütünden yararlanması gibi pratik bir amaca hizmet etmiştir (Üstel, 1997: 403-4).

Sonuç olarak; CHF 1925 ten başlayarak Türk Ocakları ile önemli bir yakınlaşma sürecine girmiş, 1927 Kurultayında yakınlaşma perçinlenmiştir. Bu dönemden sonra kapatılma tarihine kadar Ocaklar çalışmalarının etkinliğini ve yoğunluğunu arttırmışlardır. Bütün bunlara rağmen; yukarıda açıklanan siyasal ve kültürel nedenlerle CHF toplumdaki değişimi daha hızlı ve organize bir hale getirmek için kendi öz örgütünü "Halkevleri"ni kurmayı daha uygun görmüştür.

4. Halkevleri

Genç Türkiye Cumhuriyetinin kültür atılımları, laikleşme ve batılılaşma politikaları içinde Halkevleri özgün yapılarıyla başlı başına bir yer tutar. Halkevleri; Cumhuriyet yönetiminin dünya görüşünü aydınlar ve mahalli önderler aracılığıyla halka götürme, yaygınlaştırma, tanıtma ve toplumun kültür yapısını canlandırma denemesidir (Katoğlu, 2002: 433).

Ulus devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra, milletin oluşturulması çabası başlamıştır. Uluslaştırma türdeş olmayanları, yeni kavramlar ve değerler etrafında türdeş kılma çabasıdır. Cumhuriyet yöneticileri, kendi istedikleri doğrultuda, yeni değer yargılarıyla yüklü bir birey ve ulus inşasına girişmiştir. Halk inkılaplar aracılığıyla

uluslaştırılmaya çalışılmıştır. İnkılâpları halka benimsetmek için çeşitli yollar arayan devlet yeni projeler ve yeni kurumlar geliştirmiştir (Akyay, 1999). Genç kitleleri zorunlu eğitimle uluslaştırmaya çalışan devlet, yetişkinleri de hedeflenen “vatandaş” olmaları için yollar aramış ve halkevlerini kurmuştur. Halkevlerinin kuruluşundaki en önemli saiklerden bir tanesi de Kemalist İnkılâbı'nın kitlelerin bilincinde ve gönlünde yeterince yerleşmediği düşüncesiydi. Serbest Fırka deneyiminin öğrettiklerinin bu düşüncüyü desteklediği düşünülmekteydi. Bu nedenle Kemalist İlkeleri yaymak son derece önemli bir amaç olarak belirdi. Dolayısıyla “*tüm ulusal güçleri birleştirme*” yolunda partinin baskı ve kontrolü sıklaştırılmalydı. Halktan rejime yeterli desteğin gelmemesi durumu özellikle nüfusun yüzde 80'lik bölümünü oluşturan köylü kesimi için geçerliydi. Halkevlerinin köycülük ideolojisine vurgusu da tam bu bağlamda oluştu. Sıkça söylendiği gibi halkevlerinin yetişkinler için eğitim merkezleri olarak algılanmaları da aynı bağlamda değerlendirilmelidir. Aslında 1930'larda birçok Avrupa ülkesinde bu konuda eğitim merkezleri kurulmuştu (Karaömerlioğlu, 2001). Özellikle İtalya, Almanya ve Çekoslovakya'daki başarılı deneyimler Türk aydınları için ilham kaynağı oluyordu (Çeçen, 1990: 91). Halkevlerini açma düşüncesinin gelişmesinde Türk Ocakları önemli bir yere sahiptir. 1930-1931 yılları arasında ocaklarda gerçekleştirilen konferanslar bir bakıma halkevlerini açma düşüncesinin zeminini hazırlamıştır. Bu düşüncenin gelişmesini etkileyen konferanslardan başlıcaları Vildan Aşır (*Halk Terbiyesi ve Spor*), Hamit Zübeyr (*Halk Terbiyesi*), Yusuf Akçura (*Alman ve Çek Milliyetperverliğinin Temelleri*), Selim Sırrı (*Sokol Teşkilatı*), Vildan Aşır (*Sokol Teşkilatı*) tarafından verildi (Üstel, 1997: 391-2). Ocaklarda düzenlenen bu konferanslar bir bakıma ocakların kapanma ve halkevlerinin açılma sürecinde etkin olmuşlardır.

4.1. Halkevlerinin Kuruluşu

Halkevlerinin kuruluşu için Gazi Mustafa Kemal, *CHF Kültür ve Gençlik Teşkilatı*'ndan sorumlu idare heyeti azası *Reşit Galip*'i görevlendirmiştir. Reşit Galip 1931 yılının başlarında bu konuda katkı verecek aydınları Türk Ocağında bir toplantıya çağırır (Çeçen, 1990: 110). Toplantıya *Reşit Galip*, *Servet Süreyya Aydemir*, *Recep Peker*, *Ali Rana Tarhan*, *Hasan Cemil Çambel*, *Ziya Cevher Etili*, *Münir Hayri Egeli*, *Cevdet Nasuhi*, *İsmail Hüsvrev Tekin*, *Hamit Zübeyr Koşay*, *Sadi Irmak*, *Behçet Kemal Çağlar*, *Vildan Aşır Savaşır* katılmışlardır. Görüşmelerden sonra oluşan bir komisyon, Tüzük tasarısı hazırlar ve *CHF* sekreteri *Recep Peker*'e sunar. Türk Ocakları 10 Nisan 1931 günü olağanüstü kurultayı ile feshedilir, tüm gayri menkulleri *CHF*'ye devredilir (Üstel, 1997: 359-404). Bu çalışmalar tamamlandıktan sonra Halkevlerinin kuruluşu için uygun zemin hazırlanmış olur.

4.2. Halkevlerinin Açılışı

Halkevlerinin resmi açılışı 19 Şubat 1932 Cuma günü yapılmıştır. Açılış konuşmasında Gazi Mustafa Kemal, yetişkinlerin eğitimi ile desteklenip tamamlanmayan bir eğitim sisteminin, hiçbir zaman milliyetçi hedeflere ulaşamayacağını söylemiştir

(Tütengil, 1983: 87). Halkevlerinden sadece kitleleri yönlendirmek ve dönüştürmek beklenmiyordu. Aydınlar da önemli hedefti, onlar harekete geçirilerek kitlelerin bilinçlendirilebileceği umulmaktaydı. Aydınlar ve elitler arasında Kemalist İnkılaplara karşı şevk ve heyecanın eksik olduğu düşünülüyordu. Devletin aydınlar arasındaki etkisinin ve nüfusunun ciddi bir şekilde genişletilmesi, onları ataletten kurtarması gerekiyordu (Çağlar, 1937). Halkevlerinin aydınlarla halkın, şehirliyle köylülerin buluşup kaynaştığı bir köprü olarak düşünülmesi doğaldır. Böylece bu gruplar arasında var olduğu sayılan uçurumun büyümesi önlenecek ve gruplar bir birine yaklaştırılacaktı (Çeçen, 1990: 123).

4.3. Halkevlerinin Çalışmaları

Halkevleri kendisinden beklenen işlevleri dokuz kol oluşturarak yerine getirmeye çabalamıştır: Dil ve edebiyat, ar (sanat), gösteri, sosyal yardım, halk dersaneleri ve kurslar, kütüphane ve yayın, köycülük, tarih ve müze, spor kolu. Halkevleri açılması için bu dokuz koldan en az üç tanesi kurulmalı ve çalışmalıydı. Şubelerin görevleri ana yönergede tanımlanmıştır. Bu görevler doğrultusunda halkevleri halk eğitimine ilişkin işlevlerini yerine getirmek için yoğun bir çalışma sürecine girdi. Görev zorlu koşullar ve imkânlar yetersiz idi. Halkevleri -*Türk Ocaklarından farklı olarak*- devletin tüm olanaklarından yararlanmış ve desteklenmiştir. Ancak Ocakların kapatılması sonucunda azımsanmayacak bir kitlenin gizli muhalefeti sonucu “tüm güçlerin birleştirilmesi” konusunda zafiyet oluşmuştur. Muhafif güçler koşulları uygun gördüğünde ayrı örgütlenme şekillerine yönelmişlerdi. Halkevlerinin faaliyetlerini destekleyecek devlet kurumlarının oluşturulması sonucunda çalışmalarının etkisi giderek artmıştır.

1932 yılında açılan Halkevlerinin şube sayısı ilk yıl 34 iken, bu sayı 1934'te 80, 1936'da 136, 1938'de 210, 1939'da 373'e yükselmiştir. 1940'da Halkevi olmayan mahalle ve köylerde Halkodaları açılmaya başlanmıştır. 1942 de Londra Halkevi açılmıştır. 1950 yılında Demokrat Parti (DP) iktidara geldiğinde Halkevlerinin sayısı 478, halk odalarınınki ise 4322'dir.

4.4. Halkevlerinde Spor Kolu Çalışmaları

Spor kolu halkevleri öğreneğinde en çok yer alan şubelerden biridir. Gençlik ve ulusal eğitim çalışmalarının bir parçası olarak görülen spor ve beden eğitimine karşı ilgi uyandırmak ve bunları bir kitle hareketine getirmek amaçlanır. Spor şubesinde milli sporlar olarak *güreş, yağlı güreş, ath cirit, avcılık, binicilik* desteklenir. Aynı zamanda *boks, eskrim, yüzme ve kürek* sporlarına da yer verilir. Denizlerle çevrili olan ülkemizde herkesin yüzme bilmesi gerektiği vurgulanır. Bisiklet gezileri düzenlenir. *Garplı sporlar, tenis, eskrim* yapılır. Yurttaşlara modern sağlık anlayışının esası olan *ev ve oda jimnastiğini* öğretmek ve bunun günlük yaşamın en lüzumlu bir aracı olduğuna herkesi inandırmak şubenin en önemli görevidir (Yeşilkaya, 1999:100).

4.5. Türkiye Sporunda Yeni Arayışlar

1930'da Dünya İktisadi Buhranı'ndan sonra devletin ekonomide liberal politikaları terk edip, devletçi politikalara bağlanması sürecinde Türkiye'de spor politikasında da değişik düşünceler filizlenmiştir. Halkevleri yetişkinlerin eğitimine yön verirken, çocuk ve gençlerin bedeni gelişmeleri de unutulmamalıydı. Beden terbiyesine ve spora ayrılan ödenekler yükseltilmiş, halkı spor yapmaya teşvik eden girişimlerde bulunulmuştur. Bu sırada spor kamuoyunun daha çok ilgisini çekmeye başlamıştır. CHF bu süreçte TİCİ'nin çalışmalarını incelemeye almıştır. Partinin spora bakışı TİCİ ile çelişmektedir. Zira TİCİ yarışma ve performans eksenli sporun örgütü olarak çalışmaktadır; üstelik 1924'ten sonra 1928 olimpiyatlarında da umut edilen sonuçlar alınamamıştır. TİCİ'nin çalışma düzeni ve disiplini eleştiriliyordu. TİCİ idaresinin merkezleştirilmesi ya da orduya bağlanması ve ordunun büyük birliklerinin olduğu yerlerde TİCİ'nin yerel şubelerinin açılması bile düşünülmüyordu (Akın, 2004: 64-65).

Devlet daha önce İttihat ve Terakki Partisi dönemindekine benzer gençlik ve spor örgütlenmesi konusuna eğildi. Tarih tekerrür ediyordu; yeniden Alman uzmanlardan yararlanma yoluna gidildi. *Dr. Goenther* dağcılık eğitiminin ıslahı için Türkiye'ye davet edildi ve bu doğrultuda bir rapor verdi. Bundan birkaç yıl sonra *Leipzig Üniversitesi*'nden *Hermann Altrock* Ankara'da bir Beden Terbiyesi Enstitüsü kurulması için çalışmalar yaptı. Son olarak yine 1933 yılında Alman Sporunun mühendislerinin başında gelen *Carl Diem* bu çalışmalara katıldı. Türkiye'yi gezdi; yapıyı, koşulları inceledi ve detaylı bir rapor verdi (Akın, 2004: 70,71).

Carl-Diem'in raporu Türk spor tarihi için çok önemlidir. Türkiye'de sporun yeniden yapılanması bu doğrultuda tesis edilecektir. İlk olarak Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü Beden Terbiyesi Şubesi kurulmuş (1932) ve 1933 başlarında faaliyete geçmiştir. Spor alanında yaşanan hareketlilik 1935 yılı CHP IV. Kurultayında doruk noktasına ulaşmıştır. Kongrede Spor ve Gençlik organizasyonu meselesi kapsamlı ve ayrı bir madde olarak yer aldı. Ayrıca Parti-Devlet bütünleşmesi olarak adlandırılan süreç, daha merkezi daha düzenli ve tek renkli bir spor örgütlenmesine giden yolu açtı. Böylece Parti-Devlet'in fiziki kültür alanındaki mutlak kontrolünü meşrulaştırmayı sağlayan atmosferi yaratmıştı (Akın, 2004: 72,73). Bu gelişmelerden sonra Nisan 1936'da sekizinci kongresinde TİCİ yoğun tartışmalardan sonra ismini Türk Spor Kurumu (TSK) olarak değiştirdi. Yeni bir nizamname hazırlandı, kongre emekli General *Ali Hikmet Ayerdem*'i TSK genel başkanı seçerek çalışmalarını sonlandırdı. TİCİ'den TSK'ya doğru gerçekleşen dönüşüm, beden terbiyesi ve spordan beklenen nihai faydalara bir an önce ulaşmak amacıyla, spor sisteminin verimliliğini arttırmayı hedefleyen temel bir dönüşüm olarak yorumlanabilir (Akın, 2004: 74).

Türk Spor Kurumu döneminde her il ayrı bir spor bölgesi olarak saptandı ve bölge spor heyetine o bölgedeki bütün spor işlerini TSK prensipleri doğrultusunda koordine

etme görevi verildi. Resmi spor tarihçiliğimizde TSK dönemi her zaman TİCİ dönemine göre daha başarılı bir dönem olarak yorumlanmıştır. Gerçekten TSK döneminde spor sistemi Kemalist fiziki prensipler doğrultusunda daha geniş ölçekte işlemeye başlamıştır. TSK döneminde spor programlarının, organizasyonların ve spor tesislerinin sayısında gerçek bir artış görülmüştür. Ülkenin ilk gerçek stadyumunun inşaatı başlamış ve Ankara 19 Mayıs Stadyumu 1936 yılı sonunda açılmıştır. Ancak 1937 yılının başlarından itibaren bu kurum da sorgulanmaya başlanmıştır CHP elitleri kuruma rağmen, spor davasında hedeflenen meşruiyete, verimliliğe erişilemediğini ve partiye bağlı olması nedeniyle sporda meydana gelen olumsuzlukların partiyi yıprattığını açıkça dile getirmeye başlamışlardır. Sonuçta 29 Haziran 1938 tarihli yeni *Beden Terbiyesi Kanunu*'yla gençlik ve spor işleri parti kontrolünden devlet kontrolüne bırakılmıştır. Böylece yeni bir dönem başlamıştır.

Çeşitli gözlemciler göre yeni *Beden Terbiyesi Kanunu* Rahmi Apak tarafından hazırlanmıştı. Herbert Riedel'e göre Apak'ın incelemeleri sonucu yeni spor sistemi için Alman Gençlik Teşkilatı "Hitler-jugend" ve İtalyan Gençlik Teşkilatı "Ballila"nın hukuki yapısı örnek alınmıştı (Akt.: Akın, 2004: 77). Doğal olarak Avrupa'da savaş rüzgârlarının güçlendiği bir dönemde hazırlanan yasada askeri beklentilerin yer alması yadırganmamalıdır. Ancak yasada yine de daha çok Carl Diem'in raporunun izleri ve kurgusu yer almıştır. Yeni yasanın 1. Maddesi gereği 22 Ekim 1938 günü *Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü* kurulmuştur ve başkanlığına *Tümgeneral Cemil Tahir Taner* atanmıştır.

II. Dünya Savaşı yıllarında siyasi elitler bir yandan Türkiye'nin tarafsızlığını korumaya bir yandan da var güçleriyle orduyu ve milleti savaşa hazırlamaya çalışıyordu (Akın, 2004: 158). Bu yüzden I. Dünya Savaşı yıllarında olduğu gibi Almanya'daki gençlik teşkilatları örneği esas alınarak; "başbuğ ilkesi" (*Führer prinzip*) modeline göre teşkilatlanılmış, başına direktör olarak Cemil Tahir Taner orduyla koordinasyonu sağlamak amacıyla getirilmiştir (Akın, 2004: 158). *Beden Terbiyesi Kanunu* ve *Beden Terbiyesi Mükellefiyeti* uygulaması *millet-i müselleha* fikriyle büyük ölçüde örtüşmektedir. Kanununun 4. Maddesine göre: Gençlerin boş vakitlerinde gençlik gurupları ya da kulüplerine girmeleri ve beden terbiyesi faaliyetlerine katılmaları zorunlu tutulmuştur. Gençlik kulüplerine katılması beklenenler ise daha çok eğitim sisteminin dışında kalan gençlerdir. Beden terbiyesi mükellefiyetinden beklenen "şehirlerde, köylerde ve kasabalarda türlü karmaşanın içindeki gençlerin zayıf adalelerini her an muktedir olan gençliğin kuvvetli adalelerine dönüştürmesiydi". Kulüpler bu mükellefleri manga, takım, bölük gibi guruplara ayırarak idman yaptıracaktı. Böylece spor kulüpleri gençlik ve ordu arasında bir kademe oluşturuyordu. Bu nedenle kulüpler sadece "sporla" değil, diğer beden terbiyesi faaliyetleriyle de ilgilenmeliydi ve isimlerinde "spor" yerine "idman" kelimesini kullanmalıydı.

Beden terbiyesi faaliyetleri mecburi olanlar ve olmayanlar diye ikiye ayrılmıştı. Buna göre mecburi faaliyetler 1. *Jimnastik*, 2. *Atletizm*, 3. *Hentbol*, *Voleybol*, *Basketboldan biri*, 4. *Yüzme ve Denizcilik*, 5. *İzcilik*, 6. *Dağcılık ve Kayakçılık* idi. Mecburi olmayan faaliyetler ise 1. *Futbol*, 2. *Güreş ve Boks*, 3. *Bisiklet ve Motosiklet*, 4. *Tenis*, 5. *Eskrim*, 6. *Yelken ve Kürek*, 7. *Ağır Jimnastikler*, 8. *Halter* idi. Mecburi olmayan beden terbiyesi hareketleri arasında da

milli müdafaa yönünden pek çok faaliyet olmasına rağmen ilk gruptakilerin en ucuz ve ilave ekipman yada tesis gerektirmesine özen gösterilmiştir (Akın, 2004: 164). Bu mecburi hareketleri yaptıran eğiticilerden, mükelleflere *kusursuz bir esas vaziyeti, çevik ve muntazam dönüşler, iyi bir hiza, güzel yürüyüş ve bilhassa çeviklik* kazandırmaları istenmiştir (Akın, 2004: 165). Ayrıca mükelleflerin programının içeriği ve ana hatları ayrıntılı olarak yazılmıştır. *Çift, çapa, orak, harman* gibi iş yapanlar iş devamınca izinli sayılmışlar, ancak diğer 12-45 yaş erkekler ve 12-30 yaş bayanlar katılmaya zorunlu tutulmuşlardı. Doğudaki dokuz vilayet mükellefiyet dışında tutulmuşlardır. Bu kitlelerin eğitimi için yurt çapında 470 gençlik kulübü, 689 gençlik gurubu tesis edilmiştir. 88.153 kişi faaliyet içine alınmıştır. Beden terbiyesi ve sporun milli verimliliği artırmak için kullanılmasının iki temel hedefi vardır: *Halkı manen ve fiziken milli müdafaa hazırlamak, iktisadi kalkınma ve endüstriyel gelişme yolunda gerekli özellikler ile donatmak*. Ekonomik faydacılık zihniyeti erken Cumhuriyet döneminde, sosyal ve kültürel bütün politikalara sirayet etmiş ve onları biçimlendirmiş temel faktörlerden biridir. Ancak beşeri sermaye üzerindeki etkileri en dolaysız alanlar olduğu için sağlık ve eğitim, bu iktisadi rasyonalite mantığından en çok etkilenen iki alan olarak karşımıza çıkar (Akın, 2004: 171). Sağlık ve eğitim ya da sağlık eğitimi Almanya'da olduğu gibi "*verim toplumu*" (*Leistungsgesellschaft*) yaratmanın en kestirme yoluydu. Yakın ilişki içinde olunan Sovyetler Birliği'nde "*Fizik-Kültür*" hareketi de aynı şekilde kullanılmış ve etkili sonuçlar vermiştir.

Halkevlerinde spor kolu çalışmaları 1932-1936 yılları arasında; Türk Ocaklarının Spor Heyetlerinden devraldığı birikime bazı ilaveler yapılması şeklinde gelişmiştir. Zira Ocağın son yıllarında Vildan Aşır ve Selim Sırrı'nın tavsiyeleri Halkevlerindeki spor kolları çalışmalarının planlanmasında belirleyici olmuştur. Ancak kol çalışmalarına yer veren şube sayıları katlanarak arttığundan, katılımcı sayısı da yükselmiştir. Bu dönemin dominant spor örgütü olan TİCİ'nin çalışmaları özellikle İstanbul'da olmak üzere bazı büyük kentlerde gelişmiştir. Elit sporun gelişip teşvik görmesi TİCİ organizasyonunun özünü teşkil ediyordu. Oysa kurgu Halkevlerinde fiziki-kültür çalışmalarına ve batının seçme sporlarının yaygınlaştırılıp, böylece batıcı bir bakış açısının oluşturulmasına dönüktür. Bu iki farklı bakış açısı TİCİ kapandıktan sonra da kısmen sürmüştür. Bu defa 1936 yılında kurulan TSK, Halkevlerinin çalışmalarını dar bir çerçeveye sıkıştırmıştır. TSK'nın hazırlayıcısı olan *Rahmi Apak* ortaya çıkan fiili durumu değerlendirirken, "*Türk Spor Kurumu adında bir teşkilat yapılmışken ve her türlü spor için direktif ve karar vermek salahiyeti yalnızca onun işi olmak lazım gelirken, acaba Halkevlerimize neden spor için ödev ayrılmıştır?*" diye sormakta ve kendisi buna yanıt arayarak; Halkevine spora ilişkin olarak yüklenen görevlerinin elinden alındığını ve artık, sporda doğrudan değil TSK'yı dolaylı destekleyecek bir hizmetle sorumlu olabileceğini ifade etmektedir (Apak, 1936). Bu bakış açısı ile TSK teşkilat yapısı içinde Halkevleri spor kolu artık bir hobi ve alışkanlık yaratma işlevinin dar sınırları içinde görülmektedir. Bir anlamda Halkevleri günümüzdeki özel jimnastik-fitness salonları gibi görülmektedir.

4.6. Kapatılmaya doğru Halkevleri

1938 yılında çıkarılan *Beden Terbiyesi Kanunu*'nun 14. Maddesi: “Halkevleri, kendi mensuplarına ve arzu edenlere kapalı veya açık salonlarda *Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü* ile müşterek olarak tertip edilecek programlara göre jimnastik, eskrim, güreş, yürüyüş, salon oyunları ve milli rakslar gibi *Beden Terbiyesi hareketleri yaptırabilir*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu madde Türk Spor Kanunu ile daha önce ortaya çıkan olumsuzluğu sürdürmüştür. Böylece Halkevlerinin *Beden Terbiyesi* içindeki etkinliğine bir bakıma son verilmiştir. Kanunu bu anlamda eleştiren *Nüzhet Baba*, “Bugünkü vaziyetinde *Halk evlerimizin birer Spor Kulübü ve teşekkülü halinde icra-i faaliyet etmeyecekleri anlaşılıyor. Halbuki Spor deyince ilk değilse de ikinci akla gelen müsabakadır. Halkevleri mensupları sadece aralarında müsabaka yapabilseler de, hariç teşekküllerle müsabaka yapamadıkları takdirde, faaliyetlerinin yarından fazlası baltalanmış olacaktır*” demiştir (*Nüzhet Baba*, 1938). *Nüzhet Baba* kanununun 14. Maddesini eleştirirken, spor uzmanı *Nizamettin Kırşan* ise *Ankara Halkevi* ve *İstanbul Halkevinin* çalışmalarını övmesine rağmen 14. Maddeyi haklı gösterecek yorumlarda bulunarak: “*Halkevleri Nizamnamesinde bu kolların mesai direktifini veren maddelerin sarahatine rağmen, mesailerini büsbütün başka çığırda güde gelmektedirler. Mesela Halkevi takımı diye futbol takımı teşkil edip, komşu takımlarla bu takımı savaştırmak ve kulüplerle rekabet yolunu tutmak... Elbette Halkevlerinin spor kollarından beklenen sportiffaaliyetlerinden değildir*” demiştir (*Kırşan*, 1938). Bu söyleme göre Halkevleri Spor anlayışının özellikle karşı çıktığı futbol, bir bakıma Halkevleri Spor Kolları'nın sonunu hazırlamıştır. Artık Halkevleri 14. Maddede gösterilen alanlarda, Genel Direktörlükle müşterek olarak beden terbiyesi yaptırabilecektir. Kuşkusuz ki Halkevlerinin yurt düzeyinde yayılmış şubeleri, üyeleri, katılımcıları ve tesisleri bir süre daha kullanılacak idi ancak bu ikili yapı içinde spor kolunun gelişebilmesi artık mümkün değildi. Cumhuriyetin fiziki kültür politikaları zaman zaman siyasi elitin kendi içinde de çok sert eleştirilerle karşılaşmıştı. Bu eleştiriler iki grupta toplanmaktaydı. Birinci grup eleştiri beden terbiyesi ve spor hamlesinin idari yapısı itibarıyla yaygın ve etkili bir fiziki-kültür modeli uygulamayı başaramadığı yönündeydi. İkinci grup eleştiriler projenin eksliğine ya da yetersizliğine değil, varlığına yöneliktir.

Beden terbiyesi ve spor projesinin gelişmesinin önündeki bu yapısal engellerin ötesinde, fiziki kültür hareketinin amaçları ile uygulamaları arasında ideolojik uyumsuzluklar bulunmaktaydı. Yukarıda ifade edildiği gibi pek çok kişi elit sporların teşvikine ve uluslararası başarılar yakalamak için elit sporcular yetiştirilme fikrine karşı çıkıyordu. Bu yaklaşıma göre elit sporculuk gençleri ortak bir ideal etrafında toplamaktan ziyade sadece kendi çıkarları doğrultusunda çalışmaya sevk etmektedir. Ancak spor yöneticilerinin diğer yandan da sporda başarıya, özellikle uluslararası başarıya tutkuyla sarıldıklarını gözlemekteyiz. Şampiyonluklara atfedilen önem ile sporlara kitle katılımı arasındaki bu çelişki dönemin sonuna kadar çözülmeyen kalmıştır. Bu bağlamda rekabete dayalı spor anlayışı Kemalist fiziki-kültür politikalarının temeline dinamit koymuştur (*Akın*, 2004: 216-219).

4.7. Halkevlerinin Kapatılması

Halkevleri Cumhuriyet döneminde uygulanmış çok önemli bir yaygın eğitim denemesidir. Kentli ve köylü tüm halkın kültürel ve iktisadi düzeyini iyileştirme, muasır medeniyetler seviyesine yükselme, yani batılılaşma girişimidir. Halkevleri Türkiye'de burjuva (yani batılı) hayat tarzının ve kültürünün oluşmasında etkili olmuştur (Çeçen, 1990: 387). Bu kültürün oluşturulması sırasında farklı bakışlar, büyük yıkımlar, çelişkiler ve çatışmalar yaşanmıştır. Türkiye genelinde faydalı çalışmalar yapmasına rağmen tipik bir tek parti kuruluşu olan Halkevlerinin durumu II. Dünya savaşının sona ermesi ve Demokrat Parti'nin faaliyete başlaması ile Halkevlerinin çalışmalarında önemli bir gerilemeye yol açar. Çünkü daha önce CHP saflarında ve Halkevlerinde çalışan birçok bilim ve siyaset adamı Demokrat Parti'ye geçmiştir. Öte yandan 10 Mayıs 1949'da yeniden açılan Türk Ocakları kendi binalarına Halkevlerinin daha önce kanun dışı yollarla el koyduğunu ileri sürerek bu binaları geri ister. 1950'de DP'nin iktidara gelmesi ile Halkevlerinin durumu tamamen sarsılmıştır. TBMM'ye sunulan "Halkevlerinin ve Bazı CHP Gayrimenkullerinin Hazineye İadesi Hakkında Kanun Layihası"nın 9 Ağustos 1951 tarihinde açık oylamayla kabul edilmesi sonucunda Halkevleri binalarına ve binalardaki mallara resmen el konulduğu ve hazineye iade edildiği için Halkevleri de fiilen çalışamaz hale gelmiş yani kapanmıştır.

5. Sonuç

Bu çalışmada Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemi ile erken dönem Cumhuriyet ilk yıllarına yayılmış olan ve bu dönemi en uzun ömürlü örgütü olan Türk Ocakları ile Cumhuriyet dönemi içinde etkili olan Halkevleri'nde beden terbiyesi, spor ve halk eğitimi çabaları spor politikası perspektifinde incelenmiştir. Bu iki örgüt, birbirinin karşısı gibi görünmekle beraber farklı dönemlerde aynı doğrultuda çalışmalar yürütmüşlerdir. Yine ilginçtir ki çalışmada yer alan bölümleriyle 19'ar yıl sahne almışlardır.

Türk Ocakları ve Halkevleri deneyimlerinde beden terbiyesi ve spordan beklenen, vatandaşların ortalama sağlık düzeylerinin yükseltilmesi ve sosyal, ahlaki normlarının yerleştirilmesi olmuştur. Bu bakışla beden terbiyesi alanının siyasi önderleri tarafından esas alınan faydacı yaklaşımlarıyla sporun ve özellikle futbolun boş zamana yönelik eğlencelik fonksiyonu arasındaki mücadele tarafından şekillendirilmiştir. Bu faydacı yaklaşımlarla spor alanındaki karşıt gelişmelerin arasındaki mücadele sadece Türkiye'ye özgü değildir. Modern, sosyal devletin oluşumu sürecinde farklı ülkelerde benzer durumlar yaşanmıştır. Ancak Türkiye gibi bazı ülkelerde sosyal kontrol altyapısının zayıflığı sebebiyle bu politikalar beklenen sonuçlar alınamamıştır.

Bu gün spor geniş halk kitleleri için yalnızca eğlence fonksiyonlarına indirgenmiştir. Devlet beden terbiyesi ve spor yoluyla beşeri kapitalin ekonomik ve askeri fonksiyonlarını geliştirmek üzere yatırım yapma anlayışını terk etmiştir. Bu durum beden terbiyesinin bu günde sağlık ve beceri bağlamında aynı şeyleri amaçlamadığını göstermez (Akın, 2004: 223). Spor bu gün için elitlere özgü bir işlev görmektedir. Toplumun alt sınıfları pratik spor

aktivitelerinden yalıtılmış durumdadır. Öte yandan spor aynı zamanda iktidar kavgalarının tam merkezinde yer alan çok etkili bir faktör haline gelmiştir. Sporu güç ve iktidar elde etmek için kullananların egemenliklerine bırakmamak gerekir. Sporum içinde bulunduğu durum yeni bir spor alanı ve spor anlayışı arayışını gündeme getirmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, Ahmet, “Kurultay Münasebetiyle”, Hâkimiyet-i Milliye, 25 Nisan 1926, No:1724.
- Akçura, Yusuf, Türkçülük. İstanbul: İlgî Kültür Sanat Dizisi, 2007.
- Akşin, Sina, “Siyasal Tarih (1908-1923)” Türkiye Tarihi, Cilt 4., Çağdaş Türkiye (1908-1923) içinde, İstanbul: Cem Yayınevi, 2002.
- Akın, Yiğit, Gürbüz ve Yavuz Evlatlar. İstanbul: İletişim Yay. 2004.
- Akyay, Suavi, “Bir Uluslaştırma Projesinin Aracı Olarak Halkevleri”, Köprü Dergisi, 68: 48-54, Güz 1999.
- Beşikçi, İsmail, “Türk Siyasal Sisteminde Resmi İdeoloji”, Resmi Tarih Tartışmaları 3, Ed.: Başkaya, F., Çetinoğlu, S. içinde, Ankara: Özgür Üniversite Kitaplığı, 2007, 97-128.
- Çağlar, Behçet Kemal, “Halkevlerinde Göze Çarpan Çalışmalar ve Beliren Değerler”, Ülkü, 57, 1937.
- Çeçen, Anıl, Halkevleri, Ankara: Gündoğan, 1990.
- Karaömerlioğlu, M. Asım, “Tek Parti Döneminde Halkevleri ve Halkçılık”, Toplum ve Bilim, 88:163-165, 2001.
- Katoğlu, Murat, “Cumhuriyet Türkiyesinde Eğitim, Kültür ve Sanat” Türkiye Tarihi, Cilt 4., Çağdaş Türkiye (1908-1923) içinde, İstanbul: Cem Yayınevi, 2002.
- Tütengil, Cavit. O. Kırsal Türkiye'nin Yapısı ve Sorunları. İstanbul: Gerçek Yay., 1983.
- Üstel, Füsün, Türk Ocakları. İstanbul: İletişim Yay.,1997.
- Yeşilkaya, Neşe, Halkevleri İdeolojisi ve Mimarlık. İstanbul: İletişim Yay., 1999.

ELİT ERKEK HENTBOL, FUTBOL VE BUZ HOKEYİ KALECİLERİNİN REAKSİYON ZAMANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Alper KABAKÇI*, Serdar ELER**, Defne ÖCAL***, Erdal ARI****

ÖZET

Bu çalışma; elit erkek futbol, hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin işitsel ve görsel reaksiyon zamanlarının karşılaştırılarak aralarında bir farklılık olup olmadığının ortaya konması amacı ile yapılmıştır. Çalışmaya Türkiye Turkcell Süper Liginde oynayan 10 futbol kalecisi (Yaş: 25,70±3,92 yıl, boy uzunluğu: 186,60±5,36 cm., vücut ağırlığı: 80,50±5,28 kg., spor yaşı: 12,33±4,33 yıl), Türkiye Hentbol Erkekler Süper Liginde oynayan 12 hentbol kalecisi (Yaş: 30,80±6,46 yıl, boy uzunluğu: 190,25±5,28 cm., vücut ağırlığı: 97,17±9,72 kg., spor yaşı: 16,25±6,27 yıl) ve Türkiye Buz Hokeyi Süper Liginde oynayan 10 buz hokeyi kalecisi (Yaş: 22,20±3,74 yıl, boy uzunluğu: 180,70±5,48 cm., vücut ağırlığı: 77,90±7,31 kg., spor yaşı: 8,80±2,97 yıl) gönüllü olarak katılmıştır. Kalecilerin işitsel ve görsel reaksiyon zamanları Power 2000 New Test reaksiyon ölçüm cihazı ile yapılmıştır. Görsel reaksiyon zamanı ortalamaları futbol kalecilerinde 169±16,38 mls., hentbol kalecilerinde 197,58±16,49 mls. ve buz hokeyi kalecilerinde 205,2±29,11 mls. olarak bulunmuştur. İşitsel reaksiyon zamanı ortalamaları, futbol kalecilerinde 144,5±19,52 mls., hentbol kalecilerinde 148,42±12,61 mls. ve buz hokeyi kalecilerinde 165,8±28,51 mls. olarak bulunmuştur. Araştırma sonuçları doğrultusunda; futbol, hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin işitsel reaksiyon zamanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p>0,05$). Futbol kalecileri, buz hokeyi ve hentbol kalecilerinin görsel reaksiyon zamanları arasında futbol kalecileri lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0,05$). Sonuç olarak; çalışmada yer alan kalecilerin farklı reaksiyon zamanlarına sahip oldukları ve en iyi reaksiyon zamanının da futbol kalecilerinde olduğu görülmüştür. Bunun ana nedeninin futbol takımlarının teknik kadrolarında kaleci antrenörlerine yer vermeleri ve antrenmanların içeriğinde kalecilere özgü çalışmaların yer alması olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Reaksiyon Zamanı, Futbol, Hentbol, Buz Hokeyi.

Geliş Tarihi: 14.09.2011; Yayına Kabul Tarihi: 21.09.2011.

* Kırıkkale Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, KIRIKKALE.

** Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, ANKARA.

*** Kastamonu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, KASTAMONU.

**** Spor İl Müdürlüğü, GİRESUN

THE COMPARISON OF REACTION TIMES OF ELITE HANDBALL, FOOTBALL AND ICE HOCKEY GOALKEEPERS

ABSTRACT

This study were carried out to find the differences in auditory and visual reaction times of elite level football, volleyball and ice hockey goalkeepers. 10 soccer goalkeepers from Turkey Turkcell Super League (Age: 25,70±3,92 years, height: 186,60±5,36 cm., body mass: 80,50±5,28 kg., sport age: 12,33±4,33 years), 12 handball goalkeepers from Turkey Handball Super League (Age: 30,80±6,46 years, height: 190,25±5,28 cm., body mass: 97,17±9,72 kg., sport age: 16,25±6,27 years) and 10 ice-hockey goalkeepers from Turkey Ice-Hockey Super League (Age: 22,20±3,74 years, height: 180,70±5,48 cm., body mass: 77,90±7,31 kg., sport age: 8,80±2,97 years) were participated in the research voluntarily. Power 2000 New Test reaction measurement device was used to measure auditory and visual reaction times of goalkeepers. The average of visual reaction times were 169±16,38 mls. (mille second) in football goalkeepers, 197,58±16,49 mls. in handball goalkeepers and 205,2±29,11 mls. in ice-hockey goalkeepers. The average of auditory reaction times were 144,5±19,52 mls. in football goalkeepers, 148,42±12,61 mls. in handball goalkeepers and 165,8±28,51 mls. in ice-hockey goalkeepers. According to the findings of the research there was not a significant difference between the auditory reaction times of the goalkeepers ($p>0,05$), but the visual reaction times of football goalkeepers were better than visual reaction times of handball and ice-hockey goalkeepers ($p<0,05$). As a result, the reaction times of the goalkeepers were compared, it was observed that football goalkeepers had the shortest visual reaction times. The main reason of this result was that football teams had goal keeper trainers in their teams and performed special goalkeeper training programs in their exercises.

Key Words: Reaction Time, Football, Handball, Ice Hockey.

GİRİŞ

Sporun günümüzde gelmiş olduğu seviye, rekabet koşullarının artması ve buna paralel olarak da sporcularda aranan niteliklerin özelleşmesi ile birlikte elit düzeydeki sporcu profili değişmiş ve performans sınırları iyice artmıştır. Tüm sportif hareketlerin temelini oluşturan ve kuvvet, sürat, dayanıklılık, koordinasyon (beceri) ve hareketlilik olarak bilinen temel motorik özellikler sportif performansı etkileyen en önemli faktörler olarak kabul edilir. Temel motorik özelliklerden biri olan sürati etkileyen en önemli alt öğelerden birisi de reaksiyon zamanıdır (Bompa, 1998). Reaksiyon zamanı kişiye bir uyarının verilmesi ile kişinin bu uyarana istemli olarak cevabının başlangıcı arasında geçen zaman birimi olarak adlandırılmaktadır (Akgün, 1994; Sevim, 2006; Schmidt, 1991; Magil, 1980; Stoffels ve ark., 1998). Takım sporlarında kaleciler için reaksiyon

zamanı daha çok önem arz etmektedir. Kaleciler en kısa sürede reaksiyon göstererek topa gerekli hamleyi yapmak zorundadır. Kalecilerin reaksiyon süresi ne kadar iyi olursa performansları da o denli artacaktır. Farklı branşlardaki kalecilerin reaksiyon zamanları arasında, branşın kendine özgü özellikleri nedeniyle farklılık olabileceği öne sürülebilir fakat hangi branşlarda olursa olsun tüm kalecilerin reaksiyon zamanlarının en ileri düzeyde olması istenir. Hentbol branşında, kısa mesafeli veya aldatma sonrası yapılan atışların kaleci için zorluğu düşünüldüğünde, kalecilerin oyunculardan daha kısa bir reaksiyon zamanına sahip olmaları gerekir (Sevim, 2006). Futbol branşında takım savunmasının en arkasında duran ve birincil görevi topun kaleye girmesini önlemek olan kaleci; ceza sahası içinde olmak kaydıyla, topa elle dokunması kurallar içinde olan tek oyuncudur (Konter, 1997) ve bu özelliğinden dolayı kaleciler performanslarıyla müsabakanın sonucu üzerinde önemli bir etkiye sahiptirler. Müsabakaların sonucuna performanslarıyla etki eden kalecilerin sahip olmaları gereken en önemli performans kriteri ise reaksiyon zamanıdır ve kalecilerin reaksiyon zamanlarını geliştirmeye, reaksiyon zamanını etkileyen faktörleri açığa kavuşturmaya yönelik bilimsel yaklaşımlarda bulunulması gerekir. Bu araştırmanın amacı, hentbol, futbol ve buz hokeyi olmak üzere üç farklı branşta mücadele eden elit erkek kalecilerin görsel ve işitsel reaksiyon zamanlarını incelemektir.

YÖNTEM

Denekler

Bu çalışmaya 2007-2008 sezonu Türkiye Süper Liginde mücadele eden Ankaragücü, Gençlerbirliği OFTAŞ, B.B. Ankaraspor futbol takımlarının 10 kalecisi (Yaş: $25,70 \pm 3,92$ yıl, boy uzunluğu: $186,60 \pm 5,36$ cm., vücut ağırlığı: $80,50 \pm 5,28$ kg., spor yaşı: $12,33 \pm 4,33$ yıl); Türkiye Hentbol Süper Liginde mücadele eden Milli Piyango Spor Kulübü, Beşiktaş, Mersin Yenişehir Belediyesi Spor Kulübü, İl Özel İdare Spor Kulübü, Trabzon Belediyespor Kulübü hentbol takımlarının 12 kalecisi (Yaş: $30,80 \pm 6,46$ yıl, boy uzunluğu: $190,25 \pm 5,28$ cm., vücut ağırlığı: $97,17 \pm 9,72$ kg., spor yaşı: $16,25 \pm 6,27$ yıl) ve Türkiye Buz Hokeyi Süper Liginde mücadele eden Başkent Yıldızları Spor Kulübü, Anka Spor Kulübü, TED Ankara Kolejliler Spor Kulübü, B.B.Ankaraspor Kulübü ve K.B.B. Kağıtspor Kulübü takımlarının 10 kalecisi (Yaş: $22,20 \pm 3,74$ yıl, boy uzunluğu: $180,70 \pm 5,48$ cm., vücut ağırlığı: $77,90 \pm 7,31$ kg., spor yaşı: $8,80 \pm 2,97$ yıl) katılmıştır. Sporcular sağlık yönünden hiçbir sorunlarının olmadığı saptandıktan sonra çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmanın amacı hakkında sporculara gerekli bilgi verilmiştir.

İşlem Yolu

Deneklerin görsel ve işitsel reaksiyon zamanları Finlandiya'da üretilen 'Power 2000 Newtest' marka çok seçenekli reaksiyon zamanı ölçeği ile belirlenmiştir. Deneklerin ölçümleri antrenman yapmadıkları, uykusuz, yorgun olmadıklarında ve günün aynı

saatlerinde alınmıştır. Reaksiyon ölçümleri araştırmacının da içinde bulunduğu 3 (üç) kişilik bir ekip tarafından gerçekleştirilmiştir. Birinci kişi reaksiyon ölçüm cihazını programlarken, ikinci kişi ölçüm değerlerini almıştır. Diğer kişi ise, deneklerin ölçüm anındaki organizasyonun ile ilgilenmiştir. Denekler sessiz ve normal ışıklandırılmış bir odaya alınmış ve grup olarak ölçüm işleminin uygulanışı anlatılmıştır. Daha sonra denekler sıra ile ölçüm yerine çağrılmışlardır. Ölçümü yapılacak denek hazırlanan masaya koltuk yüksekliği de ayarlanarak yerleştirilmiştir. Görsel reaksiyon zamanını ölçmek için, denek cihaz üzerindeki butona dominant elinin işaret parmağını koyarak hazır konumda beklemiş ve reaksiyon tespit cihazı üzerindeki ışık uyarını yandığı zaman cihazın butonuna basmıştır. Her denek için 5 (beş) kez görsel reaksiyon zamanı ölçümü yapılmış ve denegin en iyi derecesi kaydedilmiştir. Görsel reaksiyon zamanının ölçümünden sonra, denekler sırayla işitsel reaksiyon zamanı ölçümüne alınmıştır. İşitsel reaksiyon zamanı ölçümünde, denek dominant elinin işaret parmağını reaksiyon tespit cihazı üzerindeki butona koymuş ve reaksiyon tespit cihazından ses geldiğinde butona basmıştır. Diğer testte olduğu gibi bu testte de her denek için 5 (beş) kez ölçüm yapılmış ve denegin en iyi derecesi kaydedilmiştir.

VERİLERİN ANALİZİ

Normal dağılım gösterdiği tespit edilen futbol, hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin işitsel ve görsel reaksiyon zamanları arasındaki farklılığı tespit etmek için SPSS (Versiyon 13.0) programında parametrik analiz tekniklerinden Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. Hangi denek grupları arasında farklılık olduğunu tespit etmek için ise Çoklu Karşılaştırma (Tukey) Testi kullanılmıştır. İstatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak dikkate alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmada elde edilen bulgular aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Futbol, Hentbol ve Buz Hokeyi Kalecilerinin İşitsel Reaksiyon Zamanları Ölçüm Değerleri [Değişken: Ses Reaksiyon (mls.)]

	N	Ortalama	Standart Sapma	Min.	Max.
Futbol	10	144.50	19.52	121.00	178.00
Hentbol	12	148.42	12.60	126.00	173.00
Buz Hokeyi	10	165.80	28.51	128.00	224.00
Toplam	32	152.63	22.07	121.00	224.00

Tablo 2. Futbol, Hentbol ve Buz Hokeyi Kalecilerinin Görsel Reaksiyon Zamanları Ölçüm Değerleri [Değişken: Işık Reaksiyon (mls.)]

	N	Ortalama	Standart Sapma	Min.	Max.
Futbol	10	169.30	16.37	142.00	196.00
Hentbol	12	197.58	16.48	175.00	227.00
Buz Hokeyi	10	205.20	29.10	173.00	246.00
Toplam	32	191.13	25.57	142.00	246.00

Tablo 3: Futbol, Hentbol ve Buz Hokeyi Kalecilerinin İşitsel ve Görsel Reaksiyon Zamanı Değerleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.

	Futbol (N=10)	Hentbol(N=12)	Buz Hokeyi (N=10)	F	P
Görsel Reaksiyon (mls.)	169.30	197.58	205.20	8.062	0.002**
İşitsel Reaksiyon (mls.)	144.50	148.42	165.80	3.027	0.064

(**p<0.01)

Tablo 4. Futbol, Hentbol ve Buz Hokeyi Kalecilerinin Görsel Reaksiyon Değerleri Arasındaki Anlamlı Farklılığın Hangi Gruplar Arasında Meydana Geldiğini Gösteren Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçları

	Ortalama Farkı	Standart Hata	P
Futbol-Hentbol	-28.28	9.07	0.011*
Futbol-Buz Hokeyi	-35.90	9.48	0.002**
Hentbol-Buz Hokeyi	-7.61	9.07	0.682

(*p<0.05, **p<0.01)

Tablo 1'deki işitsel reaksiyon zamanı ortalama değerleri incelendiğinde, hentbol kalecilerinin 148.42±12.60 mls., futbol kalecilerinin 144.50±19.52 mls. ve buz hokeyi kalecilerinin 165.80±28.51 mls. işitsel reaksiyon zamanı ortalama değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Tablo 3'te gösterilen futbol, hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin işitsel reaksiyon zamanı ortalama değerleri arasındaki farklılığa ilişkin Tek Yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre ise futbol, hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin işitsel reaksiyon zamanı ortalama değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmediği, bir başka deyişle futbol, hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin işitsel reaksiyon zamanı ortalama değerlerinin birbirine benzerlik gösterdiği görülmektedir (p>0.05).

Tablo 3'te gösterilen futbol, hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin görsel reaksiyon zamanı ortalama değerleri arasındaki farklılığa ilişkin Tek Yönlü ANOVA testi sonuçları ve Tablo 4'te gösterilen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğine ilişkin Tukey Çoklu Karşılaştırma testi sonuçlarına göre buz hokeyi kalecilerinin görsel reaksiyon zamanı ortalama değerlerinin, futbol kalecilerinin görsel reaksiyon zamanı ortalama değerlerinden anlamlı derecede yüksek olduğu (sırasıyla 205.20 ± 29.10 mls., 169.30 ± 16.37 mls.; $p < 0.05$), futbol kalecilerinin görsel reaksiyon zamanı ortalama değerlerinin hentbol kalecilerinin görsel reaksiyon zamanı ortalama değerlerinden anlamlı derecede düşük olduğu (sırasıyla 169.30 ± 16.37 mls., 197.58 ± 16.48 mls.; $p < 0.05$), buna karşın hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin görsel reaksiyon zamanı ortalama değerleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı (sırasıyla 197.58 ± 16.48 mls., 205.20 ± 29.10 mls.; $p > 0.05$) görülmektedir.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın bulguları, futbol, hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin görsel reaksiyon zamanlarının anlamlı derecede farklılık gösterdiğini ($p < 0.05$) fakat işitsel reaksiyon süreleri bakımından gruplar arasında herhangi bir farklılık görülmediğini ($p > 0.05$) ortaya koymuştur. Futbol kalecilerinin görsel reaksiyon zamanlarının (169.30 ± 16.37 mls.) hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin görsel reaksiyon zamanlarından (sırasıyla 197.58 ± 16.48 mls., 205.20 ± 29.10 mls.) daha iyi olduğu ($p < 0.05$) araştırma sonucunda tespit edilmiştir.

Eler ve Aşçı (2004), Türkiye Erkekler Hentbol Süper Ligi'nde mücadele eden takımların kalecileri ile Erkek A Milli Takım oyuncularının reaksiyon zamanlarını karşılaştırmış; işitsel reaksiyon zamanını kalecilerde 161.20 mls., oyuncularında 201.47 mls. tespit ederken; görsel reaksiyon zamanını kalecilerde 189.80 mls., oyuncularında ise 204.80 mls. olarak tespit etmişlerdir. Kalecilerin işitsel reaksiyon zamanının (161.20 mls.) yine bu çalışmamızda tespit edilen buz hokeyi kalecilerinin işitsel reaksiyon zamanı (165.80 ± 28.51 mls.) değerlerine ve oyuncuların görsel reaksiyon zamanının (204.80 mls.) buz hokeyi oyuncularının görsel reaksiyon zamanı (205.20 ± 29.10 mls.) değerlerine yakın olduğu görülmektedir. Hasdemir ve arkadaşları (2003) ise bayan hentbol oyuncularının oynadıkları pozisyonlara göre reaksiyon zamanlarını incelemişler, işitsel reaksiyon zamanlarını orta oyun kurucuları için 270 ± 20 mls., pivotlar için 290 ± 40 mls. ve kanat oyuncularını için 270 ± 40 mls. tespit ederken; görsel reaksiyon zamanını da orta oyun kurucuları için 310 ± 40 mls., pivotlar için 320 ± 30 mls. ve kanat oyuncularını için 310 ± 30 mls. olarak kaydetmişlerdir. Bayan hentbol oyuncularından orta oyun kurucuları ile pivot oyuncularını arasında görsel ve işitsel reaksiyon zamanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($p < 0.05$) tespit edilmiş; kanat oyuncularıyla, orta oyun kurucu ve pivot oyuncularının görsel ve işitsel reaksiyon zamanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bu çalışmada futbol, hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin işitsel reaksiyon değerleri arasında herhangi bir farklılık görülmemesi, başka bir deyişle

tespit edilen işitsel reaksiyon değerlerinin birbirine benzerlik göstermesi, bayan hentbol oyuncularından orta oyun kurucularının ve pivot oyuncularının işitsel reaksiyon zamanları arasında anlamlı bir ilişki görülmesine benzerlik gösterse de, bu araştırma için gruplar arasında korelasyon analizi yapılması ve buna göre yorumda bulunulması daha yerinde olacaktır.

Ağaoğlu (1998) profesyonel ve amatör futbolcuların reaksiyon zamanlarını karşılaştırmış ve araştırma sonunda profesyonel futbolcuların işitsel reaksiyon zamanı ortalama değerlerini 164.00 ± 18.30 mls. ve görsel reaksiyon zamanı ortalama değerlerini 175.00 ± 13.90 mls. olarak tespit etmiştir. Bu çalışmada bulunan futbol kalecilerinin işitsel reaksiyon zamanı değerlerinin (144.50 ± 19.52 mls.), Ağaoğlu tarafından bulunan profesyonel futbolcuların işitsel reaksiyon zamanı değerlerinden daha iyi olduğu göze çarpmakta olup, bu farklılığın Ağaoğlu tarafından yapılan araştırmanın üzerinden geçen yaklaşık 10 yılda antrenman bilimine meydana gelen gelişmeler ışığında kalecilerin reaksiyon zamanlarını geliştirmek amacıyla daha iyi antrenman araçları ve tekniklerinin kullanılmasından kaynaklandığı ileri sürülebilir. Yine aynı çalışmada amatör futbolcuların işitsel reaksiyon zamanı ortalama değerleri 170.00 ± 20.80 mls. ve görsel reaksiyon zamanı ortalama değerleri 177.00 ± 18.30 mls. olarak tespit edilmiştir (Ağaoğlu, 1998). Ağaoğlu (1998)'nin araştırmasında tespit edilen profesyonel futbolcuların işitsel reaksiyon zamanı ortalama değerlerinin (164.00 ± 18.30 mls.), çalışmamızda tespit edilen buz hokeyi kalecilerinin işitsel reaksiyon zamanı değerlerine (165.80 ± 28.51 mls.) benzer olduğu göze çarpmaktadır.

Bu çalışmada işitsel reaksiyon zamanı ortalama değerleri bakımından gruplar arasında anlamlı derecede farklılık görülmemesi futbol, hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin işitsel reaksiyon yetenek seviyelerinin birbirine benzer olmasından kaynaklanmış olabilir. Branşın kendine has özellikleri ve gereksinimleri bu çalışmada tespit edilen futbol-hentbol ve futbol-buz hokeyi kalecilerinin görsel reaksiyon zamanı ortalama değerleri arasındaki farklılığa sebep olan bir faktör olarak düşünülebilir. Hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin görsel reaksiyon zamanı ortalama değerleri arasında anlamlı derecede bir farklılık görülmemesi bu branşlardaki kalecilerin yetenek seviyelerinin benzer olduğu ortaya koyan bir sonuç olabilir. Kalecilerin görsel reaksiyon zamanı ortalama değerleri arasında görülen farklılıkta, kalecilerin nöromusküler sistemini etkileyen genetik farklılıklar da bir etken olabilir.

SONUÇ

Bu çalışmanın bulguları futbol, hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin ses reaksiyon zamanlarının arasında anlamlı derecede bir farklılık olmadığını, başka bir deyişle birbirine benzer olduğunu ortaya koymuştur. Futbol kalecilerinin, hentbol ve buz hokeyi kalecilerine göre görsel reaksiyon zamanlarının daha düşük olması, hentbol ve buz hokeyi kalecilerinin görsel reaksiyon zamanlarının futbol kalecilerine göre daha fazla geliştirilmesi

gerektiğini ortaya koymaktadır. Futbol kalecilerinin görsel reaksiyon zamanlarının daha iyi olmasında, futbol takımlarının teknik kadrolarında kaleci antrenörlerine yer vermesinin ve yapılan antrenmanların içeriğinde kalecilere özgü çalışmaların yer almasının etkili olduğu söylenebilir. Bu bakımdan hentbol ve buz hokeyi branşlarında kalecilere özgü çalışmalara antrenmanlarda yer verilmesi yararlı olabilir.

KAYNAKLAR

1. Ağaoglu, S.Y. (1998), Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Hareket ve Reaksiyon Zamanlarının Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
2. Akgün, N. (1994), Egzersiz Fizyolojisi, 2.Baskı, İzmir: Ege Üniversitesi Yayımevi.
3. Bompa, T. O. (1998), Antrenman Kuramı ve Yöntemi, (Çev. İ.T. Keskin), Ankara: Bağırhan Yayımevi.
4. Eler, S., Aşçı, H. (2004), Türkiye Erkekler Hentbol Süper Lig Kalecileri ile Erkek A Milli Takım Oyuncularının Reaksiyon Zamanlarının Karşılaştırılması, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 6(1-2): 64-71.
5. Hasdemir, S., Gündüz, N., Müniroğlu, S.(2003), Bayan Hentbolcuların Görsel ve İşitsel Reaksiyon Zaman Farklılıklarının İncelenmesi, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(1): 49 - 52.
6. Konter, E. (1997), Futbol'da Süratin Teoriği ve Pratiği, Ankara: Bağırhan Yayımevi.
7. Magil, R. A.(1989), Motor Learning: Concept and Applications, U.S.A.: Dubuque Iowa: Wm. C. Brown Publishers.
8. Schmidt, R. A.(1991), Motor Learning and Performance, U.S.A.: Human Kinetics Books.
9. Sevim, Y. (2006), Antrenman Bilgisi, Ankara: Bağırhan Yayımevi.
10. Stoffels E. J., Von Der Molen M. W. et.al. (1998), Effect of Visual and Auditory Noise on Visual Choise Reaction Time in a Continuous-flow Paradigm. Perceptual and Phychophysics, 44: 7-14.

YENİ İLKÖĞRETİM BEDEN EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANABİLİRLİK DÜZEYİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Murat ERDOĞDU **, Mehmet ÖÇALAN ***

ÖZET

Bu araştırma, 2006–2007 öğretim yılında yürürlüğe giren ilköğretim ikinci kademe Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programının; genel amaçlar, kazanımlar, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarında beden eğitimi öğretmenleri açısından uygulanabilirlik düzeyinin; cinsiyet, kıdem, donanım, spor salonu, sınıf mevcudu ve hizmetiçi eğitime katılma durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma betimsel tarama (survey) modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle, ilköğretim ikinci kademe Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın uygulanabilirlik düzeyini belirlemek için veri toplama aracı olarak 39 soru içeren ölçme aracı hazırlanmıştır. Ölçek dört alt boyuttan (programının genel amaçları, kazanımlar, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirme) oluşmuştur. Güvenilirlik ve geçerlilik hesaplamalarından sonra geliştirilen veri toplama aracı beden eğitimi öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini 2008–2009 öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında görev yapan 615 beden eğitimi öğretmeni, örneklemini ise evrenden tesadüfi olarak seçilen 248 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmanın sonucunda; ikinci kademe Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın uygulanabilirlik düzeyi öğretmenler açısından; programının genel amaçları, kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci alt boyutlarında "kısmen" ve ölçme-değerlendirme alt boyutlarında "az" olarak görülmektedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin ikinci kademe Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programındaki genel amaçları, kazanımları, öğrenme-öğretme süreci, ölçme-değerlendirme boyutları ve toplam uygulanabilirlik düzeylerinin cinsiyet, kıdem, donanım ve spor salonu bulunup bulunmama açılarından bakıldığında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf mevcudu ve hizmetiçi eğitime katılma düzeylerine göre ölçek alt boyutları ve toplamında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeni İlköğretim Programı, Beden Eğitimi, Program Geliştirme, Öğretmen Görüşleri.

Geliş Tarihi: 11.02.2011; Yayına Kabul Tarihi: 02.06.2011.

* Bu çalışma 11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde Poster Bildiri olarak sunulmuştur.

** Keçiören Kanuni Lisesi, ANKARA.

*** Kırıkkale Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, KIRIKKALE.

EXAMINING THE LEVEL OF APPLICABILITY OF THE NEW TEACHING PROGRAM OF PRIMARY SCHOOL PHYSICAL EDUCATION LESSON IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES

ABSTRACT

This research was done to determine whether the level of applicability of the teaching program of the second level primary school physical education lesson that became valid in 2006–2007 educational years in relation to general goals, gains, the teaching-learning process and assessment and evaluation and in terms of physical education teachers differs according to gender, priority, equipment, gym, classroom size and the participation in in-service training. The research was made using descriptive survey model. Therefore, an assessment tool with 39 questions was prepared as a data collection tool to determine the level of applicability of the teaching program of second level primary school physical education lesson. The scale consists of four sub-dimensions (the general goals of the program, the gains, the teaching and learning process and the assessment-evaluation). Following the calculations of reliability and validity, the data collection tool was applied to the physical education teachers. The universe of the research consists of 615 physical education teachers working in the primary schools of the ministry of national education in the central districts of Ankara in 2008–2009 educational years and the sample of the research consists of 248 physical education teachers who were randomly selected from the universe.

In the result of the research, it is seen that the level of applicability of the teaching program of the second level physical education lesson is partial in the sub dimensions of the program's general goals, gains, learning-teaching process and low in the sub dimensions of assessment-evaluation in terms of the teachers. The result was that there was no significant difference between the teachers' levels of applicability in relation to the general goals, the gains, the learning and teaching process and the assessment and evaluation in the teaching program of second level primary school physical education lesson and in terms of gender, priority, equipment and existing gyms. On the basis of classroom size and the levels of participation in in-service training, significant differences were found in the sub-dimensions of the scale and in the total value.

Key Words: *The New Primary School Program, Physical Education, Program Development, Opinions of Teachers.*

GİRİŞ

Eğitim evrensel bir süreç olduğu gibi toplumsal açıdan vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Eğitimin genel amacı, yetişmekte olan bireylerin topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır. Eğitimin bu amacı, toplumu oluşturan bireylere eğitim programları aracılığı ile yansır. Günümüze kadar hemen her toplum çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek en iyi eğitim modellerinin ve programlarının arayışı içerisinde olmuştur⁽⁴⁾.

Eğitim sisteminin odak noktası sayılan öğretim programlarının, özellikle bireylerin bedensel, zihinsel (bilişsel) ve psiko-sosyal gelişmelerinin bir bütün olarak desteklediği ve onların yaşam boyu öğrenmeleri için gerekli olan temel öğrenme araçları ile bireysel ve toplumsal yaşamları için gerekli olan ortak temel bilgi, beceri, alışkanlık, tutum ve değerleri kazandıkları temel eğitim basamağı olan ilköğretim için önemi çok daha büyüktür. Bir anlamda, bir ülkedeki bütün eğitim sisteminin yönünü ve niteliğini belirleyecek olan ilköğretim programları, son derece duyarlı olunması gereken bir konudur. Genelde, alışkanlıkların kazanıldığı ve pekiştirildiği dönem olarak kabul edilen ilköğretim dönemini eğitim açısından şekillendiren, öğretmen öğrenci ilişkisini belirleyen, eğitimin, temellendiği yapıyı çizen, eğitimin bütün unsurları için rol oluşturan öğretim programlarında, olduğu gibi ilköğretim beden eğitimi programında da yeni bir yapılanmaya gidilmiştir⁽²¹⁾.

Yeni ilköğretim beden eğitimi programının temel amacı; bireyin fiziksel, devinışsel, bilişsel, duygusal ve toplumsal gelişimine katkıda bulunmak, yaşam boyu fiziksel etkinliklere katılmasını sağlamaktır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için öğrencilerin yaparak-yaşayarak ve aşamalı şekilde düzenlenmiş öğrenme etkinliklerine katılmaları ve etkinlik sürecinin sonunda ne kadar gelişme sağladıklarının farkında olmaları gerekir. Bunun için kazanımlar yazılırken ve etkinlik örnekleri düzenlenirken yapılandırmacı yaklaşım temel alınmış, öğrenme ortamlarının çeşitlendirilmesi ve öğrencinin doğrudan sürecin içinde olmasına dikkat edilmiştir. Bununla beraber kazanımlar belirlenirken de bireyin gelişim özellikleri, bilimsel araştırma bulguları ve bireyin gereksinimleri dikkate alınarak iki ana öğrenme alanı (Hareket Bilgi ve Becerileri, Etkin Katılım ve Sağlıklı Yaşam) için ayrı ayrı belirlenmiş ve diğer derslerdeki benzer kazanımlarla ilişkilendirilmişlerdir⁽¹⁵⁾.

Temel beceriler, öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişimleriyle bağlantılı, bir yılın sonunda, dikey olarak da sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir. Beden eğitimi programı içerdiği kazanımlarla bu temel becerilerin gelişmesini sağlayacaktır. Programla ulaşılması beklenen temel beceriler şunlardır: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, araştırma, iletişim, bilgi teknolojilerini kullanma, öz yönetim, bilimin temel kavramlarını tanıma, milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme, estetik zevk kazanma, güvenlik ve korunma sağlama gibi ortak beceriler saptanmıştır⁽¹⁵⁾.

Beden eğitimi program geliştirme çalışmaları; hep gündemde olan, ancak uzun yıllardır uygulanan kısaltılmış öğretim programları, yetersiz ya da doğru olmayan müdahale ve güncellemeler nedeniyle, Türkiye'deki beden eğitiminin önemli sorunlarından birisidir. Mevcut sorunların yanında, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, eğitim bilimlerinde ortaya çıkan yeni eğilimler ve öğrenciyi merkeze alan öğrenme yaklaşımları gibi gelişmeler, ilköğretim beden eğitimi programlarında da köklü değişiklikler yapılmasını zorunlu hale getirmiştir.

Türkiye’de T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu’nun 12.07.2004 tarih ve 114, 115, 116, 117 ve 118 sayılı kararları ile ilköğretim okullarının birinci ve beşinci sınıflar için 2005–2006 öğretim yılından itibaren yeni “İlköğretim Programı” uygulanmaya başlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı bu gelişmeleri de göz önüne alarak devam ettirmekte olduğu program geliştirme çalışmalarını sonuçlandırmış ve 2006 yılında yeni beden eğitimi öğretim programları uygulamaya konulmuştur. Bu konuda atılan önemli ve bir o kadar da olumlu adım yanında, ülkemizdeki öğretmen profili ile ekonomik ve sosyal faktörler, programın uygulanabilirliğini etkileyen diğer unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir öğretim programının başarıya ulaşması ve amaçlarını gerçekleştirmesi, ne derece uygulandığına bağlıdır.

Yeniden yapılandırılan ilköğretim programlarının geliştirilmesinde ve uygulanmasında sorumlu olanlar, Türk Eğitim tarihinde çok önemli bir reform yaptıklarını ve bu programda yetişen yeni nesillerin bireysel, toplumsal ve uluslararası seviyede daha başarılı olacağını ifade etmektedirler (<http://programlar.meb.gov.tr>). Diğer yandan, yeniden yapılandırılan programların iddia edildiğinin aksine yeni yetişen nesli toplumsal değerlerden uzaklaştıracağını ifade ederek eleştirenler de vardır⁽²⁾. Bazı eğitimciler ise programın aceleyle getirilerek hazırlanmasından dolayı eksiklikleri olduğunu fakat psikolojik ve felsefi temelleri açısından önemli ve olumlu bir çalışma olduğunu ifade ederek gerekli uyarıyı da yapmaktadırlar^(7, 19). Örneğin, Tekışık’a (2005) göre: “Yeni ilköğretim programlarının başarıyla uygulanarak amacına ulaşabilmesi için her şeyden önce, uygulamayı yapacak öğretmenlerin ve onlara rehberlik edecek müfettişlerin, acilen çok iyi eğitilmeleri zorunluluğunu vurgulamıştır. Aksi halde, büyük çaba ve ümitlerle hazırlanan bu programlar da 1968 programı gibi öğretmen merkezli anlayışıyla devam eder ve başarısızlığa uğrar”⁽²²⁾.

Yeni beden eğitimi programının, pilot uygulama yapılmadan resmi uygulamaya geçilmesi nedeniyle uygulamada ne derece başarılı olduğunun tespit edilmesi önem taşımaktadır. Çünkü teorik olarak hazırlanan bir öğretim programının başarısı, pratik olarak ne düzeyde uygulanabildiği ile doğru orantılıdır. Bu nedenle, beden eğitimi öğretmenlerinin 2006–2007 öğretim yılında uygulamaya başladıkları İlköğretim İkinci Kademe Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programının; genel amaçlar, kazanımlar, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarında beden eğitimi öğretmenleri açısından uygulanabilirlik düzeyinin; cinsiyet, kıdem, donanım, spor salonu, sınıf mevcudu ve hizmetiçi eğitime katılma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek gerekmektedir. Çünkü alanda programı uygulayan beden eğitimi öğretmenlerine ait bir takım değişkenlerin ve okulun fiziki şartlarının programın uygulanabilirliğini etkileyeceği düşünülmektedir. Bu yüzden araştırma program değerlendirme modeli olarak ilk olması nedeniyle bir öncü niteliği taşımaktadır. Böylece bu araştırmanın, programın teorik amaçlarının uygulamada daha kolay başarıya ulaşabilmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma betimsel tarama (survey) modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle incelemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir⁽¹³⁾.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2008–2009 öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerinde (Akyurt, Altındağ, Çankaya, Çubuk, Etimesgut, Gölbaşı, Kazan, Keçiören, Mamak, Pursaklar, Sincan, Yenimahalle) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın evren ve örnekleminin belirlenmesi için Milli Eğitim Bakanlığı Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü Beden Eğitimi ve Spor İzcilik Bölümünden 2008–2009 öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerinde (Akyurt, Altındağ, Çankaya, Çubuk, Etimesgut, Gölbaşı, Kazan, Keçiören, Mamak, Pursaklar, Sincan, Yenimahalle) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin sayısı 09.02.2009 / 12247 tarih ve sayılı yazı ile alınmıştır. Buna göre araştırmanın evrenini 615 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu, 2008–2009 öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerinde (Akyurt, Altındağ, Çankaya, Çubuk, Etimesgut, Gölbaşı, Kazan, Keçiören, Mamak, Pursaklar, Sincan, Yenimahalle) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında görev yapan tesadüfi örneklem yöntemiyle ulaşılan 248 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. 1500 eleman büyüklüğündeki bir evren 306 elemanla temsil edilebilmektedir⁽¹⁰⁾. Buradan hareketle çalışmanın evreni temsil ettiği söylenebilir.

Ölçme Araçlarının Geliştirilmesi

İlköğretim İkinci Kademe Beden Eğitimi Öğretim Programının beden eğitimi derslerine nasıl etki ettiğini açıklamak ve uygulanabilirliğini değerlendirmek üzere anket maddeleri oluşturulurken program değerlendirme modeli olarak, “Programın Öğelerine Dönük Değerlendirme Modeli”⁽⁸⁾ esas alınmıştır.

Bu çalışmada Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programının değerlendirilmesine ilişkin “Öğretmen Anket Formu” Şirin ve ark. (2008)⁽²⁰⁾ tarafından geliştirilmiş ve geçerlik-güvenirliliği teyit edilmiş olmasına rağmen bu araştırma için tekrar geçerlik ve güvenirliliği denenmiştir. İlk aşamada Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafında çıkarılan Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, ilgili literatürün

taranmasıyla araştırmayla ilgili kavramsal bilgilerden, uzman görüşleri (alan uzmanı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'ndan program geliştirme uzmanı, ölçme değerlendirme uzmanı ve dil uzmanı) ile koordinatör ve formatör beden eğitimi öğretmenlerinin görüşlerinden yararlanılarak araştırmacı tarafından açık uçlu soruları da içeren 51 maddelik "Öğretmen Anket Formu" ölçeği oluşturulmuştur. Ayrıca beden eğitimi öğretmenlerinin kişisel bilgileri için dokuz maddelik bir anket de uygulanmıştır.

İkinci aşamada ise, hazırlanan anket taslağı, Kırıkkale ve Gazi Üniversitesi ile Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığında görev yapan uzmanların görüş ve değerlendirmesine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen görüş ve eleştiriler doğrultusunda anket üzerinde gerekli düzeltmeler yapılarak, dokuz maddelik kişisel bilgi formu ve 39 maddelik İlköğretim İkinci Kademe Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programının değerlendirilmesine ilişkin programın genel amaçları, kazanımları, öğrenme ve öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme sürecine yönelik beden eğitimi öğretmenleri görüşleri ölçeği oluşturulmuş ve anket formu uygun hale getirilip son şekli verilmiştir. Anket formu dörtlü Likert tipinde 39 madde olarak son şeklini almıştır. Alt boyutlara göre; programın genel amaçları altı madde, kazanımlar altı madde, öğretme ve öğrenme süreci on bir madde ve ölçme ve değerlendirme on altı madde olarak belirlenmiştir.

Güvenirlilik Analizi

Araştırmada, ölçeğin güvenirliliğinin hesaplanmasında Cronbach Alpha katsayısı kullanılmıştır. Ölçme araçları için güvenirlilik düzeyi 0.70 olarak kabul edilmekle birlikte $0.60 < \alpha < 0.80$ özellikle sosyal bilimler için oldukça güvenilir bir düzey olarak kabul görmektedir⁽¹⁶⁾. Ölçeğin güvenirlilik katsayısı tüm ölçek için 0.95 olarak bulunmuştur. Ölçeğe ait alt boyutların güvenirlilik katsayıları 0.82 ile 0.94 arasında bulunmuştur. Buna göre tüm ölçeğin ve ölçeğe ait alt boyutların her birinin güvenilir olduğu söylenebilir.

Geçerlik Analizi

Araştırmada geçerlik hesaplamada görünüş geçerliği, kapsam geçerliği ve yapı geçerliği üzerinde durulmuştur. Görünüş geçerliği ve kapsam geçerliğini sağlamak için Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı uzmanları, alan (beden eğitimi) uzmanları ile koordinatör ve formatör beden eğitimi öğretmenlerinin görüşlerinden yararlanılmıştır. Yapı geçerliği için yapılan faktör analizi sonrası 39 maddenin faktör yük değerlerinin 0.814 ile 0.350 arasında, her bir maddeye ilişkin açıklanan ortak faktör varyans miktarının ise 0.733 ile 0.486 arasında değiştiği bulunmuştur. Tek faktör toplam varyansın % 36.45'ini açıklamaktadır. Açıklanan varyans toplamı ise % 61.07'dir. Bu sonuçlara dayalı olarak 4 alt boyuta sahip ölçeğin tek boyutlu olarak da kullanılabilceği söylenebilir.

Anketin ön uygulamasına geçilmeden önce Ankara Valiliği ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden 14.01.2009 / 4213 tarih ve sayı ile gerekli izinler alınmıştır. Uygulama beden eğitimi öğretmenleriyle yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Ölçeğin uygulanması sonucu elde edilen veriler tanımlayıcı istatistik (frekans-yüzde-ortalama-standart sapma), Levene's Testi, Kolmogorov-Smirnov (K-S) Testi, Bağımsız Gruplarda T-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve LSD testi kullanılarak çözümlenmiştir. İstatistiksel hesaplamalarda anlamlılık düzeyi 0.05 olarak belirlenmiştir.

Normallik varsayımını değerlendirmek için sıklıkla kullanılan Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi araştırmamızdan elde edilen verilere uygulanmıştır. Ölçekten elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda dağılımın normal olduğu saptanmıştır ($z=1.357$; $p>0.05$). Varyans analizinin temel varsayımı olan varyansların homojen olup-olmadığına karar vermek için Levene's Testi uygulanmıştır. Uygulanan test sonucunda tüm ölçek ve her bir alt boyut için varyansların homojen olduğu ve özellikle varyans analizinden elde edilecek sonuçların sağlıklı olacağı söylenebilir ($Z_{Kıdem} = 1.808$, $p>0.05$; $Z_{SınıfMevcudu} = 0.770$, $p>0.05$; $Z_{Donanım} = 1.173$, $p>0.05$; $Z_{Hizmetçi} = 0.299$, $p>0.05$).

Anket formundaki maddelerin öğretmen görüşlerine göre incelenebilmesi için belirlenen dereceler ve sayısal değerler Likert tipi ölçeğin aritmetik ortalamalarının karşılaştırılmasında, derecelendirme ölçeği için; Aralık Genişliği= (Dizi Genişliği)/ (Yapılacak Grup Sayısı) formülünden faydalanarak, $3/4=0.75$ olarak puan aralıkları belirlenmiştir⁽²³⁾. Çözümlemeler sonucunda elde edilen aritmetik ortalama bulguları, esas alınarak elde edilen aritmetik ortalama değerleri; Hiç: 1.00–1.74, Az: 1.75–2.49, Kısmen: 2.50–3.24 ve Tamamen: 3.25–4.00 olarak belirlenmiştir. Bu değerlere göre her bir madde için hesaplanan aritmetik ortalamalar değerlendirilerek, yeni Beden Eğitimi Öğretimi Programı'nın belirlenen alt boyutlarına uygunluğu konusunda öğretmen görüşlerindeki genel kanı belirlenmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine İlişkin T-Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	n	x	SS	t	p
Tüm Ölçek	Kadın	102	2.52	0.517	-1.258	0.210
	Erkek	146	2.59	0.443		
Genel Amaçlar	Kadın	102	2.72	0.521	-0.783	0.435
	Erkek	146	2.77	0.500		
Kazanımlar	Kadın	102	2.68	0.586	-0.013	0.989
	Erkek	146	2.68	0.521		
Öğrenme-Öğretme	Kadın	102	2.49	0.558	-0.697	0.486
	Erkek	146	2.53	0.486		
Ölçme ve Değerlendirme	Kadın	102	2.40	0.641	-1.787	0.075
	Erkek	146	2.54	0.554		

Tablo1 incelendiğinde; tüm ölçekten ve genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme-öğretme, ölçme ve değerlendirme alt boyutlarından elde edilen aritmetik ortalamaların,

beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız gruplarda t testi sonucunda; grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(246)} = -1.258, p > 0.05$; $t_{(246)} = -0.783, p > 0.05$; $t_{(246)} = -0.013, p > 0.05$; $t_{(246)} = -0.697, p > 0.05$; $t_{(246)} = -1.787, p > 0.05$).

Tablo 2. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Okullarında Spor Salonu Bulunup Bulunmama Değişkenine İlişkin T-Testi Sonuçları

Puan	Spor Salonu	n	x	SS	t	p
Tüm Ölçek	Evet	56	2.61	0.469	0.895	0.372
	Hayır	192	2.55	0.477		
Genel Amaçlar	Evet	56	2.77	0.519	0.224	0.823
	Hayır	192	2.75	0.506		
Kazanımlar	Evet	56	2.75	0.506	1.120	0.264
	Hayır	192	2.66	0.559		
Öğrenme-Öğretme	Evet	56	2.57	0.479	0.886	0.377
	Hayır	192	2.50	0.527		
Ölçme ve Değerlendirme	Evet	56	2.54	0.580	0.759	0.449
	Hayır	192	2.47	0.598		

Tablo 2 incelendiğinde; tüm ölçekten ve genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme-öğretme, ölçme ve değerlendirme alt boyutlarından elde edilen aritmetik ortalamaların, beden eğitimi öğretmenlerinin okullarında spor salonu bulunup-bulunmama değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız gruplarda t testi sonucunda; grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(246)} = 0.895, p > 0.05$; $t_{(246)} = 0.224, p > 0.05$; $t_{(246)} = 1.120, p > 0.05$; $t_{(246)} = 0.886, p > 0.05$; $t_{(246)} = 0.759, p > 0.05$).

Tablo 3. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kıdem Yılına Göre ANOVA Testi Sonuçları

Puan	Kıdem	n	x	SS	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p
Tüm Ölçek	1-5 yıl	36	2.67	0.529	1.359 54.560 55.919	4 243 247	0.340 0.225	1.513	0.199
	6-10 yıl	59	2.63	0.478					
	11-15 yıl	81	2.52	0.451					
	16-20 yıl	30	2.43	0.580					
	20 yıldan fazla	42	2.56	0.364					
	Toplam	248	2.56	0.475					
Genel Amaçlar	1-5 yıl	36	2.81	0.545	0.991 62.940 63.931	4 243 247	0.248 0.259	0.956	0.432
	6-10 yıl	59	2.84	0.530					
	11-15 yıl	81	2.69	0.502					
	16-20 yıl	30	2.69	0.593					
	20 yıldan fazla	42	2.75	0.375					
	Toplam	248	2.75	0.508					
Kazanımlar	1-5 yıl	36	2.71	0.587	0.393 73.784 74.177	4 243 247	0.98 0.304	0.324	0.862
	6-10 yıl	59	2.71	0.616					
	11-15 yıl	81	2.68	0.482					
	16-20 yıl	30	2.58	0.664					
	20 yıldan fazla	42	2.70	.447					
	Toplam	248	2.68	0.548					
Öğrenme- Öğretme	1-5 yıl	36	2.58	0.624	0.719 65.253 65.973	4 243 247	0.180 0.269	0.670	0.611
	6-10 yıl	59	2.56	0.512					
	11-15 yıl	81	2.50	0.465					
	16-20 yıl	30	2.40	0.627					
	20 yıldan fazla	42	2.50	0.432					
	Toplam	248	2.51	0.516					
Ölçme ve Değerlendirme	1-5 yıl	36	2.66	0.552	3.053 84.105 87.158	4 243 247	0.763 0.346	2.205	0.199
	6-10 yıl	59	2.58	0.590					
	11-15 yıl	81	2.41	0.599					
	16-20 yıl	30	2.30	0.709					
	20 yıldan fazla	42	2.47	0.488					
	Toplam	248	2.48	0.594					

Tablo 3 incelendiğinde; tüm ölçekten ve genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme-öğretme, ölçme ve değerlendirme alt boyutlarından elde edilen aritmetik ortalamaların, beden eğitimi öğretmenlerinin kıdem yıllarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucunda; elde edilen aritmetik ortalamalar arasında kıdem yılı değişkenine göre belirlenen farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F_{(4-247)} = 1.513$; $p > 0.05$; $F_{(4-247)} = 0.956$; $p > 0.05$; $F_{(4-247)} = 0.324$; $p > 0.05$; $F_{(4-247)} = 0.670$; $p > 0.05$; $F_{(4-247)} = 2.205$; $p > 0.05$).

Tablo 4. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Okullarındaki Ortalama Sınıf Mevcutlarına Göre ANOVA Testi Sonuçları

Puan	Sınıf Mevcudu	n	$\bar{x}$	SS	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p
Tüm Ölçek	20 ve Daha Az	9	2.83	0.535	2.388 53.530 55.919	4 243 247	0.597 0.220	2.710	0.031*
	21-25 Arası	39	2.71	0.425					
	26-30 Arası	55	2.55	0.526					
	31-35 Arası	71	2.58	0.447					
	36 ve Üzeri	74	2.45	0.458					
	Toplam	248	2.56	0.475					
Genel Amaçlar	20 ve Daha Az	9	2.79	0.649	1.017 62.914 63.931	4 243 247	0.254 0.259	0.982	0.418
	21-25 Arası	39	2.89	0.436					
	26-30 Arası	55	2.76	0.598					
	31-35 Arası	71	2.71	0.461					
	36 ve Üzeri	74	2.71	0.496					
	Toplam	248	2.75	0.508					
Kazanımlar	20 ve Daha Az	9	3.01	0.603	1.849 72.328 74.177	4 243 247	0.462 0.298	1.553	0.188
	21-25 Arası	39	2.79	0.468					
	26-30 Arası	55	2.66	0.649					
	31-35 Arası	71	2.66	0.525					
	36 ve Üzeri	74	2.62	0.509					
	Toplam	248	2.68	0.548					
Öğrenme- Öğretme	20 ve Daha Az	9	2.82	0.551	1.675 64.298 65.973	4 243 247	0.419 0.265	1.582	0.180
	21-25 Arası	39	2.56	0.504					
	26-30 Arası	55	2.54	0.591					
	31-35 Arası	71	2.53	0.477					
	36 ve Üzeri	74	2.42	0.487					
	Toplam	248	2.51	0.516					
Ölçme ve Değerlendirme	20 ve Daha Az	9	2.78	0.585	5.126 82.032 87.158	4 243 247	1.282 0.338	3.796	0.05*
	21-25 Arası	39	2.70	0.503					
	26-30 Arası	55	2.43	0.610					
	31-35 Arası	71	2.54	0.594					
	36 ve Üzeri	74	2.32	0.582					
	Toplam	248	2.48	0.594					

* $p < 0.05$

Tablo 4 incelendiğinde, tüm ölçekten elde edilen aritmetik ortalamalar arasında ortalama sınıf mevcudu değişkenine göre belirlenen farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu görülecektir ($F_{(4-247)} = 2.710$; $p < 0.05$). Ortaya çıkan farkın kaynağını araştırmak amacı ile gerçekleştirilen LSD Testi sonucunda, 20 ve daha az sınıf mevcudunu işaretleyen beden eğitimi öğretmenleri ile 36 ve üzeri sınıf mevcudunu işaretleyen beden eğitimi öğretmenleri arasında 20 ve daha az sınıf mevcudu lehine; 21–25 arası sınıf mevcudunu işaretleyen beden eğitimi öğretmenleri ile 36 ve üzeri sınıf mevcudunu işaretleyen beden eğitimi öğretmenleri arasında 21–25 arasını işaretleyenler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu bulunmuştur.

Benzer olarak ölçme ve değerlendirme alt boyutundan elde edilen aritmetik ortalamalar arasında, ortalama sınıf mevcudu değişkenine göre belirlenen fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F_{(4-247)} = 3.796$; $p < 0.05$). Yapılan LSD testi ölçme ve değerlendirme alt boyutunda; 20 ve daha az sınıf mevcudunu işaretleyen beden eğitimi öğretmenleri ile 36 ve üzeri sınıf mevcudunu işaretleyenler arasında 20 ve daha az işaretleyenler lehine; 21-25 arası ile 26-30 arasında 21-25 arası lehine; 31-35 arası ile 36 ve üzeri sınıf mevcudu arasında 31-35 arası lehine istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunduğunu göstermiştir. Genel amaçlar, kazanımlar ve öğrenme-öğretme alt boyutlarından elde edilen aritmetik ortalamalar arasında ortalama sınıf mevcuduna göre belirlenen farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F_{(4-247)} = 0.982$, $p > 0.05$; $F_{(4-247)} = 1.553$; $p > 0.05$; $F_{(4-247)} = 1.582$; $p > 0.05$).

Tablo 5. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Okullarındaki Donanım Yeterliliğine Göre ANOVA testi sonuçları

Puan	Donanım Yeterliliği	n	x	SS	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p
Tüm Ölçek	Evet	98	2.63	0.444	1.144	2	0.572 0.224	2.558	0.080
	Kısmen	104	2.56	0.535	54.775	245			
	Hayır	46	2.44	0.368					
	Toplam	248	2.56	0.475	55.919	247			
Genel Amaçlar	Evet	98	2.80	0.480	0.644	2	0.322 0.258	1.247	0.289
	Kısmen	104	2.75	0.551	63.287	245			
	Hayır	46	2.66	0.461					
	Toplam	248	2.75	0.508	63.931	247			
Kazanımlar	Evet	98	2.71	0.533	0.444	2	0.222 0.301	0.738	0.479
	Kısmen	104	2.69	0.569	73.733	245			
	Hayır	46	2.60	0.529					
	Toplam	248	2.68	0.548	74.177	247			
Öğrenme-Öğretme	Evet	98	2.56	0.499	1.291	2	0.646 0.264	2.446	0.089
	Kısmen	104	2.54	0.570	64.681	245			
	Hayır	46	2.36	0.391					
	Toplam	248	2.51	0.516	65.973	247			
Ölçme ve Değerlendirme	Evet	98	2.58	0.576	1.931	2	0.966 0.348	2.776	0.064
	Kısmen	104	2.45	0.641	85.227	245			
	Hayır	46	2.35	0.484					
	Toplam	248	2.48	0.594	87.158	247			

Tablo 5 incelendiğinde; tüm ölçekten ve genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme-öğretme, ölçme ve değerlendirme alt boyutlarından elde edilen aritmetik ortalamaların, beden eğitimi öğretmenlerinin okullarındaki donanım yeterliliği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi

sonucunda, elde edilen aritmetik ortalamalar arasında donanım yeterliliğine göre belirlenen farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F_{(2,247)} = 2.558$; $p > 0.05$; $F_{(2,247)} = 1.247$; $p > 0.05$; $F_{(2,247)} = 0.738$; $p > 0.05$; $F_{(2,247)} = 2.446$; $p > 0.05$; $F_{(2,247)} = 2.776$; $p > 0.05$).

Tablo 6. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitime Katılıp Katılmamalarına Göre ANOVA Testi Sonuçları

Puan	Hizmetiçi Eğitim	n	x	SS	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p
Tüm Ölçek	Evet	48	2.79	0.464	3.859 52.060 55.919	2 245 247	1.929 0.212	9.080	0.000*
	Katıldım Ama Yetersiz	105	2.56	0.476					
	Hayır	95	2.45	0.441					
	Toplam	248	2.56	0.475					
Genel Amaçlar	Evet	48	2.98	0.457	3.969 59.962 63.931	2 245 247	1.985 0.245	8.109	0.000*
	Katıldım Ama Yetersiz	105	2.76	0.542					
	Hayır	95	2.63	0.456					
	Toplam	248	2.75	0.508					
Kazanımlar	Evet	48	2.88	0.509	3.760 70.417 74.177	2 245 247	1.880 0.287	6.542	0.002*
	Katıldım Ama Yetersiz	105	2.72	0.549					
	Hayır	95	2.54	0.534					
	Toplam	248	2.68	0.548					
Öğrenme-Öğretme	Evet	48	2.73	0.552	3.585 62.388 65.973	2 245 247	1.792 0.255	7.038	0.001*
	Katıldım Ama Yetersiz	105	2.52	0.511					
	Hayır	95	2.40	0.470					
	Toplam	248	2.51	0.516					
Ölçme ve Değerlendirme	Evet	48	2.74	0.532	4.228 82.931 87.158	2 245 247	2.114 0.338	6.245	0.002*
	Katıldım Ama Yetersiz	105	2.46	0.607					
	Hayır	95	2.38	0.576					
	Toplam	248	2.48	0.594					

* $p < 0.05$

Tablo 6 incelendiğinde; tüm ölçekten elde edilen aritmetik ortalamalar arasında hizmetiçi eğitime katılma durumu değişkenine göre belirlenen fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F_{(2,247)} = 9.080$; $p < 0.05$). Ortaya çıkan farkın kaynağını araştırmak amacı ile gerçekleştirilen LSD testi sonucunda; evet katıldım diyen beden eğitimi

öğretmenleri ile hayır katılmadım diyen beden eğitimi öğretmenleri arasında “evet” diyenler lehine ve evet katıldım diyen beden eğitimi öğretmenleri ile katıldım ama yetersiz diyen beden eğitimi öğretmenleri arasında yine “evet” diyenler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Genel amaçlar alt boyutundan elde edilen aritmetik ortalamalar arasında hizmetiçi eğitime katılma durumu değişkenine göre belirlenen fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F_{(2,247)} = 8.109$; $p < 0.05$). LSD testi sonucunda, evet diyenlerle katıldım ama yetersiz diyenler arasında “evet” diyenler lehine ve evet diyenlerle hayır diyenler arasında “evet” diyenler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur.

Kazanımlar alt boyutundan elde edilen aritmetik ortalamalar arasında hizmetiçi eğitime katılma durumu değişkenine göre belirlenen fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F_{(2,247)} = 6.542$; $p < 0.05$). LSD testi sonucunda, evet diyenler ile katıldım ama yetersiz diyenler arasında “evet” diyenler lehine; evet diyenlerle hayır diyenler arasında “evet” lehine ve katıldım ama yetersiz diyenler ile hayır diyenler arasında “katıldım ama yetersiz” lehine istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu görülmüştür.

Öğrenme-öğretme alt boyutundan elde edilen aritmetik ortalamalar arasında hizmetiçi eğitime katılma durumu değişkenine göre belirlenen fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F_{(2,247)} = 7.038$; $p < 0.05$). LSD testi sonucu bu alt boyutta ortaya çıkan farkların her üç seçeneği işaretleyen öğretmenler arasında da istatistiksel olarak anlamlı ve evet diyenler lehine olduğunu göstermiştir.

Ölçme ve değerlendirme alt boyutundan elde edilen aritmetik ortalamalar arasında hizmetiçi eğitime katılma durumu değişkenine göre belirlenen fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F_{(2,247)} = 6.245$; $p < 0.05$). Yapılan Post Hoc, LSD analizi sonucunda, bu alt boyutta da ortaya çıkan farkların her üç seçeneği işaretleyen öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ve “evet” diyenler lehine olduğu bulunmuştur.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğretmenlerin ikinci kademe beden eğitimi dersi öğretim programının dört alt boyutun genel ortalaması, genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşleri “cinsiyet” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (Tablo 1). Bu bulgular Tepeköylü ve ark. (2008)’in⁽²⁴⁾ yapmış olduğu araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre yapılandırıcı eğitim yaklaşımını değerlendirmelerinde anlamlı farklılık olmadığını belirttiği araştırma bulgularınca desteklenmektedir. Kadın ve erkek öğretmenler beden eğitimi dersi öğretim programında yer verilen dört alt boyutun genel ortalaması, genel amaçların ve kazanımların “kısmen” düzeyinde; uygulanabilir olduğunu düşünmektedir. Öğrenme-öğretme süreci ile ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde ise, erkek öğretmenler “kısmen” düzeyinde, kadın öğretmenler ise “az” düzeyinde uygulanabilir olduğunu düşünmektedir. Bulgular,

erkek öğretmenlerin programın bütün boyutlarına ilişkin görüşleri anlamlı bulunmasa da kadın öğretmenlerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu erkek beden eğitimi öğretmenlerinin kadın öğretmenlere göre programın bütün boyutlarına daha olumlu ve programı daha uygulanabilir gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin ikinci kademe beden eğitimi dersi öğretim programının dört alt boyutun genel ortalaması, genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme ve değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşleri “*kıdem*” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (Tablo 3). Öğretmenlerin beden eğitimi dersi öğretim programının dört alt boyutun genel ortalaması, genel amaçları, kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşlerinin “*kıdem*” değişkenine göre ortalama puanları incelendiğinde; dört alt boyutun genel ortalaması, “genel amaçlar”, “kazanımlar”, “öğrenme-öğretme süreci” ile “ölçme ve değerlendirme” boyutlarında, en düşük ortalama puanın 16–20 yıl arası kıdeme sahip olanlarda, en yüksek ortalama puanının ise 1–5 yıl kıdeme sahip olanlarda, olduğu görülmektedir. Bulgulardan 1–5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin ikinci kademe beden eğitimi programının tüm boyutlarında diğer kıdem gruplarına göre daha olumlu bir görüşe sahip oldukları ve daha çok uygulanabilir olduğu düşüncesini taşıdıkları söylenebilir. Günümüzde ilköğretimde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri yıllar boyunca geleneksel eğitim anlayışına göre öğretmenliklerini şekillendirmişlerdir. Dolayısıyla kendi eğitim felsefelerini sorgulayıp yılların verdiği alışkanlıkları ve ders işleme yöntemlerini terk etmenin kolay olmayacağını araştırma bulgularıyla uyduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle 1–5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin, daha kıdemli beden eğitimi öğretmenlerine göre yeni programla ilgili daha olumlu düşündükleri ve hizmet yılı az olan beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet yılı fazla olan beden eğitimi öğretmenlerine kıyasla alanlarındaki yeniliklere ve gelişmelere daha açık oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin ikinci kademe beden eğitimi dersi öğretim programının genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci alt boyutlarına ilişkin görüşleri “*ortalama sınıf mevcudu*” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermezken; dört alt boyutun genel ortalaması ile ölçme ve değerlendirme alt boyutunda anlamlı bulunmuştur (Tablo 4). Öğretmenlerin beden eğitimi dersi öğretim programının dört alt boyutun genel ortalaması, genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşlerinin ortalama puanları incelendiğinde; en düşük ortalama puanın 36 ve üzeri; en yüksek ortalama puanın ise 20 ve daha az, ardından 21–25 arası ortalama sınıf mevcuduna sahip öğretmenlere ait olduğu görülmektedir. Beş farklı ortalama sınıf mevcuduna sahip okullardaki öğretmenlerin hepsi, programın genel amaçları ve kazanımlarını “kısmen” düzeyinde; 36 ve üzeri sınıf mevcudu olan öğretmenler dört alt boyutun genel ortalaması, öğrenme-öğretme sürecinin “az”, diğer gruplara sahip öğretmenlerde “kısmen” düzeyinde; 26–30 arası ile 30 ve üzeri sınıf mevcudu olan öğretmenler ölçme ve değerlendirme boyutunu “az”, diğer gruplara sahip öğretmenlerde “kısmen” düzeyinde uygulanabilir olduğu görüşündedirler. Ayrıca 20 ve daha az ile 21–25 arası ortalama sınıf mevcudları olan okullardaki beden eğitimi öğretmenleri, diğer öğretmenlere göre programın

bütün boyutlarında daha çok uygulama düzeyine sahip olduğu düşüncesindedirler. Bu araştırma bulgusu, öğretim programını değerlendirmeye yönelik yapılan çalışmalarda öğretmenlerin yeni programdaki öngörülen etkinliklerin sınıf mevcudu az öğrenci grubu olan sınıflarda istenilen düzeyde gerçekleştirilirken; kalabalık sınıflarda istenilen düzeyde gerçekleştirilemediği belirttikleri^(5, 6, 12, 3, 14, 18) araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Kısa vadede kalabalık sınıflar için önlem alınamayacağı da düşünülerek, yeni öğretim programının öngördüğü etkinlikler ve uygulamaların, kalabalık sınıflar göz önünde tutularak hazırlanması düşünülmektedir.

Öğretmenlerin ikinci kademe beden eğitimi dersi öğretim programının dört alt boyutun genel ortalaması, genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşleri “*hizmetiçi eğitime katılma*” değişkenine göre anlamlı bulunmuştur (Tablo 6). Öğretmenlerin beden eğitimi dersi öğretim programının dört alt boyutun genel ortalaması, genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşlerinin hizmet içi eğitime katılma değişkeni ortalama puanlarına göre; en düşük ortalama puanın hizmet içi eğitim programlarına katılmayan, en yüksek aritmetik ortalama puanın ise hizmetiçi eğitime katılan öğretmenlere ait olduğu görülmektedir. Üç farklı katılım grubuna sahip öğretmenlerin hizmet içi eğitime katılanlar ve katılan fakat yetersiz görenler, programın dört alt boyutunun genel ortalamasında “kısmen” düzeyinde, katılmayanlar ise “az” düzeyinde uygulanabilir olduğu görüşündedirler. Genel amaçlar ve kazanımlar boyutlarına ilişkin bütün katılım gruplarındaki öğretmenler genel amaçların ve kazanımların “kısmen” düzeyinde uygulanabilir olduğu görüşündedirler. Üç farklı katılım grubuna sahip öğretmenlerin hizmetiçi eğitime katılanlar ve katılan fakat yetersiz görenler, programın öğrenme-öğretme süreci boyutunu “kısmen” düzeyinde, katılmayanlar ise “az” düzeyinde uygulanabilir olduğu görüşündedirler. Öğretmenler ölçme ve değerlendirme boyutunda, hizmetiçi eğitime katılanlar “kısmen” düzeyinde, katılan fakat yetersiz görenler ile katılmayanlar “az” düzeyinde uygulanabilir olduğu görüşündedirler. Yapılan yeni ilköğretim programını değerlendirme çalışmalarında programı tanıtmak için verilen hizmet içi etkinliklerin yeterli olmadığını düşündükleri^(12, 17, 9, 18, 1, 11, 14) çalışma bulguları bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. İlköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerine yönelik açılacak hizmetiçi eğitim kurslarında beden eğitimi öğretim programı çok iyi anlatılmalıdır. Çünkü yeni öğretim programı “süreç temelli” bir yaklaşımla ele alınmıştır. Süreç temelli program tasarımlarında “öğrenme-öğretme süreci” (öğrenme yaşantıları) çok daha ön planda ve önemlidir. Ancak yeni programda, öğrenci merkezli yaklaşım uygulamalarının bu süreç içinde nasıl uygulanacağına dönük açıklama ve örneklerin az olması nedeniyle, beden eğitimi öğretmenlerinin bu süreçteki uygulamalarında oldukça zorlandıklarını düşünülmektedir. Öğretmenler öğretim programını uygulamadan önce “İlköğretim İkinci Kademe Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programını” iyice incelemeli, program temellerinde ortaya koyulan felsefeyi, öğrenme, öğretme ve değerlendirme ile ilgili anlayış ve düşünceleri, öğretim programının ve ünitelerin organizasyonu ve yapısını

iyi özümsemelidirler. Bu nedenle yeni ilköğretim programlarının uygulamadaki etkililiğini artırmak için beden eğitimi öğretmenleri, yöneticiler ve müfettişler çok kapsamlı, iyi organize edilmiş ve uzman kişilerin görev aldığı bir hizmet içi eğitimden geçirilmesinin de uygun olacağı düşünülmektedir.

Öğretmenlerin ikinci kademe beden eğitimi dersi öğretim programının dört alt boyutunun genel ortalaması, genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşleri “spor salonu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (Tablo 2). Spor salonu olan ve olmayan öğretmenler beden eğitimi dersi öğretim programında yer verilen dört alt boyutun genel ortalamasının, genel amaçların, kazanımların ve öğrenme-öğretme sürecinin “kısmen” düzeyinde uygulanabilir olduğunu düşünmektedir. Ölçme ve değerlendirme boyutunda ise, spor salonu olan öğretmenler “kısmen” düzeyinde, spor salonu olmayan öğretmenler ise “az” düzeyinde uygulanabilir olduğunu düşünmektedir. Bulgular, spor salonu olan öğretmenlerin programın bütün boyutlarına ilişkin görüşleri anlamlı bulunamasa da spor salonu olmayan öğretmenlerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu spor salonu olan beden eğitimi öğretmenlerinin spor salonu olmayan öğretmenlere göre programın bütün boyutlarına daha olumlu ve programı daha uygulanabilir gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin ikinci kademe beden eğitimi dersi öğretim programının dört alt boyutunun genel ortalaması, genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşleri “okullardaki donanım yeterliliği” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (Tablo 5). Öğretmenlerin beden eğitimi dersi öğretim programının dört alt boyutun genel ortalaması, genel amaçları, kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşlerinin “okullardaki donanım yeterliliği” değişkenine göre ortalama puanları incelendiğinde; dört alt boyutun genel ortalaması, genel amaçlar, kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarında, en düşük ortalama puanın yetersiz donanıma sahip olanlarda, en yüksek ortalama puanının ise yeterli donanıma sahip olanlarda olduğu görülmektedir. Bulgulardan yeterli donanıma sahip olan öğretmenlerin ikinci kademe beden eğitimi programının tüm boyutlarında kısmen yeterli ve yetersiz donanıma sahip olanlara göre daha olumlu bir görüşe sahip oldukları ve daha çok uygulanabilir olduğu düşüncesini taşıdıkları söylenebilir.

Sonuç olarak; ikinci kademe beden eğitimi öğretim programının uygulanabilirlik düzeyi öğretmenler açısından; programın genel amaçları, kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci alt boyutlarında “kısmen” ve ölçme-değerlendirme alt boyutunda “az” olarak görülmektedir. Alt boyutlarda beden eğitimi öğretmenleri tarafından programın uygulanabilirlik düzeyinin yeterli seviyede görülmemesinde, programın yaklaşımının beden eğitimi öğretmenleri için yeni olması ve bu konuda hem üniversite eğitimi hem de yeterince hizmet içi eğitim almamış olmalarının etkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca bu durum, programın öğretmenler tarafından yeterince anlaşılmamış olmasından

kaynaklanabilir. Beden eğitimi öğretmenlerinin ilköğretim ikinci kademe beden eğitimi dersi öğretim programındaki genel amaçları, kazanımları, öğrenme-öğretme süreci, ölçme-değerlendirme boyutları ve toplam uygulanabilirlik düzeylerinin “cinsiyet, kıdem, okullardaki donanım yeterliliği ve spor salonu bulunup bulunmama açılarından bakıldığında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortalama sınıf mevcudu ve hizmetiçi eğitime katılma düzeylerine göre ölçek alt boyutları ve toplamında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İlköğretim ikinci kademe beden eğitimi öğretim programının bütün boyutlarda uygulanabilirliğinin az ve kısmen düzeyinden tamamen düzeyine getirilmesi gerekir. Bu amaca ulaşabilmek için geliştirilen öneriler aşağıda verilmiştir.

ÖNERİLER

Yeni öğretim programı “süreç temelli” bir yaklaşımla ele alınmıştır. Süreç temelli program tasarımlarında “öğrenme-öğretme süreci” (öğrenme yaşantıları) çok daha ön planda ve önemlidir. Ancak yeni programda, öğrenci merkezli yaklaşım uygulamalarının bu süreç içinde nasıl uygulanacağına dönük açıklama ve örneklerin az olması nedeniyle, beden eğitimi öğretmenlerinin bu süreçteki uygulamalarında oldukça zorlandıklarını belirtmek mümkündür. Öğretmenler öğretim programını uygulamadan önce “İlköğretim İkinci Kademe Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programını” iyice incelemeli, program temellerinde ortaya koyulan felsefeyi, öğrenme, öğretme ve değerlendirme ile ilgili anlayış ve düşünceleri, öğretim programının ve ünitelerin organizasyonu ve yapısını iyi özümsemelidirler. Ayrıca araştırmanın alt boyutlarında ortaya çıkan “Az” ve Kısmen” cevaplarının gerekçelerini ortaya çıkaracak daha kapsamlı araştırmalar yapılmalıdır.

Günümüzde ilköğretimde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri geleneksel eğitim anlayışına göre üniversite eğitimi almış ve öğretmenliklerini de büyük ölçüde yıllar boyunca bu eğitime göre şekillendirmişlerdir. Dolayısıyla kendi eğitim felsefelerini sorgulayıp yılların verdiği alışkanlıkları ve ders işleme yöntemlerini terk etmenin kolay olmayacağı göz önüne alınmalıdır. Bununla ilgili olarak yeni öğretim programının yaklaşımına uygun hizmet içi eğitimlerde eğitilecek beden eğitimi öğretmenlerin de bu eğitimlerin sonucunda şekillenmesi beklenen öğretmen profilini ortaya koymak üzere “Beden Eğitimi Öğretmen Eğitiminde Standartlar” geliştirilmesi önerilmektedir.

Üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ile Eğitim Fakültelerinin Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümlerinde eğitim gören öğretmen adaylarına “İlköğretim Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı” bilgisi mutlaka teorik ve uygulamalı olarak eğitim süreçleri içerisinde verilmeli.

Kısa vadede kalabalık sınıflar için önlem alınamayacağı da düşünülerek, yeni öğretim programının öngördüğü etkinlikler ve uygulamaların ortalama kalabalık sınıflar göz önünde tutularak hazırlanması önerilmektedir.

İlköğretim ikinci kademe beden eğitimi dersi öğretim programının uygulanabilirliğini artırmak amacıyla bütün kazanımların, beden eğitimi dersinin diğer derslerden farklılığı göz önüne alınarak, öğrenme-öğretme sürecinin her kazanıma göre nasıl yapılandırılacağını işleyen yeni öğretmen kılavuz kitaplarının bir an önce hazırlanması önerilmektedir.

İlköğretim ikinci kademe beden eğitimi öğretim programı için öngörülen ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin uygulanabilirliğinin yükseltilmesi için, ölçme ve değerlendirme uzmanlarıyla iş birliği yapılarak kazanımların her birine uygun örnek ölçme ve değerlendirme formlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Yeni ilköğretim programlarının uygulamadaki etkililiği artırmak için öğretmenler, yöneticiler ve müfettişler çok kapsamlı, iyi organize edilmiş ve uzman kişilerin görev aldığı bir hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.

İlköğretim beden eğitimi dersi yeni öğretim programının öngördüğü; öğrenci merkezli öğretim, yapılandırmacılık, çoklu zekâ uygulamaları, aktif öğrenme, bireysel farklılıkları ön plana alan öğretim uygulamaları ve yaklaşımlarının, öğretmenlere örneklerle uygulamalı olarak anlatılacağı hizmet içi eğitim, kurs ya da seminerlerinin acilen periyodik olarak planlanıp ve tüm ülke genelinde uygulanmalıdır.

Okullarda; beden eğitimi derslerinde de bilgisayar, internet bağlantısı, tepegöz, projeksiyon, dvd, video, televizyon vb. teknolojik ürünlerin de mutlaka yer aldığı, öğrencinin aktif öğrenmeyi gerçekleştirmesi için kaynaklara (beden eğitimi kaynak kitapları, makaleler, yayınlar ve dergileri de içeren) ulaşımının kolaylaştırıldığı okul imkânları oluşturulmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Aktaş, A. (2006) İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Fen Bilgisi Programındaki Öğrenme-Öğretme Yaşantılarının Öğretim İlkelerine Uygunluğu (Öğretmen Görüşleri). Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
2. Arslan, M. (2005) Cumhuriyetin Kuruluş Felsefesi Açısından Yeni İlköğretim Programları. Eğitimde Yansımalar VIII: Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, 14-16 Kasım, Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sabancı Kültür Sitesi, Kayseri.
3. Ateş, Ö., Akdağ, Z. (2006) Fen ve Teknoloji Dersinde Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Problemler ve Bu Problemlerin Nedenleri. 7. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Ankara, 07-09 Eylül, 332.
4. Ayan, S. (2007) İlköğretim I. ve II. Kademe Beden Eğitimi Dersinin Amaçlarına Göre Uygulanma Durumunun İncelenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 31-135
5. Bağdatlı, A. (2005) Değişen İlköğretim Programlarındaki 4. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersinin Taslak Öğretim Programının Öğrenci Başarısına Etkisi ve Sınıf Öğretmenlerinin Programa İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
6. Bulut, İ. (2006) Yeni İlköğretim Birinci Kademe Programlarının Uygulamadaki Etkililiğini Belirleme. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
7. Cemiloğlu, M. (2005) Eğitim Felsefesi Açısından Taslak Türkçe Programı (Eleştiriler, Değerlendirmeler ve Öneriler). Eğitimde Yansımalar VIII: Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu 14-16 Kasım, Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sabancı Kültür Sitesi, Kayseri.

8. Erden, M. (1998) Eğitimde Program Değerlendirme, 3. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
9. Erdoğan, M. (2005) Yeni Geliştirilen Beşinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Müfredatı: Pilot Uygulama ve Yansımaları. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Ankara, Bildiri Kitabı, 299–310.
10. Gay, L.R. Airasion, P. (2000) Educational Research. Merrill Publishing, New Jersey.
11. Güllü, M., Güçlü, M., Kafkas, E. (2007) Beden Eğitimi Öğretmenlerinin 4., 5. ve 6. Sınıf Beden Eğitimi Dersi Yeni Öğretim Programı Uygulamalarının İncelenmesi. Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, 09–11 Kasım, 194–195.
12. Gündoğar, A. (2006) 2005–2006 Yılında Değişen İlköğretim Programının Uygulanma Durumu (Adıyaman İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
13. Karasar, N. (2006) Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
14. Körmükçü, Y., Ulusoy, Y.Ö., (2007) Kocaeli İlinde Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Yaklaşım Temelinde Hazırlanan Yeni Programa Uyumlularının Değerlendirilmesi, Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, 09-11 Kasım, 207-208.
15. MEB. (2007) Beden Eğitimi Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu. Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
16. Özdamar, K. (2004) Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi, Genişletilmiş 5. Baskı, Kaan Kitapevi, Eskişehir.
17. Özdemir, H. (2006) İlköğretim Okulları 4. ve 5. Sınıf Fen Bilgisi Öğretim Programlarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Konya İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
18. Özden, M., Tekin, A. (2006) Türk Fen ve Teknoloji Eğitimiyle İlgili Sorunlar. 7. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Ankara, 07–09 Eylül, 247.
19. Sever, S. (2005) 2004 Öğretim Programında Türkçe Öğretim Anlayışı. Eğitimde Yansımalar VIII: Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, 14–16 Kasım, Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sabancı Kültür Sitesi, Kayseri.
20. Şirin, E.F., Yıldız, Ö., Mülazımoğlu, O., Erdoğan, M. (2008) 2006–2007 Öğretim Yılında Uygulamaya Başlanan Yeni İlköğretim Beden Eğitimi Ders Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2 (2).
21. Şirin, E.F. (2009) İlköğretim 2. Kademe Beden Eğitimi Ders Programının Uygulanabilirlik Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi Celal Bayar Ün. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 4(2): 92-102
22. Tekişık, H.H. (2005) Yeni İlköğretim Programlarının Uygulanmasına Öğretmenlerin Hazırlanması. Eğitimde Yansımalar VIII: Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, 14–16 Kasım, Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sabancı Kültür Sitesi, Kayseri.
23. Tekin H. (1996) Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Yargı Yayınları, Ankara.
24. Tepeköylü, Ö., Temür, M., Keleş, H.E., Gençoğlu, A., Akyıldız, N., Çamlıyer, H. (2008) İlköğretim Okulu Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Eğitim Yaklaşımı ve Program Hakkındaki Görüşleri. 10. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Bolu, 23-25 Ekim, 794-796

Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD) Yazım Kuralları

Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD), yılda dört kez (Ocak, Nisan, Temmuz, Ekim) Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu tarafından yayınlanan hakemli bir dergidir. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi'nde, beden eğitimi ve spor alanlarında yayınlara (Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi, Hareket ve Antrenman Bilimleri, Spor Sağlık Bilimleri, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar, Spor Yönetim Bilimleri) yer verilmektedir.

Gönderilen yazılar daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış olmalıdır. Herhangi bir sempozyum ya da kongrede sunulan yazılarda kongrenin adı, yeri ve tarihi belirtilmelidir. Bir araştırma kurumu ya da fonu tarafından desteklenen çalışmalarda, desteği sağlayan kuruluşun adı ve proje numarası verilmelidir.

Editörlerin ön değerlendirmeye tabi tuttuğu yazılar içerik ve biçim bakımından incelenmek üzere en az iki hakeme gönderilir. Hakemler tarafından düzeltme istenen yazılar gerekli değişiklikler için yazarına geri gönderilir. Düzeltilmiş metni belirtilen süre içinde dergiye ulaştırmak yazarın sorumluluğundadır. Düzeltilmiş metin, gerekli olduğu hâllerde değişiklikleri isteyen hakemlerce tekrar incelenir.

Yazarlar metinleri, Amerikan Psikologlar Birliği tarafından yayınlanan APA's 'Publication Manual of American Psychological Association (6. Baskı), 2009' adlı kitapta belirtilen yazım ilkelerine uygun olarak yazmalıdırlar.

Yayımlanması için dergiye gönderilen yazıların, kabul edildikten sonraki yayın hakkı, yayımlandıktan sonraki her türlü telif hakkı Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi'ne aittir.

Yayımlanan yazıların her türlü sorumluluğu yazarlara aittir.

Dergiye gönderilen yazıların incelenmeye alınması için aşağıdaki şartların yerine getirilmiş olması gerekmektedir:

1. Yazı Microsoft Word yazılım programı ile Times New Roman 12 punto ile 1,5 satır aralıklı ve 2,5 cm'lik kenar boşlukları bırakılarak ve 20 sayfayı geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.

2. Tablo, şekil, resim, grafik ve benzerlerinin derginin sayfa boyutları dışına taşmaması amacıyla 10 x17 cm'lik alanı aşmaması gerekir. Bundan dolayı, tablo, şekil, resim, grafik vb. daha küçük punto ve tek aralık kullanılarak yazılmalıdır. Resim, grafik ve benzerlerinin ayrı bir dosya hâlinde ve jpg formatında kaydedilmesi baskı kalitesi açısından gereklidir.

3. Yazı 1 kopya isimli ve 2 kopya isimsiz olarak ve CD'ye kaydedilerek posta yolu ile ya da Microsoft Word yazılım programı formatında e-mail yolu ile gönderilmelidir.

4. Yazılarda Türk Dil Kurumunun imlâ (yazım) kılavuzu örnek alınmalı, yabancı sözcükler yerine olabildiğince Türkçe sözcükler kullanılmalıdır. Türkçe'de pek alışılmamış sözcükler yazıda kullanılırken ilk geçtiği yerde yabancı dildeki karşılığı parantez içinde verilmelidir (Türkçe ve İngilizce).

5. Yazılar, başlık sayfası, özet (Türkçe ve İngilizce), anahtar sözcükler, ana metin, kaynaklar, ekler, tablolar, şekil başlıkları, şekiller, yazar notları, yazışma adresi, e-posta adresi ve genişletilmiş İngilizce özet (summary) bölümlerini içermelidir.

a) Başlık sayfası:

En fazla 10-12 kelimedenden oluşan makale başlığı, kısa başlık (kelimeler arasındaki boşluklar ile beraber en fazla 50 karakter), yazarların adı ve soyadı, unvanı ve çalıştığı kurumu içermelidir. Araştırmanın adı araştırmanın temel konusunu, eğer varsa bağımlı ve bağımsız değişkenleri kapsayacak iyi seçilmiş ve sıralanmış en çok beş ya da altı sözcükten oluşmalıdır.

b) Özet ve anahtar sözcükler:

Araştırmanın Türkçe ve İngilizce özetleri araştırmanın amacını, araştırmanın yöntemini, araştırmada varılan sonucu ve yapılan başlıca önerileri kapsamalıdır. Özet, Türkçe ve İngilizce olmak üzere her iki dilde 'Özet' ve 'Abstract' başlıkları altında 200 kelime olmalıdır. Anahtar sözcükler (3 ile 10 arasında) Türkçe özetin altında 'Anahtar kelimeler' ve İngilizce özetin altında 'Keywords' başlığı kullanılarak verilmelidir. Türkçe ve İngilizce özetin her biri yeni bir sayfadan başlamalıdır.

c) Ana metin:

Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Görgül makalelerde metin, sırasıyla giriş, yöntem, bulgular, tartışma ve sonuç bölümlerinden oluşmalıdır. Derleme türü makalelerde, makalenin içeriğine bağlı olarak bu sıra izlenmeyebilir. Kısa başlık her sayfanın sağ köşesinde, yanında sayfa numarası olacak şekilde tekrarlanmalıdır. Ana metnin ilk sayfası "Giriş" alt başlığı ile başlamalıdır. Yöntem, Bulgular, Tartışma ve Sonuç bölümleri yeni bir sayfadan başlamaz. Bir bölüm bittikten sonra, aynı sayfada diğeri onu izler. Diğer bölümlerde mutlaka bölüm başlıkları kullanılmalıdır.

Bu bölümde, gerekçeleri ile birlikte problem ve araştırmanın kuramsal ya da kavramsal çerçevesi ortaya konulmalıdır. Test edilecek hipotezler ve dayanakları belirtilmeli ya da araştırmanın amacı ifade edilmelidir. Bunlar yapılırken başka kaynaklardan paragraflar halinde alıntılarının yapılması yerine araştırmacı kendi sözcükleri ile yazının mantığını oluşturmalı, dolaylı aktarma yoluyla görüşleri ifade etmeli, bir görüşü destekleyen, bu görüşe karşı çıkan ya da tarafsız kalan kaynaklar verilmelidir. Şüphesiz gerektiğinde doğrudan aktarma da yapılabilir. Genelden özele, geçmişten bugüne doğru ya da daha başka ama mutlaka mantıklı bir sıra izlenmelidir. Tanımlar, kısaltmalar, varsayımlar ve sınırlılıklar, eğer varsa, bu bölümde gerekçeleri ile birlikte sunulmalıdır. Araştırmanın bu bölümü bir bütün olarak verilebileceği gibi gerektiğinde alt başlıklar altında da verilebilir.

Yöntem bölümü örneklem, veri toplama araçları ve işlem olmak üzere 3 alt bölümden oluşmalıdır.

Yöntem bölümünde, araştırmada izlenecek yöntem araştırmanın tekrarına imkân verecek şekilde açık ve anlaşılır bir dille ifade edilmelidir. Bu bilgiler araştırmanın türünü, desenini, evren ve örneklemini, veri toplama araçlarını, veri toplama biçimini ve verilerin nasıl analiz edileceğini içermelidir. Eğer izlenecek yöntemin gerekçeleri problem bölümünde tartışılmamış ise burada mutlaka tartışılmalıdır. Veri toplama araçlarının özellikleri, geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği konusunda bilgi verilmelidir. Verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler, kullanılma amacı, kullanılan anlamlılık düzeyleri belirtilmelidir.

Bulgular araştırmanın denencelerini test etmek amacı ile kullanılan istatistiksel analizleri, her değişkene ait ortalama ve standart sapma değerlerini içermelidir. Tablolar ve şekiller ayrı bir sayfada yazının en sonunda verilmelidir. Ayrıca verilecek olan tablolarda ortalamalar " $\bar{X}$ " şeklinde, standart sapmalar da "S" şeklinde gösterilmelidir.

Bulgular ve yorum bölümünde bulgular, araştırmanın amacına uygun olarak sıra ile sunulmalıdır. Tablolarda verilen bilgiler bir de yazı ile tekrar edilmemeli ancak tabloda dikkati çeken özel durumlara işaret edilmelidir.

Gerçeklerle yorumlar kesinlikle birbirine karıştırılmamalı, istatistiksel değerlendirmeler gerçekler içinde sunulmalıdır. Yorumlar diğer araştırma sonuçları ile birlikte değerlendirilmeli, destekleyen, farklı çıkan bulgulara işaret edilmeli, bunlardan ne anlaşılması gerektiğine işaret edilmeli, gerektiğinde bulgulara ilişkin tahminlere de yer verilmelidir. Bulgular ve yorum bir bütün hâlinde verilebileceği gibi alt amaçlar ya da ona işaret eden farklı başlıklar altında, sırası ile sunulabilir. Makalelerde, özne olarak belirsiz üçüncü tekil şahıs kullanılmalıdır.

Sonuç ve öneriler bölümünde araştırmanın amacına uygun, ona cevap niteliğinde bir sonuç ortaya konulmalıdır. Sonuç mutlaka bulgulara dayalı ve onlarla açıklanabilen bir yapıda olmalıdır. Bu araştırmanın bulguları ve ulaşılan sonucun ışığı altında uygulama ve araştırma önerilerine yer verilmelidir.

Sıklıkla kullanılan istatistiksel teknikler metin içinde rapor edilirken aşağıda belirtilen şekilde olmalı ve italik yazılmalıdır.

Varyans analizi:

...SED değişkeninin temel etkisi anlamlıdır, $F(1,123) = 5.43, p < .05$.

Korelasyon ve ki-kare değerleri rapor edilirken denek sayısı (n) ve t, F çoklu karşılaştırmalar (Tukey testi gibi) rapor edilirken serbestlik derecesi (sd) mutlaka verilmelidir. Regresyon analizleri rapor edilirken $R, R^2, F, Beta, t$ ve p değerleri; faktör analizi rapor edilirken ise her bir faktör altındaki maddelerin faktör yükleri (factor loadings) ve her bir faktörün açıkladığı varyans bilgileri verilmelidir.

Tartışma bölümü, araştırma bulgularının literatür ışığında açıklanmasını, tartışılmasını içermelidir.

d) Kaynaklar:

Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Metin içinde belirtilen tüm kaynaklar 'Kaynaklar' listesi içinde yer almalıdır.

Metin içinde kaynağın belirlenmesi dipnot şeklinde değil, yazarın soyadı, yayın tarihi, doğrudan aktarmalarda sayfa numarası verilerek yapılmalıdır. Örnekler:

Sevim, (2002) ..., Sevim'e (2002:15) göre ...,

Gysbergs ve Henderson (1997) ..., Gysbergs ve Henderson'a (1997) göre ...

Kavcar, Oğuzkan ve Sever (2002)...

Yazar sayısı 3 ile 5 arasında ise, metin içinde geçtiği yerde yukarıda olduğu gibi verilir, daha sonra ise Kavcar ve arkadaşları (2002) ... olarak verilmelidir.

Yazar sayısı 6 veya daha fazla ise metin içinde ilk geçtiği yerden itibaren Kavcar ve arkadaşları (2002) olarak verilmelidir.

Cümle sonunda, parantez içinde birden fazla esere atıfta bulunuluyor ise, kaynaklar yayın tarihi sırası ile verilmelidir.

Paragraf sonunda kaynaklar, parantez içinde yazar soyadı ve yayın tarihi ile verilmelidir (İmamoğlu, 2002).

Kaynaklar bölümünde kaynaklar alfabetik sıra ile verilmelidir. Birden fazla yazarlı Türkçe ve yabancı kaynaklar için son yazarın soyadından önce 've' yazılmalıdır.

Kitaplar

Sevim, S. (2002). *Basketbolda Kondisyon Antrenmanı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Dergiler

Tamer, K. (1995). Çeşitli Koşu Programlarının Aerobik-Anaerobik Güç ve Akciğer Fonksiyonlarına Etkileri ile İlişki Düzeylerinin Belirlenmesi, *Performans*, 1(3): 145-152.

Tezler

İmamoğlu, A. F. (1989). *Yükseköğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Faaliyetlerinin Yönetimi ve Etkinliği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Bildiriler

Gökdemir, K. (1999). *Yüksek İrtifanın Yetişkin Sedanterlerin Bazı Fizyolojik Parametreleri Üzerine Akut Etkisi*, XI. Balkan Congress of Sports Medicine, 26-30 Nisan, Antalya

Editörlü kitaplar

Güçlü, N. (2000). İletişim. İçinde: L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

El Kitapları

Özgüven, İ. E. (1992). HKE Hacettepe kişilik envanteri el kitabı (İkinci revizyon) Ankara: Odak Ofset.

Çeviri kitaplar

Hellman, H. (2001). *Büyük Çekişmeler: Bilim Tarihinden Seçilmiş On Tartışma* (Çev. Füsün Baytok). Ankara: TÜBİTAK.

Anonim

The Chicago Manual of Style: Fourteenth Edition. (1993). Chicago: The University of Chicago Press.

Gazete Makalesi

Ekşi, O. (2002, 03, 23). İstenen bu muydu? *Hürriyet Gazetesi*. 21.

Kurum yayınları

Devlet Planlama Teşkilatı. (2000). Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma planı 2001-2005. Ankara: DPT.

WEB Sitesine Atıfta Bulunma

Bir Web sitesinin tümüne (sitedeki belli bir sayfaya değil) atıfta bulunmak için, sitenin adresini vermek yeterli olacaktır. Örneğin,

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği, (<http://www.pdr.org.tr>).

Duyuru

Children's Defense Fund. (2000, Şubat 25). Urge Congress to Support Increase Investments in Child Care, Head Start and After-School in the FY2001 Budget [Duyuru]. Washington, DC: Autor. İnternet'ten 13 Mart 2000'de elde edilmiştir: <http://www.childrensdefense.org/takeaction/childcare.html>

Özet

Irak, M. (1998). Uykü ve bilgi işleme süreçleri. Türk Psikoloji Yazıları, 1(1), 17-30. İnternet'ten 08 Ocak 2000'de elde edilmiştir: <http://www.psikolog.org.tr/tpy/1/metehan.htm>

Bir Web sitesinde belirli bir sayfa

Türk Psikologlar Derneği Deprem Özel Çalışma Grubu Basın Bildirisi: Deprem Bölgesi Eğitim Öğretim Yılına Hazır mı? (22 Eylül, 1999) Ankara: Türk Psikologlar Derneği. İnternet'ten 08 Ocak 2000'de elde edilmiştir. <http://www.psikolog.org.tr/deprem/basimbildiri5.htm>

Elektronik dergiler

VandenBos, G., Knapp, S., & Doe, J. (2001). Role of reference elements in the selection of resources by psychology undergraduates [Electronic version]. Journal of Bibliographic Research, 5, 117-123.

Elektronik Veri Tabanlarından Alınan Makale ve Özetlere Atıfta Bulunma

Elektronik veri tabanları için tarih (CD-ROM'lar için belirtilmez), kaynak (örn., SSCI, ERIC) ve veritabanının adı ile diğer ek bilgiler (madde numarası gibi) belirtilmelidir. Web kaynakları için ise, o veritabanına giriş sayfasının adresi (URL) verilmelidir. (örnek; <http://www.ebscho.com>).

Örnekler

I) Saracho, O. N.(1999). A Factor analysis of preschool children's play strategies and cognitive style. Educational Psychology, 19(2), pp 165+ İnternet'ten 08 Ocak 2000'de EBSCO veri tabanından (Academic Search Elite) alınmıştır: <http://www.ebsco.com>

II) EBSCO web sitesi, Academic Search Elite, Business Search Elite, ERIC gibi onlarca veri tabanını bünyesinde bulundurmaktadır. Bu nedenle atıfta bulunurken EBSCO web sitesinden alındığı ifadesine ek olarak ilgili veri tabanının adı da (yukarıdaki örnekte Academic Search Elite) belirtilmelidir.

e) Ekler: Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Araştırmada kullanılan ölçekler gibi ek bilgileri içerir.

f) Tablolar: Metin içerisinde yerleri belirtilerek yeni bir sayfadan başlamalıdır ve her bir tablo ayrı bir sayfada verilmelidir. Tablo numarası ve tablo başlığı tablonun üstünde yer almalı ve italik yazılmalıdır.

g) Şekil başlıkları ve şekiller: Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Şekil numarası ve şekil başlıkları aynı sayfada alta verilmelidir. Şekillerin her biri ise ayrı sayfalarda verilmelidir. Şekil numarası ve şekil başlığı şeklin altında yer almalıdır. Özel baskı gerektiren şekil ve fotoğraflarla ilgili giderler, yazar tarafından karşılanır.

h) Yazar notları: Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Eğer araştırma bir tez çalışmasının özeti ise veya araştırmayı destekleyen kurum(lar) var ise bu bölümde belirtilmelidir. Ayrıca araştırmacının, araştırmaya katkılarında dolayı teşekkür etmek istediği kişiler de bu sayfada belirtilmelidir.

1) Yazışma adresi: Yeni bir sayfadan başlamalıdır. Yazarın veya yazarlardan bağlantı kurulabilecek olan kişinin adresi, telefon numarası ve varsa belgegeçer numarası ile e-posta adresi bu bölümde yer almalıdır. Tek kopya olması yeterlidir.

6. Yazılarda ifade edilen düşüncelerden yazarları sorumludur.

7. Gazi BESBD’de yayımlanan yazılardan ancak kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Yazının içeriğinde olabilecek çarpıtmalardan, alıntıyı yapan ve yayımlayan kişi ya da kuruluşlar yasalar karşısında sorumludur.

8. Gazi BESBD’ye gönderilen yazılar yayımlansın ya da yayımlanmasın geri gönderilmez.

9. Yayın Kurulu, yazıda gerekli gördüğü sözcükleri değiştirebilir.

10. Kurallara uymayan yazılar yayınlanmaz.

11. Gazi BESBD’de yayımlanan yazılar için herhangi bir ücret ödenmez.

12. Yayınlanan her araştırmacının verilerinin 5 yıl süre ile araştırmacı tarafından saklanması zorunludur. Yayın politikamız gereğince zaman zaman bazı yazıların verileri ve analiz programları yazarlarından istenebilecektir.

gazibesyo.dergi@gmail.com adresinden yayın koordinatörlüğü ile iletişime geçilebilir.

GAZI JOURNAL OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS SCIENCES

Submission Guidelines

Focus and Scope

Gazi Journal of Physical Education and Sport Sciences (Gazi JPRESS) is a refereed journal published quarterly (January, April, July, October) by Gazi University School of Physical Education and Sports. The journal seeks to serve the professional interests of individuals working in various physical education and sports disciplines. Preferences are given to articles that report educational research, suggested models, reviews of recent literature and discussions that are relevant to educational concerns and issues.

Manuscript Style and Format

APA Style (the style set by the American Psychological Association, sixth edition) is used for text references and notes. To be considered for publication, manuscripts should be written in Times New Roman, 12 pt., 1.5 spacing throughout with margins of 2.5cm. and should not exceed 20 pages.

Submission Requirements

Gazi JPRESS publishes only original works that have not been previously published and that are not under consideration by any other publication. Manuscripts will be sent to at least two referees and they will be sent back to the authors for any corrections when necessary.

Each submission must contain the following components: Title page, abstract (Turkish and English), key words, main text, references, summary (extended summary) appendices, tables, figure titles, figures, notes and correspondence addresses. Tables, figures, pictures and graphics should not exceed margins. For this reason, they can be written with a smaller pt. and with single spacing.

One named copy and two unnamed copies of the manuscript and one CD should be posted or sent by e-mail in Microsoft Word format.

Authors are responsible for opinions expressed in the article. Articles published in the Gazi JPRESS should only quote by showing references. Manuscripts submitted to the Gazi JPRESS will not be returned whether they are published or not. Publishing committee may change words if necessary. Articles that do not comply with the rules will not be published.

No fee will be given to the authors publishing in the Gazi JPRESS. All rights are reserved after manuscripts are published.

It is obligatory for the researchers to keep the data for 5 years. Due to our publishing policies, from time to time some of the data and analysis programmes may be requested from the authors.

